Samorządowa
jednostka
organizacyjna

RAPORT Z REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO 2020

GRUDZIEŃ 2016

OPRACOWANIE
Instytut Rozwoju Terytorialnego
ul. J. Wł. Dawida 1A
50-527 Wrocław

DYREKTOR
Maciej Zathey

ZASTĘPCY DYREKTORA
Magdalena Belof
Przemysław Malczewski

KIEROWNIK PRACOWNI
Wojciech Maleszka

ZESPÓŁ AUTORSKI
Karolina Drewnicka
Karolina Gmur
Magdalena Kasprzak
Marta Kukuła

OPRACOWANIE KARTOGRAFICZNE
I ELEKTRONICZNE PRZETWARZANIE DANYCH
Marta Kukuła

REDAKCJA TEKSTU
Magdalena Kasprzak

SPIS TREŚCI

WSTĘP ... **4**

1. REALIZACJA CELÓW STRATEGICZNYCH SRWD ... **6**

CEL 1. ROZWÓJ GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY ... 6

CEL 2. ZRÓWNOWAŻONY TRANSPORT I POPRAWA DOSTĘPNOŚCI TRANSPORTOWEJ ... 9

CEL 3. WZROST KONKURENCYJNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW, ZWŁASZCZA MŚP ... 14

CEL 4. OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO, EFEKTYWNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW ORAZ DOSTOSOWANIE DO ZMIAN KLIMATU I POPRAWA POZIOMU BEZPIECZEŃSTWA ... 16

CEL 5. ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI TECHNOLOGII KOMUNIKACYJNO-INFORMACYJNYCH ... 22

CEL 6. WZROST ZATRUDNIENIA I MOBILNOŚCI PRACOWNIKÓW ... 25

CEL 7. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE, PODNOSZENIE POZIOMU I JAKOŚCI ŻYCIA ... 27

CEL 8. PODNIESIENIE POZIOMU EDUKACJI, KSZTAŁCENIE USTAWICZNE ... 31

2. REJESTR WSKAŹNIKÓW ... **35**

3. REALIZACJA MAKROSFER ... **43**

REALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘĆ ... **43**

MAKROSFERA INFRASTRUKTURA: ... **43**

MAKROSFERA ROZWÓJ OBSZARÓW MIEJSKICH I WIEJSKICH: ... **55**

MAKROSFERA ZASOBY: ... **58**

MAKROSFERA TURYSTYKA: ... **61**

MAKROSFERA ZDROWIE I BEZPIECZEŃSTWO ... **65**

MAKROSFERA EDUKACJA, NAUKA, KULTURA, SPORT I INFORMACJA: ... **68**

MAKROSFERA SPOŁECZEŃSTWO I PARTNERSTWO: ... **74**

MAKROSFERA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I INNOWACYJNOŚĆ: ... **80**

4. WNIOSKI I REKOMENDACJE ... **93**

WSTĘP

28 lutego 2013 roku Sejmik Województwa Dolnośląskiego, w drodze uchwały NR XXXII/932/13, przyjął *Strategię Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 (SRWD 2020)*. *SRWD 2020* jest najważniejszym dokumentem strategicznym w regionie, który wyznacza cele i kierunki rozwoju województwa dolnośląskiego w horyzoncie do 2020 roku. Stanowi on ramy regionalnej polityki rozwoju. Pełna realizacja niniejszego dokumentu związana jest z koordynacją i współpracą samorządu wojewódzkiego z innymi podmiotami działającymi w regionie posiadającymi wpływ na procesy rozwojowe Dolnego Śląska (stanowią je m.in.: jednostki samorządu terytorialnego poziomu lokalnego, agencje rozwoju lokalnego i regionalnego, ośrodki badawczo-rozwojowe, uczelnie wyższe, itp.). Należy podkreślić jednak, że odpowiedzialność za prowadzenie polityki rozwoju w regionie (czyli m.in. realizację i monitoring *SRWD 2020*) spoczywa na samorządzie województwa, co wynika z ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju[1].

Pełna realizacja założeń *SRWD* 2020 (zawartych w niej ośmiu celów rozwoju i makrosfer) jest jednoznacznie powiązana z odpowiednim monitoringiem jej wdrażania. Dokumentem określającym wymogi procesu monitoringu jest *Koncepcja monitoringu strategii rozwoju województwa dolnośląskiego 2020*[2]. Zgodnie z jego zapisami odpowiedzialność za prowadzenie procesu monitorowania *SRWD 2020* realizacji spoczywa na Zarządzie Województwa Dolnośląskiego, który realizuje swoje zadanie poprzez jednostki podległe: Komitet Koordynujący ds. SRWD, departamenty UMWD, Instytut Rozwoju Terytorialnego oraz pozostałe instytucje odpowiedzialne za wdrażanie Strategii. Regionalne Forum Terytorialne pełni role opiniodawczo-doradczą. Ważnym elementem całego procesu wdrażania zapisów *SRWD 2020* jest współpraca z innymi jednostkami zasilającymi system monitoringu danymi oraz wsparciem z zakresu rekomendacji i zaleceń. Monitorowanie (zbieranie danych) rozwoju społeczno-gospodarczego województwa dolnośląskiego jest prowadzone na bieżąco, natomiast ewaluacja wdrażania strategii (raportowanie) w okresach trzyletnich. Zakres przedmiotowy monitoringu *SRWD 2020* obejmuje dwa podstawowe instrumenty w postaci raportów: *Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego i rozwoju społeczno-gospodarczym województwa dolnośląskiego* oraz prezentowany Państwu *Raport z realizacji Strategii rozwoju województwa dolnośląskiego 2020*.

Zgodnie z przyjętymi przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego założeniami do monitoringu *SRWD 2020*, *Raport z realizacji Strategii* stanowi najważniejszy dokument monitoringowy w regionie (wraz z *Raportem o stanie zagospodarowania przestrzennego i rozwoju społeczno-gospodarczym województwa*). Głównym jego celem jest przedstawienie informacji nt. realizacji celów strategicznych w oparciu o przyjęty w *Strategii* zestaw wskaźników oraz realizacji makrosfer na podstawie informacji przekazywanych przez jednostki realizujące programy rozwoju, politykę województwa, czy inne przedsięwzięcia (m.in. w oparciu o Wieloletnią Prognozę Finansową Województwa Dolnośląskiego).

Monitorowanie realizacji celów *Strategii* odbywa się w oparciu o przyjęty zbiór wskaźników, które zostały dla każdego z celów podzielone na podstawowe (obligatoryjne) oraz dodatkowe (uzupełniające). Wskaźniki obligatoryjne posiadają z góry określone wartości docelowe, których osiągnięcie w 2020 roku jest priorytetem dla województwa dolnośląskiego. Cele 1,2,3,4,5 posiadają po dwa wskaźniki obligatoryjne, natomiast cele 6,7,8 po trzy takie wskaźniki. Dla każdego z celów w *Strategii* zostały dobrane też wskaźniki dodatkowe (uzupełniające), które pozwalają na pełniejsze nakreślenie stanu rozwoju regionu.

Skonstruowany zestaw mierników umożliwia śledzenie zmian społeczno-gospodarczych i przestrzennych w województwie dolnośląskim, jak również identyfikowanie dysfunkcji wynikających z oddziaływania różnorodnych czynników rozwoju regionalnego o charakterze endo- i egzogenicznym. Należy mieć jednak na uwadze, że analizowane wartości wskaźników i formułowane na ich podstawie tendencje rozwojowe, nie odzwierciadlają w sposób bezpośredni stopnia realizacji *Strategii.*

[1] Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju *(tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 383 z późn. zm.).*

[2] Uchwała Nr 6242/IV/14 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 września 2014 r. i Uchwała Nr 306/V/15 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 12 marca 2015 r.

1 REALIZACJA CELÓW STRATEGICZNYCH

1. REALIZACJA CELÓW STRATEGICZNYCH SRWD

CEL 1. ROZWÓJ GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY

► DIAGNOZA STANU

We współczesnej, globalnej, ale i regionalnej, gospodarce rozwój badań i innowacyjności powinien być priorytetem zarówno dla władz, samorządów, jak i podmiotów prywatnych. Szczególnie istotne jest stymulowanie rozwoju gospodarki opartej na wiedzy poprzez odpowiednie planowanie i programowanie polityki regionalnej, ponieważ właśnie ten sektor gospodarki ma największy wpływ na szybki rozwój ekonomiczny regionu. Rozwój gospodarczy przekłada się natomiast na inne obszary życia, stymulując wzrost gospodarczy i rozwój społeczeństwa.

Województwo dolnośląskie charakteryzuje się stosunkowo dużym średnim udziałem przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych. W 2014 roku Dolny Śląsk zajął 1. miejsce w kraju (22,1%) pod względem tego wskaźnika oraz 10. miejsce pod względem udziału przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw z sektora usług (10,5%). Pod względem zatrudnionych w sektorze B+R w przeliczeniu na 1000 osób aktywnych zawodowo region plasuje się na 3. miejscu w kraju (7,5%), natomiast udział osób zatrudnionych w B+R w liczbie pracujących ogółem klasyfikował go na 4. miejscu (1,08%) w kraju.

Dodatkowo na Dolnym Śląsku istnieje bogata infrastruktura zarówno szkolnictwa wyższego (w 2015 r. funkcjonowało 36 szkół wyższych, co dało 4. miejsce w kraju), a także szkolnictwa policealnego i zawodowego. Corocznie mury dolnośląskich uczelni wyższych opuszcza prawie 35 tys. absolwentów (5. miejsce w Polsce), co daje 120 absolwentów na 10 tys. mieszkańców (3. miejsce). Na Dolnym Śląsku działają ponadto parki naukowo-technologiczne oraz przemysłowe, które umożliwiają przedsiębiorcom korzystanie z infrastruktury badawczej. Ponad 95% przedsiębiorstw działających na Dolnym Śląsku posiada dostęp do szerokopasmowego internetu (1. miejsce w kraju).

W Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego zaplanowano szereg przedsięwzięć, które mogą się przyczynić do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy. Należy zaznaczyć, że dynamika zmian w województwie jest podobna do dynamiki zmian obserwowanej w Polsce oraz Unii Europejskiej.

► PRZYJĘTE WSKAŹNIKI PODSTAWOWE
nakłady ogółem na działalność badawczą i rozwojową (% PKB) | udział podmiotów gospodarczych ponoszących nakłady na działalność badawczą i rozwojową w ogólnej liczbie podmiotów (%)

Pierwszy wskaźnik podstawowy, przyjęty do monitorowania Celu 1. – **nakłady ogółem na działalność badawczą i rozwojową (% PKB)** w roku bazowym (2009) notuje wartość 0,53% natomiast w 2013 r. 0,65%. Wartość docelowa w horyzoncie 2020 roku zakłada natomiast osiągnięcie nakładów na działalność B+R w wysokości 3% PKB.

Jak widać na wykresie 1., osiągnięcie tej wartości, przy obecnie obserwowanej tendencji wzrostu będzie niemożliwe. Uzyskanie założonej wartości wskaźnika w 2020 roku związane jest z równomiernym, wzrostem nakładów na B+R w relacji do PKB rok do roku. Szacuje się, że aby spełnić ten warunek corocznie wzrost wskaźnika musiałby następować o około 0,5 punktu procentowego. W latach 2009-2013 wartość nakładów wzrosła o 0,12 punktu procentowego, przy czym w 2010 roku wskaźnik zanotował niewielki spadek (z 0,53% w 2009 r. do 0,52% w 2010 r.). Należy jednak wziąć pod uwagę fakt, iż tak wysoką wartością nakładów na B+R nie charakteryzuje się żaden z polskich regionów (mapa 1.), co więcej żadne z województw nawet nie zbliża się do tej wartości wskaźnika (średnia dla UE w 2013 r. wynosiła 2,01%).

MAPA 1. NAKŁADY NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ JAKO % PKB W POLSCE WG WOJEWÓDZTW W 2013 R.

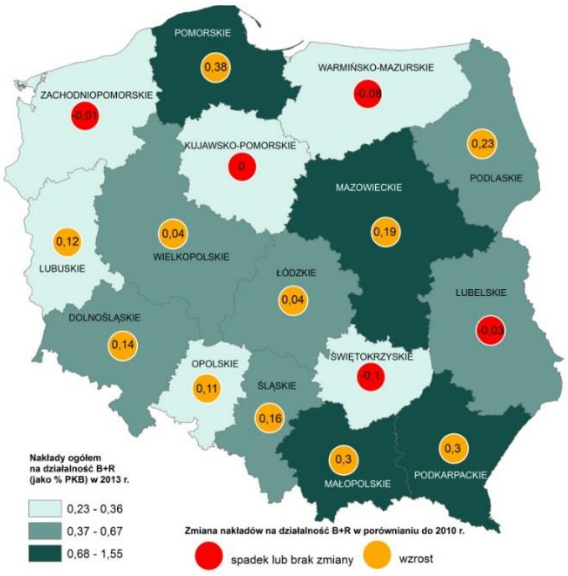

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

WYKRES 1. NAKŁADY NA DZIAŁALNOŚĆ B+R JAKO % PKB W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM I POLSCE W LATACH 2009-2015 Z PERSPEKTYWĄ 2020 R.

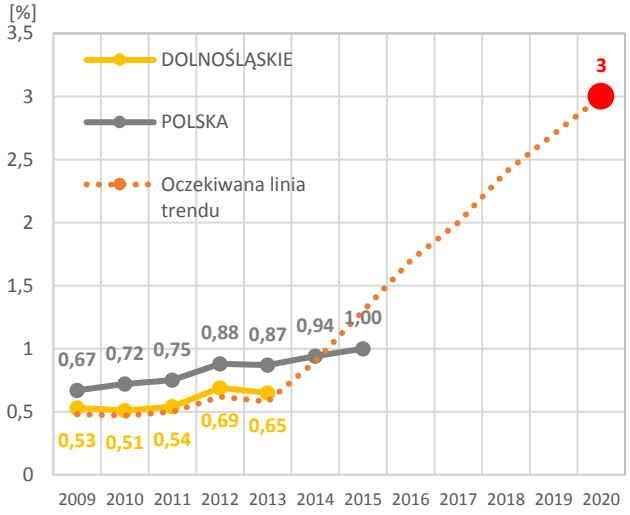

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W przypadku drugiego wskaźnika podstawowego – **udziału podmiotów gospodarczych ponoszących nakłady na działalność badawczą i rozwojową w ogólnej liczbie podmiotów (%)** wartością bazową jest 2010 r. z udziałem 33,7%. Wartość docelowa dla roku 2020 została określona na 41%. Wskaźnik ten dla województwa dolnośląskiego już w 2011 roku notował 43,1%, dzięki czemu udało się już wtedy osiągnąć wartość wyższą niż oczekiwana w roku docelowym. W 2012 roku odnotowano spadek wartości do poziomu 38,7%, w 2014 r. wskaźnik wyniósł do 43%, po czym w 2015 r. spadł do 38,2%. Jak widać na wykresie 2. indykator ten cechuje się dość znacznymi rocznymi wahaniami. Jego wysoka wartość oraz znaczna dynamika wzrostu pozwalają zakładać, iż w 2020 udział podmiotów gospodarczych ponoszących nakłady na działalność B+R w ogólnej liczbie podmiotów również zostanie osiągnięty pomimo wcześniejszych wahań wartości.

WYKRES 2. UDZIAŁ PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH PONOSZĄCYCH NAKŁADY NA DZIAŁALNOŚĆ B+R W OGÓLNEJ LICZBIE PODMIOTÓW (%) W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM I POLSCE W LATACH 2010-2015 Z PERSPEKTYWĄ 2020 R.

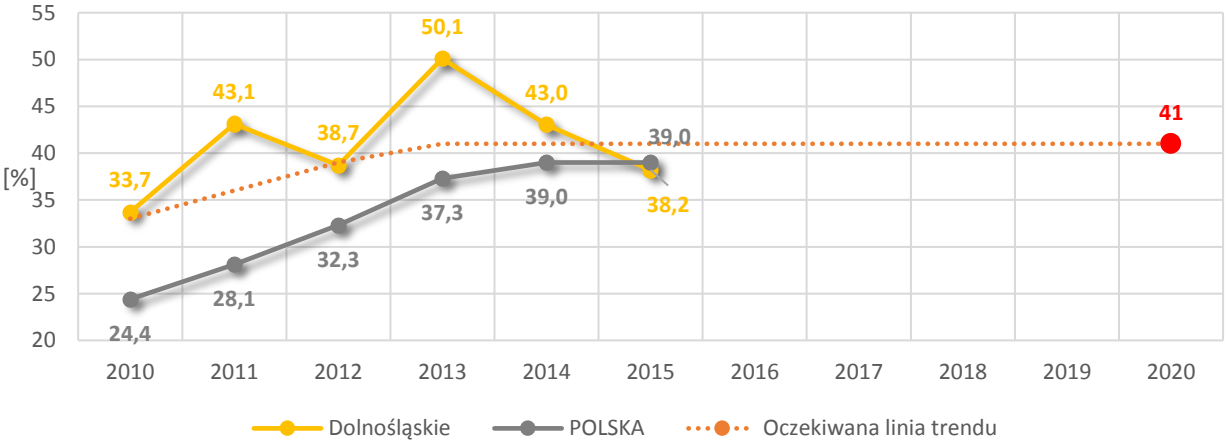

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

► **PRZYJĘTE WSKAŹNIKI DODATKOWE**

udział zatrudnionych w działalności badawczej i rozwojowej w liczbie pracujących ogółem (%) | udział przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w zakresie działalności innowacyjnej w ogólnej liczbie przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób pracujących (%) | jednostki badawczo-rozwojowe na 100 000 ludności

Pierwszym wskaźnikiem dodatkowym przyjętym do monitorowania Celu 1. jest **udział zatrudnionych w działalności badawczej i rozwojowej w liczbie pracujących ogółem (%).** W roku bazowym tj. 2010 udział ten wyniósł 0,75% (wykres 3.). W kolejnych latach odnotowywał wzrost do wartości 0,93% w 2012 roku, 1,08% w roku 2014 i niewielki spadek 1,05% w 2015 r. Jak widać wskaźnik ten charakteryzuje się stałym wzrostem wartości o podobnej dynamice (w Polsce wartość wskaźnika w 2015 r. wynosiła 0,97%). Można założyć więc, że w perspektywie 2020 roku wartość indykatora również powinna wzrastać.

WYKRES 3. UDZIAŁ ZATRUDNIONYCH W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ W LICZBIE PRACUJĄCYCH OGÓŁEM (%) W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM I POLSCE W LATACH 2010-2015.

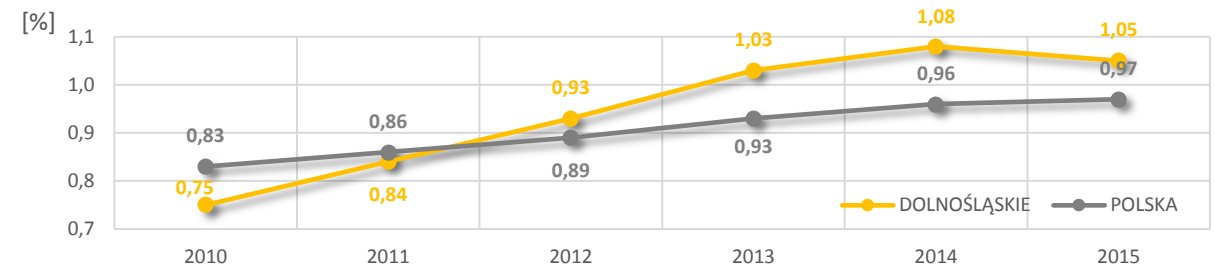

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Udział przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w zakresie działalności innowacyjnej w ogólnej liczbie przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób pracujących notował w 2015 roku wartość 6,8% i spadł od 2010 roku (roku bazowego) o 0,2 punktu procentowego (wykres 4.). Co istotne w latach 2010-2015 udział ten charakteryzował się regularnym spadkiem wartości. Jedynie w 2012 roku można zauważyć wzrost wartości tego wskaźnika z 6,3% do 7,7% oraz lekki wzrost wartości w latach 2014-2015 (podobna tendencja miała miejsce także ogółem w Polsce).

WYKRES 4. UDZIAŁ PRZEDSIĘBIORSTW PRZEMYSŁOWYCH WSPÓŁPRACUJĄCYCH W ZAKRESIE DZIAŁALNOŚCI INNOWACYJNEJ W OGÓLNEJ LICZBIE PRZEDSIĘBIORSTW PRZEMYSŁOWYCH ZATRUDNIAJĄCYCH POWYŻEJ 9 OSÓB PRACUJĄCYCH (%) W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM I W POLSCE W LATACH 2010-2015.

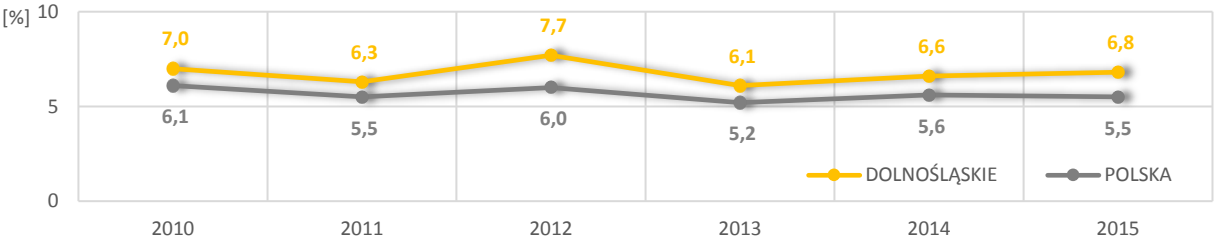

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kolejnym wskaźnikiem uzupełniającym do Celu 1. *SRWD 2020* jest **liczba jednostek badawczo-rozwojowych w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców.** W roku wyjściowym (2010) województwo dolnośląskie posiadało pięć takich jednostek (wykres 5.). W 2015 roku natomiast odnotowano 10,5 jednostek na 100 tys. mieszkańców. Co znamienne, począwszy od 2007 roku, corocznie obserwuje się wzrost tego indykatora. Zjawisko to ma bardzo duży wpływ na rozwój innowacyjności oraz badań w regionie.

WYKRES 5. LICZBA JEDNOSTEK BADAWCZO-ROZWOJOWYCH W PRZELICZENIU NA 100 TYS. MIESZKAŃCÓW W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM I W POLSCE W LATACH 2010-2015.

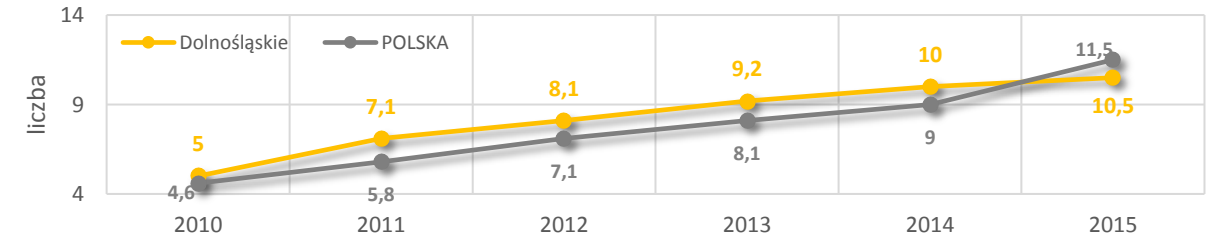

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

CEL 2. ZRÓWNOWAŻONY TRANSPORT I POPRAWA DOSTĘPNOŚCI TRANSPORTOWEJ

► **DIAGNOZA STANU**

Sieć drogowa stanowi swoisty „szkielet", warunkujący o rozwoju regionu oraz wszystkich podejmowanych przez mieszkańców aktywności (od kontaktów społecznych po gospodarcze i handlowe). Sprawny i efektywny układ transportowy, rozwijany zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, wpływa na jakość życia, przyczynia się też do wzrostu gospodarczego i powstawania nowych miejsc pracy. Sieć drogowa województwa dolnośląskiego należy do najgęstszych w kraju (97,3 km/100km2 przy średniej dla kraju 93 km/100 km2). Regionalna sieć dróg publicznych o twardej nawierzchni liczyła na koniec 2015 roku ponad 23,8 tys. km. Drogom w regionie towarzyszy ponad 4,9 tys. mostów i wiaduktów.

Województwo dolnośląskie ze względu na przebiegające przez nie autostrady A4, A18 oraz drogę ekspresową S8 (i S3 oraz S5 w realizacji) posiada również dobrą dostępność do autostrad i dróg szybkiego ruchu. Pomimo iż sama sieć drogowa w województwie jest wystarczająca, to jej jakość, stan techniczny i przepustowość nie zawsze są dostosowane do wyzwań współczesności (dotyczy to zarówno sieci drogowej, jak i kolejowej). Najgorszą dostępnością czasową do ośrodka wojewódzkiego charakteryzują się obszary w południowej części województwa (szczególnie od Kotliny Jeleniogórskiej do Kotliny Kłodzkiej). Dlatego też tak ważna jest odpowiednia polityka w zakresie modernizacji i rozbudowy sieci transportowej w miejscach szczególnie tego wymagających.

MAPA 2. DROGOWA DOSTĘPNOŚĆ CZASOWA WROCŁAWIA DLA GMIN WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO.

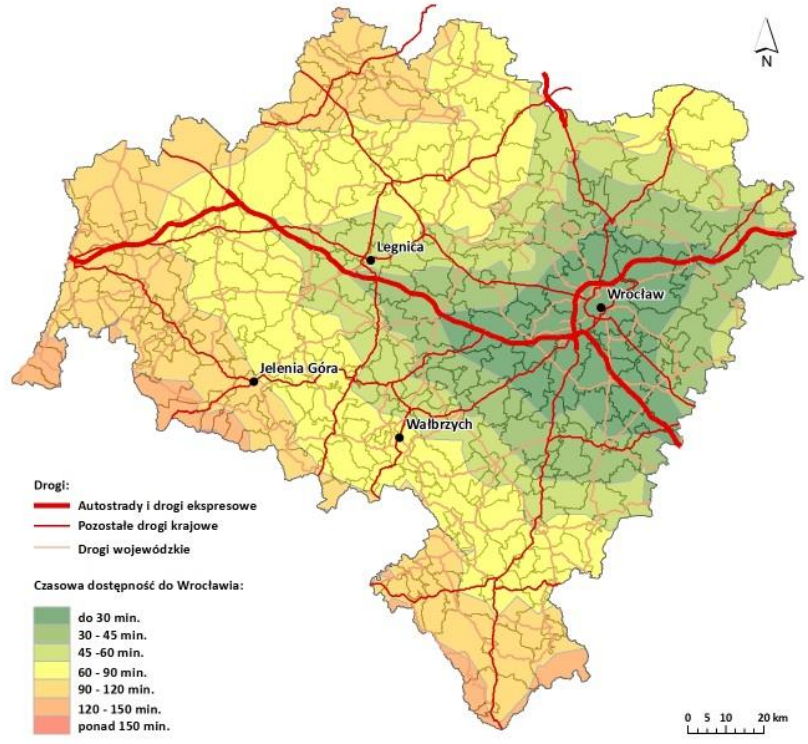

Źródło: opracowanie własne IRT.

Rozwój transportu publicznego, kolei, budowa i modernizacja dróg lokalnych oraz wojewódzkich pozwoli na zharmonizowanie i udrożnienie regionalnego systemu transportowego. Ze względu na swoje przygraniczne położenie województwo dolnośląskie szczególną uwagę powinno również położyć na rozwój połączeń transgranicznych, umożliwiających sprawny tranzyt między regionem a państwami sąsiadującymi (Republika Czeska i Republika Federalna Niemiec).

W województwie dolnośląskim obserwuje się także dosyć dobrą sytuację w zakresie sieci kolejowej. Pod względem gęstości sieci linii kolejowych województwo dolnośląskie (8,7 km linii kolejowych na 100 km²) zajmuje 2. miejsce w kraju. Główne trasy kolejowe w województwie (magistralne i pierwszorzędne) są zelektryfikowane. Jakość usług proponowanych przez przewoźników na dolnośląskiej sieci kolejowej ulega znacznej poprawie. W ostatnich latach Koleje Dolnośląskie dokonują systematycznie zakupu nowoczesnego taboru, który poprawia jakość usług kolejowych w regionie. Wciąż jednak czas przejazdu i dostępność do linii kolejowych oraz infrastruktury towarzyszącej (dworców i przystanków) nie odpowiada oczekiwaniom społecznym i nie jest w stanie skutecznie konkurować z innymi formami transportu.

MAPA 3. DOSTĘPNOŚĆ KOLEJOWYCH POŁĄCZEŃ PASAŻERSKICH.

Źródło: opracowanie własne IRT.

MAPA 4. KOLEJOWA DOSTĘPNOŚĆ CZASOWA WROCŁAWIA DLA GMIN WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO.

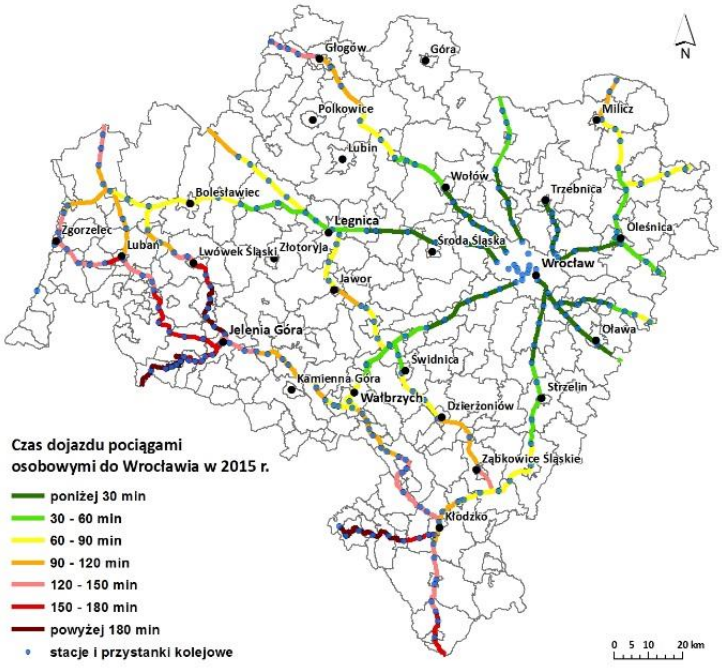

Źródło: opracowanie własne IRT.

► **PRZYJĘTE WSKAŹNIKI PODSTAWOWE**

objęcie całego zamieszkałego obszaru województwa dolnośląskiego izochroną 30 minut odległości od istniejących i projektowanych obecnie autostrad i dróg szybkiego ruchu | liczba pasażerów obsłużonych w porcie lotniczym Wrocław – przyjazdy i wyjazdy (mln)

Pierwszy wskaźnik obligatoryjny przyjęty dla Celu 2. jest indykatorem, którego ukazanie na tym etapie realizacji *Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020* nie jest możliwe. Objęcie całego zamieszkałego obszaru województwa dolnośląskiego izochroną 30 minut odległości od istniejących i projektowanych obecnie autostrad i dróg szybkiego ruchu wymaga bowiem uprzedniego rozwoju sieci dróg wojewódzkich i powiatowych umożliwiających następnie szybki oraz wygodny dostęp do sieci autostrad i dróg szybkiego ruchu. Realizacja tego założenia może być częściowo scharakteryzowana poprzez opis wskaźników uzupełniających, które nakreślą stan rozwoju sieci dróg wojewódzkich i powiatowych. Należy jednak wziąć pod uwagę fakt, iż mimo planów rozwoju sieci autostrad i dróg szybkiego ruchu w kraju, w tym i na Dolnym Śląsku, mogą pozostać obszary, z których nie będzie możliwy dojazd do autostrady bądź drogi szybkiego ruchu w ciągu 30 minut, pomimo ulepszenia stanu dróg lokalnych (mapa 2.).

MAPA 5. SIEĆ AUTOSTRAD I DRÓG SZYBKIEGO RUCHU W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM (ZREALIZOWANYCH I PLANOWANYCH).

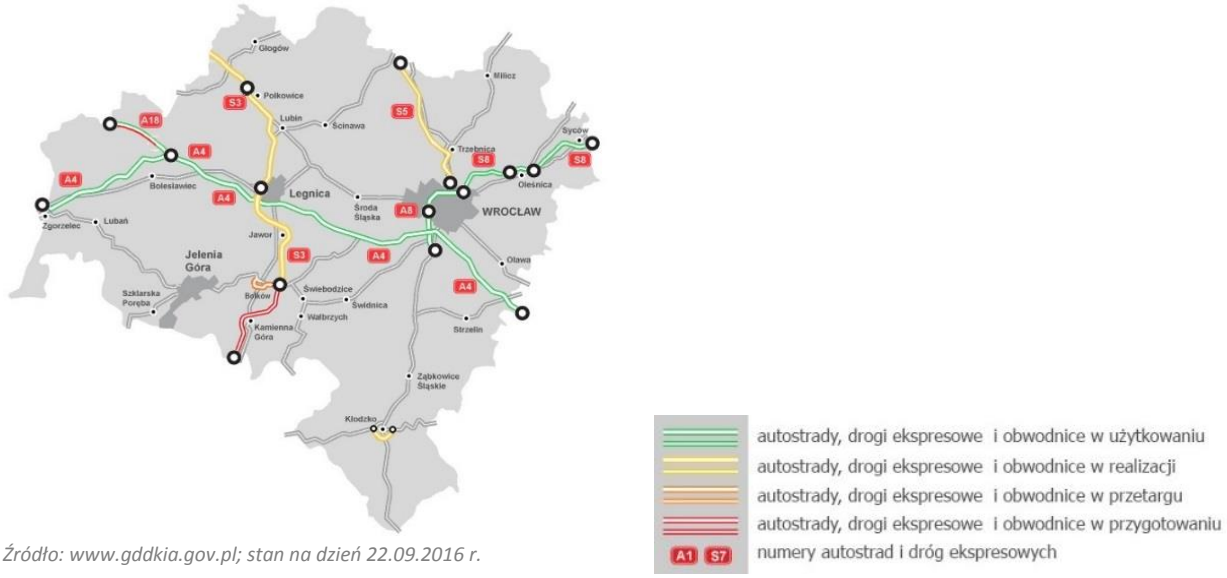

Źródło: www.gddkia.gov.pl; stan na dzień 22.09.2016 r.

MAPA 6. DOSTĘPNOŚĆ DO WĘZŁÓW NA AUTOSTRADACH I DROGACH EKSPRESOWYCH.

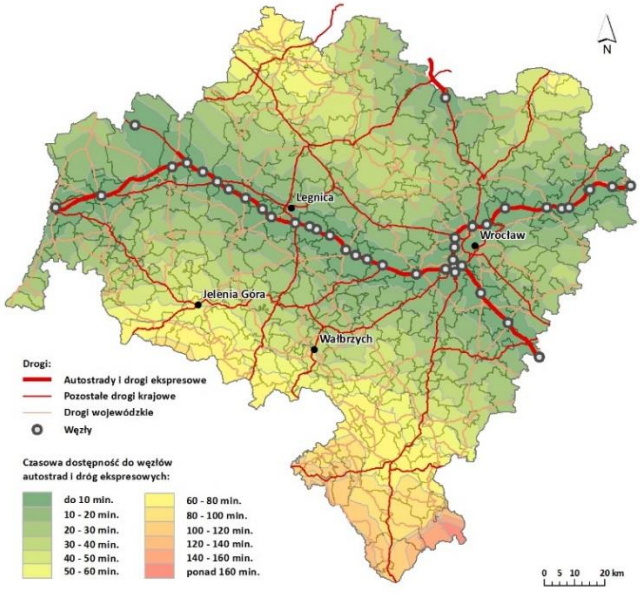

Źródło: opracowanie IRT.

Drugim wskaźnikiem podstawowym przypisanym do Celu 2. *SRWD 2020* jest **liczba obsłużonych pasażerów w porcie lotniczym Wrocław – przyjazdy i wyjazdy (mln)**. W roku bazowym, czyli 2011, obsłużonych zostało 1,61 mln pasażerów (wykres 6.). W latach 2010-2015 w sumie obsłużono ponad 11 mln pasażerów. Ruch pasażerów pomiędzy portami krajowymi i zagranicznymi w roku 2015 wyniósł 2,27 mln i w stosunku do roku 2010 wzrósł o ponad 40% (666 412 pasażerów). Port lotniczy im. Mikołaja Kopernika we Wrocławiu jest obecnie jednym z najnowocześniejszych lotnisk w Polsce z nowym terminalem pasażerskim i co istotne nadal podsiada znaczne rezerwy przepustowości. Obecnie obsługuje 7,4% krajowego ruchu lotniczego. W związku z powyższym w kolejnych latach spodziewać się można dalszego wzrostu liczby obsłużonych pasażerów.

WYKRES 6. LICZBA PASAŻERÓW OBSŁUŻONYCH W PORCIE LOTNICZYM WROCŁAW (PRZYJAZDY I WYJAZDY) W LATACH 2010-2015.

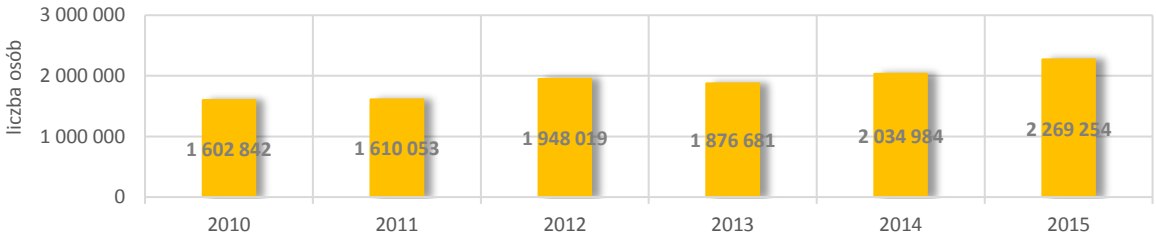

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

► **PRZYJĘTE WSKAŹNIKI DODATKOWE**

liczba miast wojewódzkich, z którymi Wrocław jest połączony drogami szybkiego ruchu (autostrady i ekspresowe) | łączna długość dróg wojewódzkich i powiatowych o twardej nawierzchni (km) | łączna długość dróg ekspresowych (km) | łączna długość autostrad (km) | łączna długość czynnych linii kolejowych (km) | udział ludności korzystającej z transportu zbiorowego w miastach (transport miejski) i w regionie (transport regionalny) w ogólnej liczbie mieszkańców (%) | liczba stałych ograniczeń prędkości poniżej prędkości konstrukcyjnej na sieci kolejowej Województwa z podziałem na sieć samorządową i państwową

Pierwszym wskaźnikiem uzupełniającym, przyjętym do monitoringu realizacji Celu 2., jest liczba miast wojewódzkich, z którymi Wrocław jest połączony drogami szybkiego ruchu. Z Wrocławiem, na obecnym etapie rozwoju sieci dróg w Polsce, jest połączonych sześć miast będących siedzibami województw: Opole, Katowice, Kraków i Rzeszów (autostrada A4), Łódź i Warszawa (S8, A1 i A2). Realizacja drogi ekspresowej S5 natomiast połączy Wrocław z Poznaniem. Planowana sieć dróg krajowych (autostrad i dróg ekspresowych) zakłada połączenie siecią wszystkich miast wojewódzkich (mapa 5.).

Cztery kolejne wskaźniki zaliczone w *SRWD 2020* do indykatorów uzupełniających stanowią: łączna długość dróg wojewódzkich i powiatowych o twardej nawierzchni, dróg ekspresowych oraz autostrad.

MAPA 7. PROGRAM BUDOWY DRÓG KRAJOWYCH NA LATA 2014-2023.

Źródło: www.gddkia.gov.pl; stan na dzień 22.09.2016 r.

Za rok bazowy w każdym przypadku przyjęto 2011. W tabeli 1. zaprezentowane zostało zestawienie długości dróg wg kategorii. Jak widać największy przyrost w latach 2010-2015 odnotowała sieć autostrad i dróg ekspresowych (głównie za sprawą budowy Autostradowej Obwodnicy Wrocławia oraz drogi ekspresowej S8), co jest związane z intensywnym rozwojem infrastruktury dróg szybkiego ruchu w całym kraju.

Natomiast drogi wojewódzkie i powiatowe wykazują spadek długości, który wynika głównie z przekształceń własnościowych dróg (szczególnie dróg gminnych powiatowych) oraz z budowy nowych odcinków dróg wojewódzkich i powiatowych, stanowiących obejścia miejscowości. Przekłada się to na skrócenie ogólnej długości tych dróg ze względu na zmianę ich przebiegów (wykres 8.).

TABELA 1. DŁUGOŚĆ DRÓG EKSPRESOWYCH, AUTOSTRAD ORAZ DRÓG WOJEWÓDZKICH I POWIATOWYCH O TWARDEJ NAWIERZCHNI W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W KM W LATACH 2010-2015.

drogi \ rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ekspresowe	13,0	13,0	59,4	59,4	64,3	64,3
autostrady	199,2	222,3	221,9	221,9	221,9	221,9
wojewódzkie	2 360,2	2 360,2	2 373,0	2 418,9	2 422,9	2 402,4
powiatowe	8 326,5	8 321,0	8 284,1	8 057,5	8 090,5	8 106,6
ogółem wojewódzkie i powiatowe	10 686,7	10 681,2	10 657,1	10 476,4	10 513	10 509

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jak już wcześniej wspomniano, największy przyrost długości odnotowano w zakresie dróg ekspresowych (między 2010 a 2015 rokiem: 51,3 km dróg ekspresowych i 22,7 km autostrad), szczególnie w latach 2011-2012 (wykres 7). Ponadto wśród przyszłych inwestycji z zakresu transportu i komunikacji w województwie dolnośląskim zaplanowana jest budowa kolejnych dróg ekspresowych (S5 i S3). Również w Polsce ta kategoria dróg dominuje wśród planowanych inwestycjach drogowych (mapa 5.).

WYKRES 7. DŁUGOŚĆ AUTOSTRAD I DRÓG EKSPRESOWYCH W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W LATACH 2010-2015.

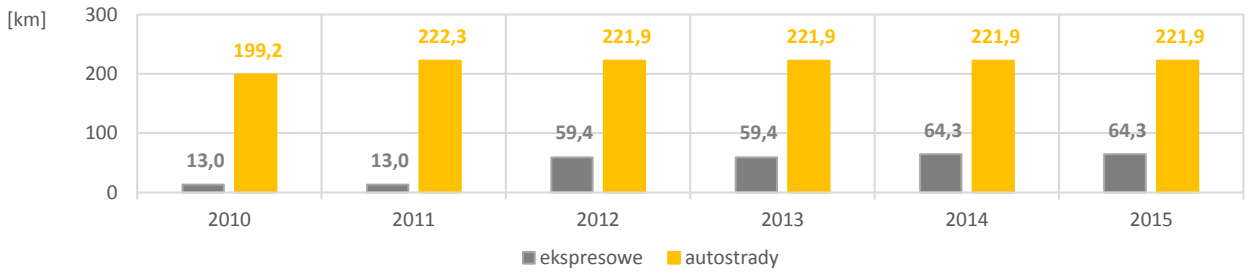

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

WYKRES 8. DŁUGOŚĆ DRÓG WOJEWÓDZKICH I POWIATOWYCH O NAWIERZCHNI TWARDEJ W LATACH 2010-2015.

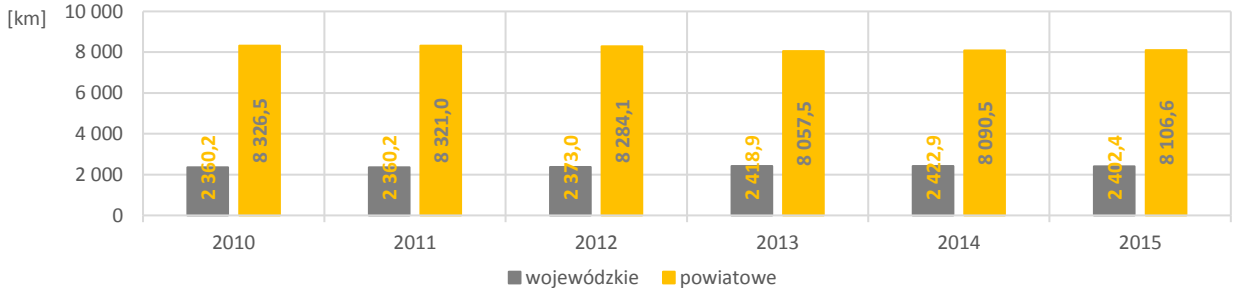

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

WYKRES 9. DŁUGOŚĆ EKSPLOATOWANYCH LINII KOLEJOWYCH W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W LATACH 2010-2015.

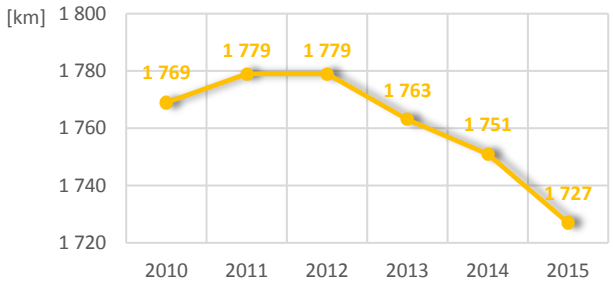

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kolejnym wskaźnikiem określającym stan rozwoju infrastruktury transportowej w regionie jest łączna długość czynnych linii kolejowych. W roku bazowym (2011) długość eksploatowanych linii wynosiła 1779 km (co stanowiło 8,8% ogólnej ich długości w całym kraju) (wykres 9.). Niepokojącym zjawiskiem jest stale zmniejszająca się długość linii w latach 2010-2015 z 1769 do 1727 km. Ze względu na zły stan infrastruktury kolejowej, którego efektem jest duża liczba stałych ograniczeń prędkości, obserwowane jest jednak obniżenie przepustowości oraz ograniczenie czasowej dostępności w komunikacji kolejowej.

Dodatkowo ze względu na prace modernizacyjne i rewitalizacyjne na liniach kolejowych występuje szereg tymczasowych ograniczeń prędkości. Kolejny wskaźnik **liczba stałych ograniczeń prędkości poniżej prędkości konstrukcyjnej na sieci kolejowej województwa, z podziałem na sieć: samorządową i państwową**, nie jest możliwy do pełnego scharakteryzowania ze względu na brak dostępnych danych. Podobnie jest w przypadku ostatniego indykatora dodatkowego w Celu 2. jakim jest *udział ludności korzystającej z transportu zbiorowego w miastach (transport miejski) i w regionie (transport regionalny) w ogólnej liczbie mieszkańców (%).*

W statystyce publicznej (GUS) możemy znaleźć dane dotyczące ludności w miastach obsługiwanej przez zakłady komunikacji miejskiej w % w ogóle ludności miasta, dane te są dostępne jedynie do 2008 roku. Aktualne dane dotyczą jedynie przewozów pasażerów w mln (wykres 10). Co więcej, w statystyce publicznej dane dotyczące transportu regionalnego (linie regularnej komunikacji autobusowej) są gromadzone dopiero od 2014 roku, dlatego też niemożliwe jest dokonanie jakichkolwiek porównań na przestrzeni ostatnich lat (wykres 11.). Dane te ponadto nie odnoszą się do korzystających, a jedynie do liczby linii i ich długości.

WYKRES 10. PRZEWOZY PASAŻERÓW W KOMUNIKACJI MIEJSKIEJ W MLN W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W LATACH 2010-2015.

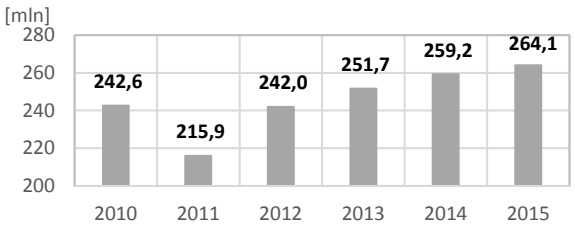

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

WYKRES 11. KRAJOWE LINIE REGULARNEJ KOMUNIKACJI AUTOBUSOWEJ WG TYPU W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W 2015 ROKU[3].

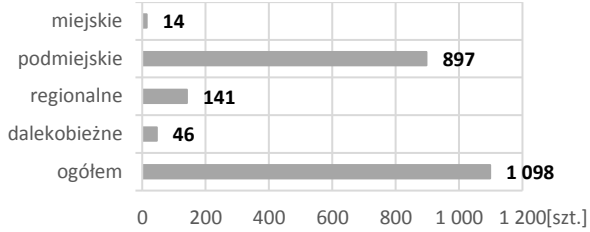

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

CEL 3. WZROST KONKURENCYJNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW, ZWŁASZCZA MŚP

► **DIAGNOZA STANU**

W ostatnich latach widoczny jest wyraźny wzrost aktywności oraz wydajności małych i średnich przedsiębiorstw. Jak powszechnie wiadomo w czasach kryzysu i wahań koniunktury gospodarczej ten sektor ma możliwość szybkiego reagowania na zmiany i elastycznego dostosowania się do warunków otoczenia. Sektor MŚP jest zatem swoistym motorem napędowym gospodarki regionu. Kondycja MŚP jest również wyznacznikiem dla określania całościowego poziomu rozwoju i konkurencyjności przedsiębiorstw w regionie. Jak wynika z *Raportu o stanie małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2013-2014*[4], województwo dolnośląskie zajmuje 6. pozycję ze wskaźnikiem syntetycznym rozwoju przedsiębiorczości wynoszącym 58,46W 2013 r. wskaźnik ten osiągnął wartość 65,4, co dało 5. pozycję w kraju.

Korzystne tendencje w województwie dolnośląskim obserwuje się również w przypadku liczby aktywnych MŚP w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, która wynosiła w 2013 roku 48,6 MŚP/1000 mieszkańców (w 2013 r. 6. miejsce w Polsce). Dolnośląskie wypada natomiast mniej korzystnie na tle innych województw pod względem liczby MŚP nowo powstałych i zlikwidowanych w 2011 roku (więcej zlikwidowanych niż nowo utworzonych) oraz nakładów inwestycyjnych MŚP przypadających na przedsiębiorstwo. W porównaniu z rokiem 2010[5] w 2011 roku województwo dolnośląskie spadło o jedno miejsce w rankingu, natomiast wartość wskaźnika syntetycznego

[3] Linie przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób prowadzących regularną komunikację w ruchu krajowym i międzynarodowym; bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej. Podziału danych na województwa dokonano według siedzib przedsiębiorstw.

[4] Raport o stanie małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2013-2014, PARP, 2015.

5 Raport o stanie małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2013-2014, PARP, 2015.

obniżyła się o 1,8 punktu procentowego. Sytuacja w sektorze MŚP powiązana jest ściśle z sytuacją gospodarczą kraju oraz regulacjami prawa krajowego. Dlatego też na poziomie regionalnym należy wspomagać przedsiębiorców, w miarę posiadanych kompetencji i możliwości organizacyjnych.

► **PRZYJĘTE WSKAŹNIKI PODSTAWOWE**

udział MŚP w wytwarzaniu PKB (%) | udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów gospodarczych ogółem (%)

MAPA 8. UDZIAŁ OSÓB FIZYCZNYCH PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ W OGÓLNEJ LICZBIE PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH ZAREJESTROWANYCH W REJESTRZE REGON W 2015 r.

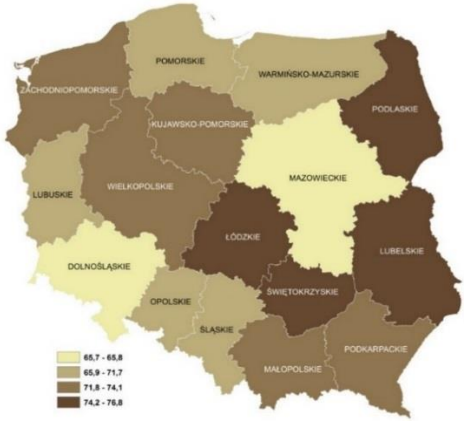

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Docelowy **udział MŚP w wytwarzaniu PKB** powinien osiągnąć w 2020 roku poziom 55%. Wskaźnik ten w 2010 roku wynosił 45% i był niższy o 3,4% od średniej dla Polski. Przyjmując jako wartość bazową 45% w 2010 roku i zakładając teoretycznie równomierny wzrost wskaźnika w latach 2010-2020 do poziomu docelowego, średni roczny wzrost powinien kształtować się na poziomie 1 punktu procentowego. Ze względu na brak danych w statystyce publicznej odnośnie tego indykatora nie jest możliwa ocena zmian zachodzących w latach 2010-2012. Z powyższej przyczyny nie przewiduje się też możliwości monitorowania tego wskaźnika w kolejnych latach.

Kolejnym wskaźnikiem podstawowym monitorującym Cel 3. jest **udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów gospodarczych ogółem (%).** Strategia zakłada wzrost udziału osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów gospodarczych ogółem do poziomu 75%. W 2011 roku wskaźnik ten wynosił 69,6%. Przyjmując tę wartość jako bazową i zakładając teoretycznie równomierny wzrost wskaźnika w latach 2011-2020 do poziomu docelowego, średni roczny wzrost powinien kształtować się na poziomie około 0,6 punktu procentowego.

Tymczasem w latach 2010-2015 odnotowano spadek wartości tego wskaźnika w województwie z poziomu 70,9% do poziomu 65,9% (podobnie jak w całej Polsce z 75,3% do 71% – wykres 12.). Dynamika spadku w województwie w tym okresie wynosiła rocznie średnio około 1 punktu procentowego (mapa 6.).

WYKRES 12. UDZIAŁ OSÓB FIZYCZNYCH PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ W LICZBIE PODMIOTÓW OGÓŁEM (%) W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM I POLSCE W LATACH 2010-2015 Z PERSPEKTYWĄ 2020 R.

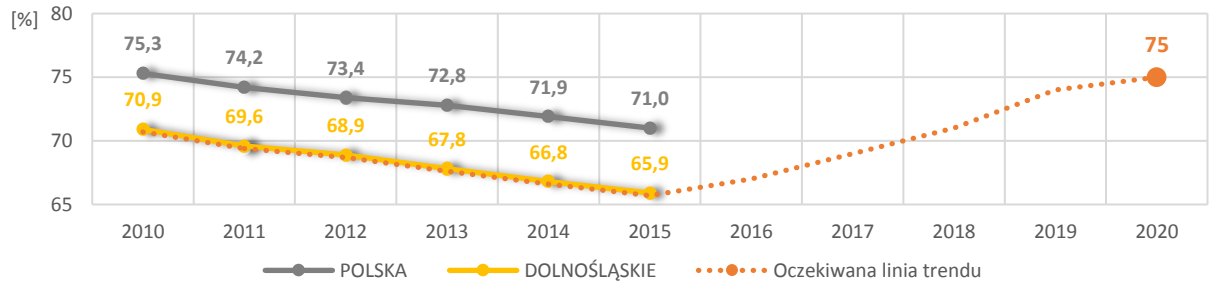

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

► **PRZYJĘTE WSKAŹNIKI DODATKOWE**

udział podmiotów gospodarczych zatrudniających do 9 osób w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w systemie REGON (%) | udział pracujących w sektorze usługowym w liczbie pracujących ogółem (%) | udział pracujących w instytucjach otoczenia biznesu (działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz obsłudze rynku nieruchomości) w liczbie pracujących ogółem (%) | instytucje otoczenia biznesu (działalność finansowa i ubezpieczeniowa oraz obsługa rynku nieruchomości) na 10 000 podmiotów gospodarczych | udział organizacji sektora non-profit prowadzących działalność gospodarczą oraz nie prowadzących odpłatnej działalności statutowej w liczbie organizacji

Pierwszym z dodatkowych wskaźników wymienionych w strategii dla realizacji Celu 3. jest **udział podmiotów gospodarczych zatrudniających do 9 osób w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w systemie REGON**. W roku bazowym (2011) wartość wskaźnika osiągnęła w województwie dolnośląskim 95,9% (wykres 14.). W ciągu roku osiągnął on poziom 96,2% dla województwa. W 2015 roku wskaźnik zanotował wzrost o 0,5 punktu procentowego w porównaniu do 2010 roku.

WYKRES 13. UDZIAŁ PRACUJĄCYCH W SEKTORZE USŁUGOWYM W LICZBIE PRACUJĄCYCH OGÓŁEM W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W LATACH 2010-2015.

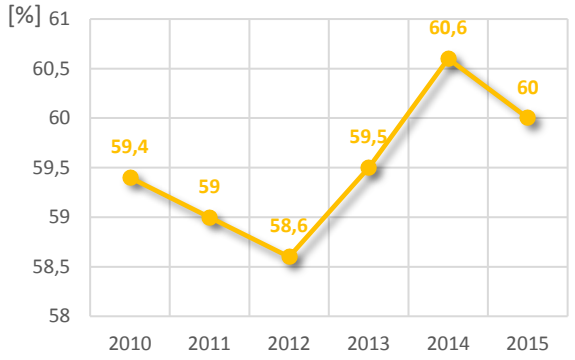

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

WYKRES 14. UDZIAŁ PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH ZATRUDNIAJĄCYCH DO 9 OSÓB W OGÓLNEJ LICZBIE PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ ZAREJESTROWANYCH W SYSTEMIE REGON W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W LATACH 2010-2015.

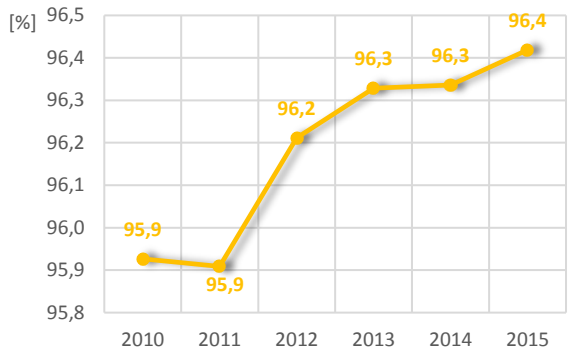

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Udział pracujących w sektorze usługowym w liczbie pracujących ogółem wynosił w roku bazowym (2011) w województwie dolnośląskim 59% (wykres 13.). Na przestrzeni lat 2010-2015 pomimo odnotowanych wzrostów i spadków wskaźnika zauważalna była jednak tendencja zwyżkowa wartości tego indykatora do 2015 roku kiedy to znowu uległ obniżeniu do 60%.

Kolejnym wskaźnikiem opisującym poziom konkurencyjności przedsiębiorstw jest **udział pracujących w instytucjach otoczenia biznesu (działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz obsłudze rynku nieruchomości) w liczbie pracujących ogółem.** W roku bazowym 2011 wartość indykatora wynosiła 4,3% (przy 1415,2 instytucjach na 10 000 podmiotów gospodarczych). W latach 2010-2015 wskaźnik zanotował wzrost, osiągając w 2015 roku wartość 4,2% (1435,2 instytucji na 10 000 podmiotów gospodarczych).

Ostatni wskaźnik przypisany do Celu 3. to **udział organizacji sektora non-profit prowadzących działalność gospodarczą oraz nie prowadzących odpłatnej działalności statutowej w liczbie organizacji ogółem.** W 2008 roku w województwie dolnośląskim wskaźnik ten wyniósł 4%, w 2010 i 2012 roku 3,8%. Ze względu na brak dostępu do nowszych danych nie można ocenić zmiany jego wartości w kolejnych latach. Dla uzupełnienia można zaprezentować liczbę organizacji na 10 000 mieszkańców ogółem. Można stwierdzić, że wskaźnik ten w latach 2010-2015 wzrósł w województwie o 11 punktów procentowych.

CEL 4. OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO, EFEKTYWNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW ORAZ DOSTOSOWANIE DO ZMIAN KLIMATU I POPRAWA POZIOMU BEZPIECZEŃSTWA

► DIAGNOZA STANU

Województwo dolnośląskie charakteryzuje się bogatymi zasobami zarówno środowiska naturalnego, jak i kulturowego, które wyróżniają Dolny Śląsk wśród innych regionów. Istotna jest ochrona oraz racjonalne

wykorzystanie zasobów i środowiska, gdyż ich stan ma duże znaczenie dla warunków życia społeczeństwa oraz rozwoju wybranych dziedzin gospodarki.

Przez ostatnie lata następowały znaczne zmiany w użytkowaniu terenu na Dolnym Śląsku, poprzez wyłączanie gruntów z produkcji rolniczej i leśnej (wykres 15. i 16.). Znaczne powierzchnie terenów zostały przeznaczone na cele inwestycyjne. Stosunkowo duża ilość gruntów rolnych (w tym klas I–III) oraz leśnych została wyłączona z użytkowania rolniczego i leśnego. W 2015 roku wyłączono z użytkowania rolniczego i leśnego 305 ha, co stanowiło prawie 8% gruntów wyłączonych w Polsce.

WYKRES 15. GRUNTY WYŁĄCZONE Z UŻYTKOWANIA ROLNICZEGO I LEŚNEGO W POLSCE I W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W LATACH 2010-2015.

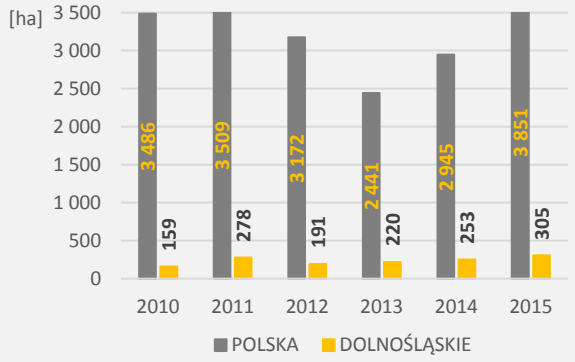

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

WYKRES 16. GRUNTY ROLNE I LEŚNE WYŁĄCZONE Z UŻYTKOWANIA ROLNICZEGO I LEŚNEGO W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W LATACH 2010-2015.

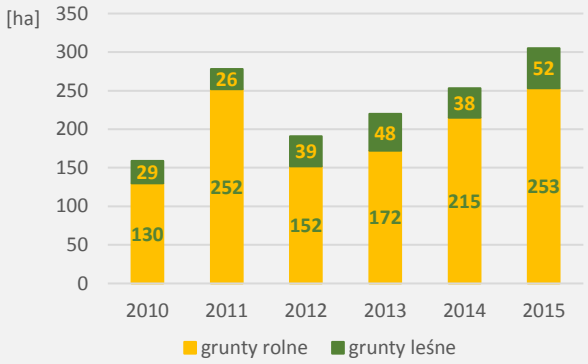

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Pod względem powierzchni lasów województwo dolnośląskie znajduje się na 8. miejscu w Polsce (odsetek gruntów leśnych w powierzchni ogólnej województwa w 2015 r. wynosił 29,75%). W ostatnich pięciu latach powierzchnia lasów na Dolnym Śląsku sukcesywnie rosła, są to jednak niewielkie zmiany (wykres 17.).

Na Dolnym Śląsku występuje większość spotykanych w Polsce typów kopalin, w tym wiele surowców unikalnych w skali kraju (np.: największe zasoby surowców skalnych, duże zasoby surowców metalicznych oraz energetycznych, a także wód mineralnych).

Na stan środowiska duży wpływ ma również stopień rozwoju infrastruktury technicznej, głównie komunalnej. **Stan zwodociągowania** terenów województwa jest względnie wysoki, a przy tym bardzo zróżnicowany. W części gmin zwodociągowane są wszystkie miejscowości, pozostałe gminy są częściowo zwodociągowane. Podkreślić należy, że powiaty położone w południowej części województwa w obszarach górskich, o wysokich walorach przyrodniczych i turystycznych, zwłaszcza wzdłuż granicy polsko-czeskiej, są w mniejszym stopniu zwodociągowane, niż powiaty położone w centralnej i północnej części regionu. Jeszcze mniej korzystna sytuacja na tym obszarze dotyczy sieci kanalizacyjnej, co wynika bezpośrednio z warunków naturalnych (górzyste ukształtowanie terenu i rozproszone osadnictwo).

WYKRES 17. ZMIANY LESISTOŚCI W POLSCE I W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W LATACH 2010–2015.

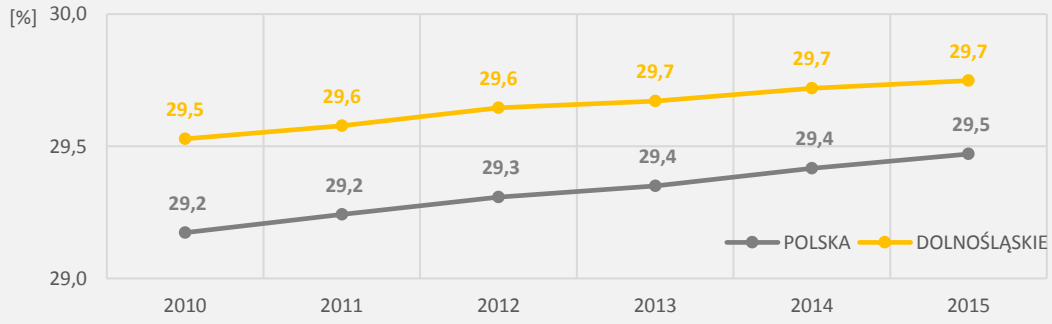

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z punktu widzenia realizacji Celu 3. istotny jest również stan środowiska regionu. Jednym z ważnych komponentów jest **jakość powietrza**, na którą największy negatywny wpływ mają takie czynniki jak: emisja z zakładów przemysłowych, sektor mieszkaniowy i transport drogowy. W ostatnim czasie nastąpiła nieznaczna poprawa jakości powietrza, wód i gleb. Województwo dolnośląskie nadal jednak znajduje się w niechlubnej czołówce województw, w których emisje zanieczyszczeń pyłowych i gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych są największe (po regionach pomorskim, małopolskim i zachodniopomorskim).

Wśród dolnośląskich miast o dużej skali zagrożenia środowiska **emisją zanieczyszczeń powietrza** (pyłowych lub/i gazowych) wymieniane są m.in. Bogatynia, Wrocław, Legnica, Wałbrzych, Siechnice, Polkowice, Lubin, Brzeg Dolny, Jelenia Góra, Świdnica i Strzelin.

O dostępności przestrzeni turystycznej regionu decyduje zróżnicowana infrastruktura turystyczna, w tym szczególnie **zasoby bazy noclegowej**. W 2015 roku w województwie dolnośląskim funkcjonowało 867 obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania. W porównaniu do 2012 roku nastąpił ponad 8% spadek ich liczby (ubyło 79 placówek). W perspektywie lat 2010-2015 nastąpił jednak 19% wzrost ogólnej liczby obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania w województwie (o 141 obiektów). Dla porównania w skali kraju w 2015 roku zaobserwowano 5% wzrost liczby obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania w stosunku do 2012 roku oraz 28% wzrost w latach 2010-2015. W 2015 roku pod względem liczby obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania województwo znajdowało się na 4. miejscu w kraju – podobnie jak w 2012 roku.

Wypadkową walorów naturalnych i stanu środowiska jest potencjał turystyczny regionu. Dolny Śląsk charakteryzuje się bogatymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, kulturowymi i uzdrowiskowymi, przygranicznym położeniem oraz stosunkowo dobrze rozwiniętą infrastrukturą turystyczną. Międzynarodowe i krajowe znaczenie turystyczne mają obszary Sudetów i Doliny Odry oraz Dolina Baryczy , regionalne –i Wzgórza Trzebnickie, Bory Dolnośląskie i Masyw Ślęży.

Rozwój jakościowy i ilościowy bazy noclegowej województwa znalazł swoje odzwierciedlenie w **wielkości ruchu turystycznego**. W 2015 roku udzielono blisko 6,3 mln noclegów turystom ogółem we wszystkich typach bazy noclegowej województwa, wśród których było 1,5 mln noclegów udzielono turystom zagranicznym (ok. 17%).

W stosunku do 2010 roku nastąpił prawie 40% wzrost ogólnej liczby turystów korzystających z bazy noclegowej regionu na 1000 ludności. Wzrost zanotowany został również w zakresie liczby turystów zagranicznych odwiedzających Dolny Śląsk. Biorąc pod uwagę fakt, że w 2012 roku odbywały się Mistrzostwa Europy w Piłce Nożnej (Euro 2012) należy wynik ten uznać za korzystny. W 2015 roku województwo dolnośląskie pod względem liczby turystów korzystających z noclegów na 1000 mieszkańców uplasowało się na 4. miejscu w kraju po regionach zachodniopomorskim, małopolskim i pomorskim. W latach 2010–2015 nastąpiło również spotęgowanie **ruchu turystycznego** w regionie oraz wzrost **stopnia wykorzystania obiektów noclegowych przez turystów** odwiedzających region, pomimo braku wystarczającej infrastruktury turystycznej dla pełnego udostępnienia walorów turystycznych regionu.

► PRZYJĘTE WSKAŹNIKI PODSTAWOWE

emisja zanieczyszczeń powietrza SO_2 zakładów szczególnie uciążliwych dla środowiska na 1 mieszkańca (kg) | udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w liczbie ludności ogółem

Pierwszym obligatoryjnym wskaźnikiem opisującym Cel 4. *SRWD 2020* jest **emisja zanieczyszczeń powietrza SO_2 z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza na 1 mieszkańca, która** w roku bazowym (2011) wyniosła 16,6 kg na mieszkańca (wykres 18.), natomiast w latach 2010-2015 spadała osiągając w 2015 roku 7,8 kg na mieszkańca. Wartość docelowa w perspektywie 2020 roku wynosi 13 kg na 1 mieszkańca, co oznacza iż założony SRWD 2020 poziom emisji został osiągnięty już w 2014 roku.

WYKRES 18. EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA SO_2 I NO_X NA 1 MIESZKAŃCA W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W LATACH 2010-2015 Z PERSPEKTYWĄ 2020 ROKU.

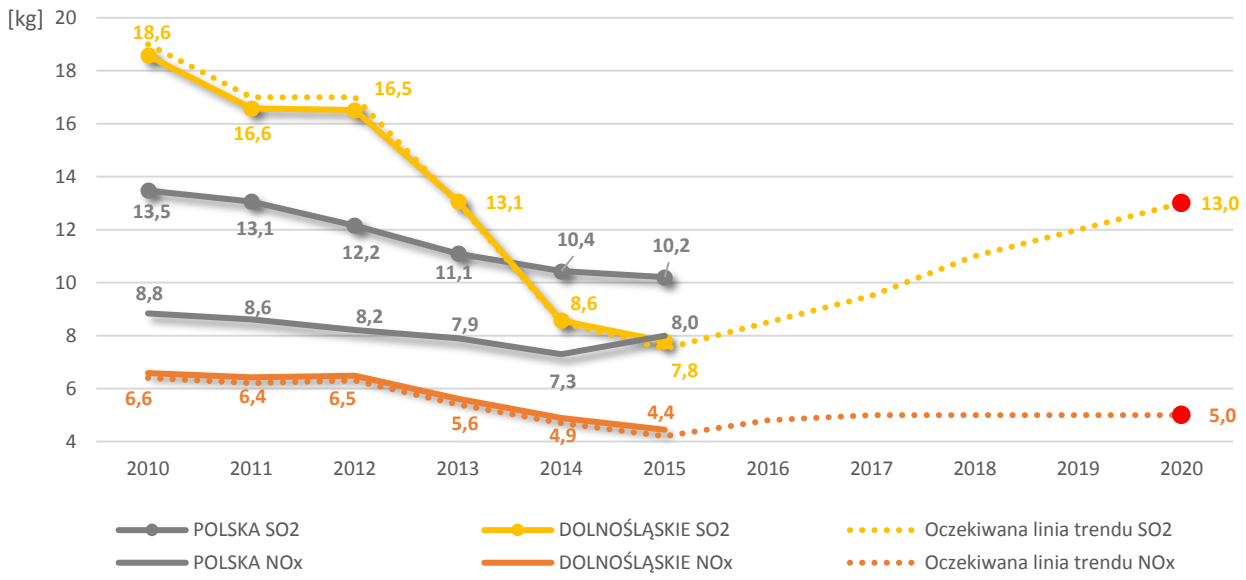

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Kolejny wskaźnik podstawowy to **udziału ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w liczbie ludności ogółem**. W roku bazowym wynosił on 76,8% (wykres 19.), natomiast w roku 2015 79,7%. W perspektywie 2020 roku spodziewane jest osiągnięcie wartości tego indykatora na poziomie 85%. Jak widać na wykresie wartość wskaźnika w każdym roku wzrasta. Wzrost ten jest jednak dosyć powolny (między 2010 a 2015 rokiem o około 3,8 punktu procentowego).

WYKRES 19. UDZIAŁ LUDNOŚCI KORZYSTAJĄCEJ Z OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW W LICZBIE LUDNOŚCI OGÓŁEM (%) W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W LATACH 2010-2015 Z PERSPEKTYWĄ 2020 ROKU.

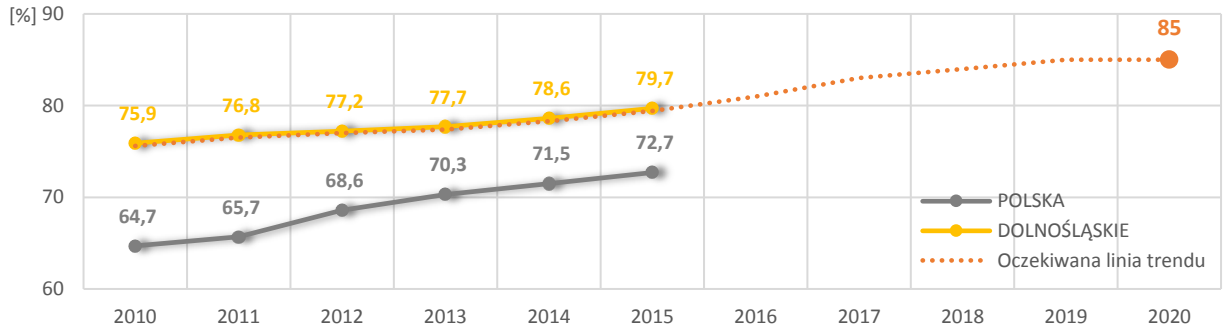

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

► PRZYJĘTE WSKAŹNIKI DODATKOWE

udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem (%) | zużycie energii elektrycznej w miastach na 1 mieszkańca (kWh) | emisja zanieczyszczeń powietrza NO_X na 1 mieszkańca (kg) | udział powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionej w powierzchni ogółem (%) | udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji w powierzchni ogółem (%)

Pierwszym uzupełniającym wskaźnikiem Celu 4. jest **udział produkcji energii eklektycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji elektrycznej ogółem (%).** W roku bazowym (2010) zanotowano dla województwa dolnośląskiego wartość wskaźnika 4,93%. Jak widać na wykresie 20. corocznie notowany jest wzrost wartości indykatora. Jedynie w 2013 roku odnotowano jego nieznaczny spadek do poziomu 6%. W 2015 roku wyniósł on jednak 9,4%. Jest to niewątpliwie tendencja pozytywna, zgodna z celami Polityki Energetycznej Państwa do 2030 roku

WYKRES 20. UDZIAŁ PRODUKCJI ENERGII ELEKTRYCZNEJ ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH W PRODUKCJI ELEKTRYCZNEJ OGÓŁEM (%) W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W LATACH 2010-2015.

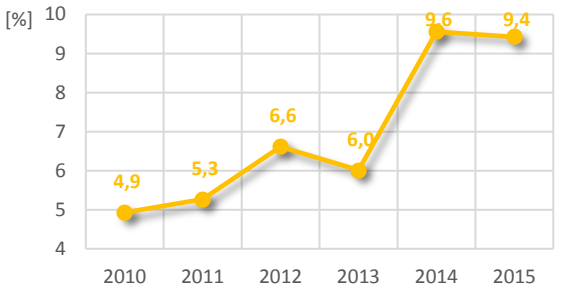

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

WYKRES 21. ZUŻYCIE ENERGII ELEKTRYCZNEJ W MIASTACH NA 1 MIESZKAŃCA W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W LATACH 2010-2015.

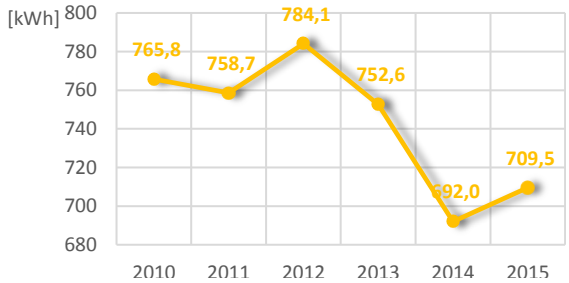

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Innym ważnym aspektem dotyczącym energetyki jest **zużycie energii elektrycznej w miastach na 1 mieszkańca**. W roku bazowym (2011) w miastach przeciętnie zużywano 759 kWh/mieszkańca (wykres 21.). W roku 2012 zużycie wzrosło o około 25 kWh, aczkolwiek w 2014 roku zanotowano spadek do 692 kWh na mieszkańca. W 2015 roku wartość kolejny raz wzrosła do 709,5 kWh. Obserwowana tendencja wzrostowa nie była korzystna, ponieważ oszczędność energii ma istotny wpływ na poprawę efektywności ekonomicznej gospodarki oraz jej konkurencyjność. Poza tym wiąże się też z tym zmniejszenie negatywnego wpływu elektrowni na środowisko, ponieważ większość wykorzystywanej energii na Dolnym Śląsku pochodzi z elektrowni konwencjonalnej Turów, wykorzystującej węgiel brunatny.

Kolejny indykator odnosi się do emisji zanieczyszczeń powietrza, a dokładnie tlenków azotu. W roku bazowym (2011) emisja ta na mieszkańca wynosiła 6,4 kg. W latach 2010-2015 zmalała ona do wartości 4,4 kg. Zaobserwowana tendencja jest bardzo pozytywna, ponadto jak widać na wykresie 22. obserwuje się ją już od 2010 roku, co pozwala zakładać, że w dalszym ciągu można spodziewać się spadku emisji.

Dwa ostatnie wskaźniki uzupełniające Celu 4. odnoszą się do powierzchni zajmowanej przez obszary cenne przyrodniczo bądź zdewastowane i zdegradowane. Pomimo bogatych walorów przyrodniczych województwo dolnośląskie pod względem udziału powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionej w powierzchni ogólnej (%) zajmuje ostatnie miejsce w kraju. W przyjętym roku bazowym (2011) udział ten wynosił 18,6% powierzchni i do roku 2015 nie uległ zmianie. Dla powiększenia i uzyskania ciągłości systemu obszarów chronionych konieczne jest jego uzupełnienie oraz objęcie ochroną innych, ważnych z punktu widzenia przyrodniczego, obiektów i terenów. Pozytywną tendencją jest widoczny w latach 2010-2011 nieznaczny wzrost tego wskaźnika (wykres 23.). Należy dodać również, że na terenie województwa zostały wyznaczone obszary w ramach europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000 chroniące najcenniejsze siedliska i gatunki, które uważa się za zagrożone – 354 732,3 ha obszarów ochrony siedlisk oraz 292 125,7 ha obszarów specjalnej ochrony ptaków.

WYKRES 22. UDZIAŁ OBSZARÓW PRAWNIE CHRONIONYCH W POWIERZCHNI OGÓLNEJ POLSKI I WOJEWÓDZTW W 2015 ROKU.

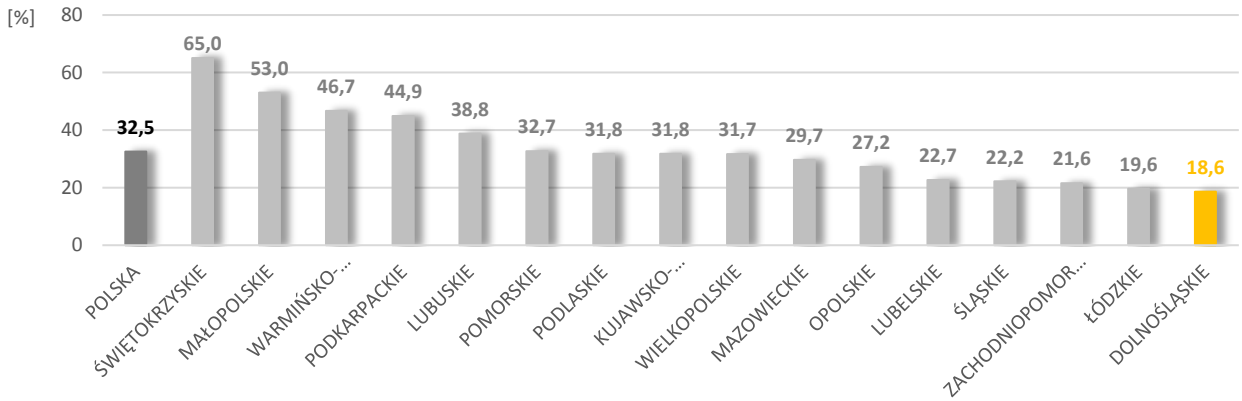

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

WYKRES 23. UDZIAŁ OBSZARÓW PRAWNIE CHRONIONYCH W POWIERZCHNI OGÓLNEJ W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W LATACH 2010-2015.

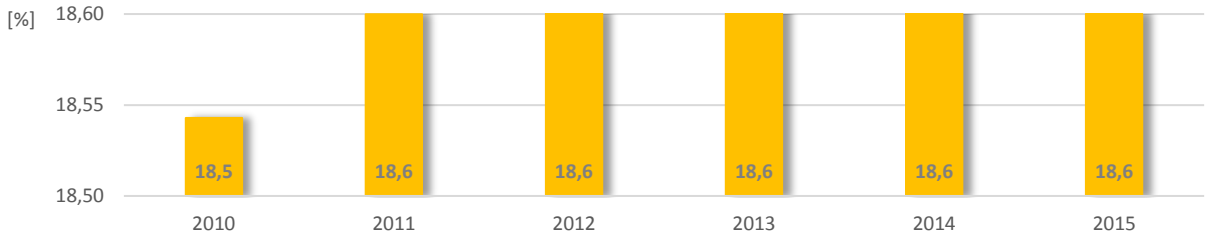

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Eksploatacja kopalin oraz składowanie odpadów powydobywczych powodują niekorzystne zmiany w środowisku i krajobrazie. **Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania** w 2010 roku wyniosła 0,3% powierzchni ogółem, czyli obejmowała obszar 6049 ha. Jak widać na wykresie 24., w latach 2010-2015, odnotowano niewielkie wahania tych wartości. Przeważała niestety tendencja wzrostowa (w 2015 roku powierzchnia ta wyniosła 7 946 ha). Dane dotyczące powierzchni gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji oraz zagospodarowania warto zestawić z danymi prezentującymi efekty rekultywacji. Jak widać na wykresie 25. są one znikome w stosunku działań rekultywacyjnych.

WYKRES 24. UDZIAŁ GRUNTÓW ZDEWASTOWANYCH I ZDEGRADOWANYCH WYMAGAJĄCYCH REKULTYWACJI I ZAGOSPODAROWANIA ORAZ ICH POWIERZCHNIA W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W LATACH 2010-2015.

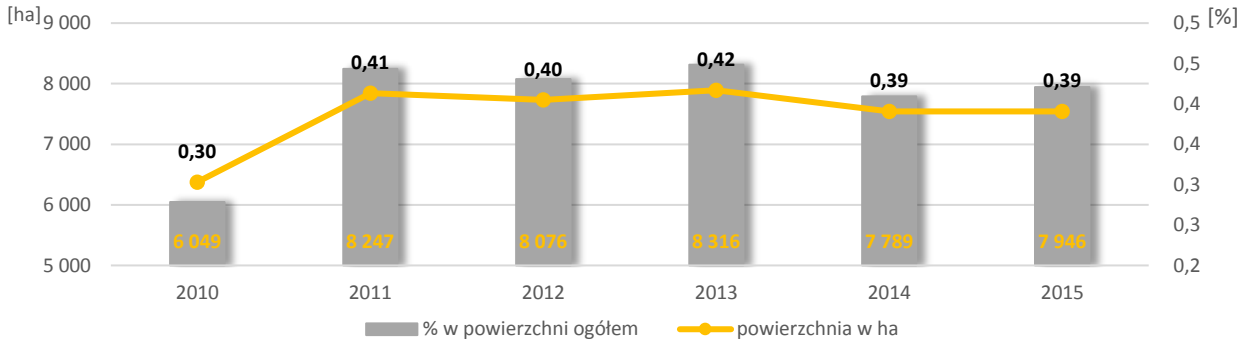

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

WYKRES 25. POWIERZCHNIA GRUNTÓW ZDEGRADOWANYCH I ZDEWASTOWANYCH WYMAGAJĄCYCH REKULTYWACJI I ZAGOSPODAROWANIA ORAZ GRUNTÓW ZREKULTYWOWANYCH W CIĄGU ROKU W LATACH 2010-2015.

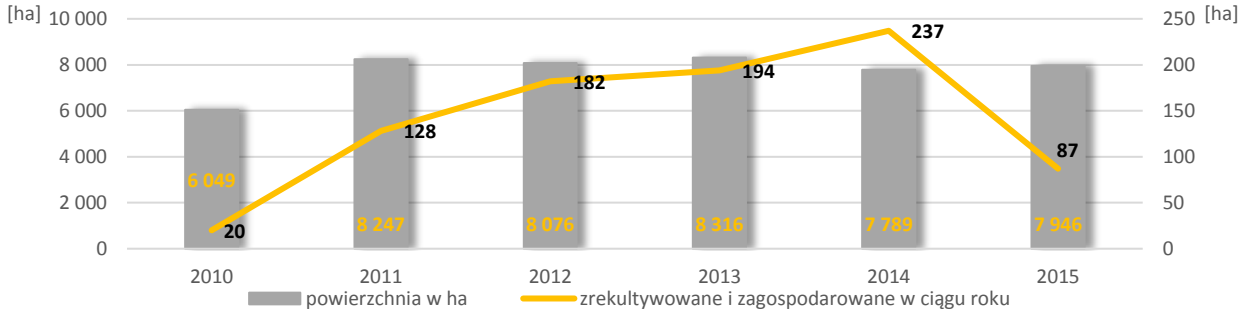

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

CEL 5. ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI TECHNOLOGII KOMUNIKACYJNO-INFORMACYJNYCH

► DIAGNOZA STANU

Dostęp do nowoczesnych technologii komunikacyjno-informacyjnych w wielu dziedzinach życia gospodarczego oraz społecznego staje się jednym z podstawowych warunków dynamicznego rozwoju i aktywnego działania w bliższym i dalszym otoczeniu. W tym kontekście płaszczyznami realizacji niniejszego celu powinny być zarówno gospodarstwa domowe, jak i przedsiębiorcy. W 2015 roku 73,8% gospodarstw domowych na Dolnym Śląsku posiadało komputer osobisty (wykres 26.), a 72,2% również dostęp do internetu. Niemal we wszystkich przypadkach (70,2%) było to łącze szerokopasmowe (wykres 27.).

WYKRES 26. WYPOSAŻENIE GOSPODARSTW DOMOWYCH W KOMPUTER OSOBISTY W POLSCE I NA DOLNYM ŚLĄSKU W LATACH 2010-2015.

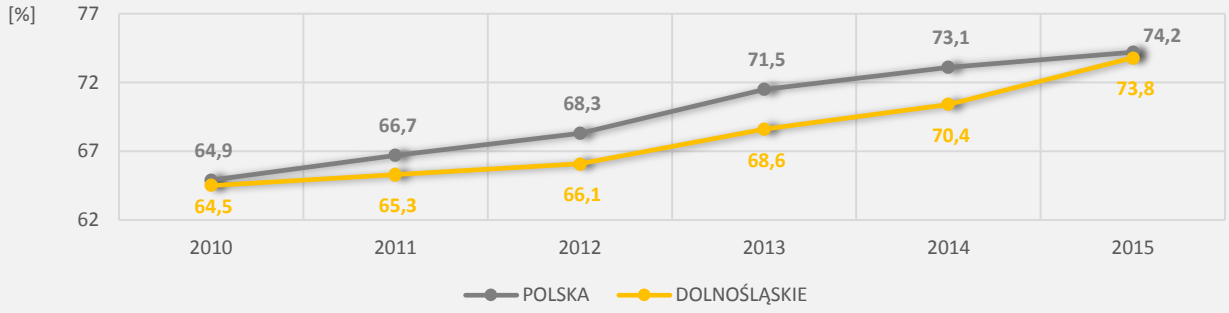

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

WYKRES 27. WYPOSAŻENIE GOSPODARSTW DOMOWYCH W KOMPUTER OSOBISTY Z DOSTĘPEM DO INTERENETU (A) I INTERNETU SZEROKOPASMOWEGO (B) W POLSCE I NA DOLNYM ŚLĄSKU W LATACH 2010-2015.

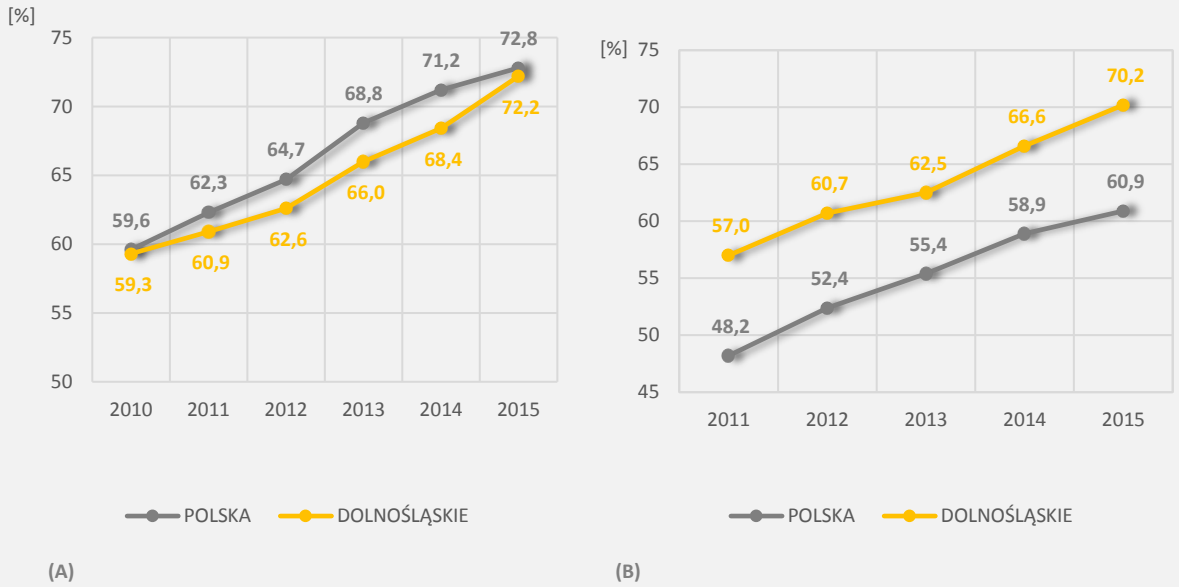

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Posiadanie stacjonarnego dostępu do Internetu jest równie ważne, jak możliwość mobilnego korzystania z jego zasobów. W 2015 roku na Dolnym Śląsku działały 334 samorządowe hotspoty (tj. otwarte punkty dostępu do Internetu umożliwiające połączenie za pomocą sieci bezprzewodowej opartej na standardzie Wi-Fi, zlokalizowane

w miejscach publicznych; mapa 7.). W 2013 roku było ich jedynie 21, co plasowało region na jednym z ostatnich miejsc w Polsce. Dwa lata później województwo dolnośląskie zajęło 3. miejsce. W przypadku przedsiębiorstw w 2015 roku 97,4% wykorzystywało komputery w pracy codziennej (prawie wszystkie podmioty duże), a zdecydowana większość z nich (95,7%) posiadała dostęp do internetu, w tym 95,1% szerokopasmowego (mapa 8.). Wszystkie te wskaźniki były nieznacznie wyższe niż średnia w Polsce.

MAPA 9. LOKALIZACJA SAMORZĄDOWYCH HOTSPOTÓW ZAINSTALOWANYCH W MIEJSCACH PUBLICZNYCH W POLSCE W 2015 ROKU.

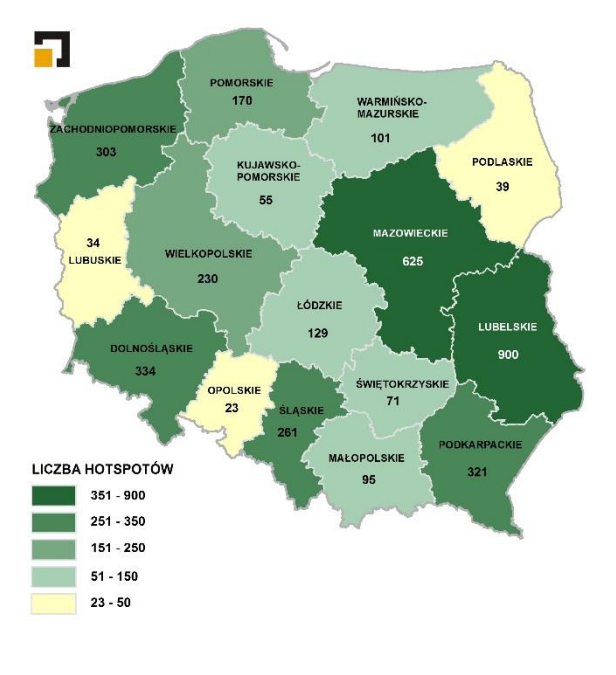

Źródło: Społeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2011-2015, GUS.

MAPA 10. PRZEDSIĘBIORSTWA WYKORZYSTUJĄCE DO PRACY KOMPUTERY WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2015 ROKU

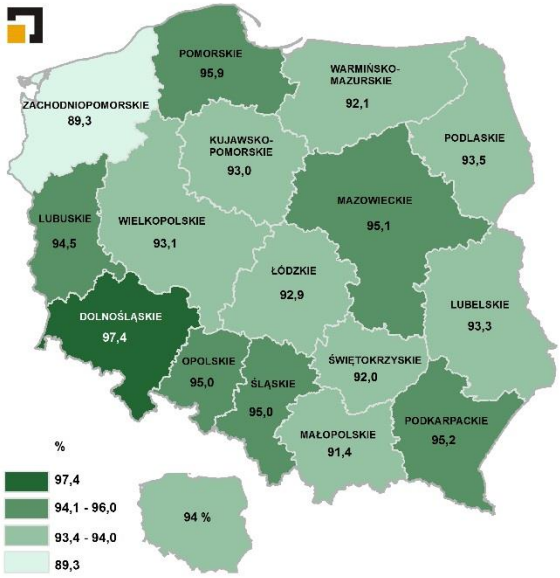

Źródło: Społeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2011-2015, GUS.

► PRZYJĘTE WSKAŹNIKI PODSTAWOWE

Udział korzystających z łączy szerokopasmowych w ogólnej liczbie ludności (%) | wydatki na technologie telekomunikacyjne (% PKB)

Dwa powyższe wskaźniki zostały w *Strategii* opatrzone szczegółowo określoną wartością docelową dla 2020 roku. W przypadku **udziału korzystających z łączy szerokopasmowych w ogólnej liczbie ludności** bazę stanowi wynik dla 2009 roku – 49,8%, natomiast stan końcowy wyznaczony został na poziomie 75%. W przypadku drugiego podstawowego wskaźnika monitorowania Celu 5. założono **wzrost wydatków na technologie telekomunikacyjne** z 2,5% PKB w 2009 roku do 8,5% w 2020 roku. Obecnie nie ma dostępnych informacji pozwalających na ocenę realizacji analizowanego celu za pomocą wyznaczonych wskaźników podstawowych. Dla stworzenia takiej możliwości niezbędne będzie przygotowanie w kolejnych latach odpowiedniego zestawienia danych przez GUS. Analiza wskazanych poniżej indykatorów dodatkowych dla omawianego celu SRWD 2020 pozwala jednak na ogólną charakterystykę dostępność technologii komunikacyjno-informatycznych w regionie.

► PRZYJĘTE WSKAŹNIKI DODATKOWE

Udział przedsiębiorstw posiadających stronę internetową w liczbie podmiotów gospodarczych ogółem (%) | udział przedsiębiorstw korzystających z wewnętrznej sieci komputerowej LAN w liczbie podmiotów gospodarczych ogółem (%) | udział produktów wysokiej i średniowysokiej techniki w produkcji sprzedanej w przemyśle (%)

W porównaniu do 2010 roku w 2015 roku **zmniejszył się odsetek przedsiębiorstw posiadających własną stronę internetową** (wykres 28 A i B). Wśród przedsiębiorstw ogółem (sektora niefinansowego) na Dolnym Śląsku nastąpił spadek o 1,3 punktu procentowego, choć w okresie ostatnich czterech lat wartość ta ulegała nieznacznym wahaniom. Wśród przedsiębiorstw sektora finansowanego spadek ten wyniósł 6,3%.

WYKRES 28. UDZIAŁ PRZEDSIĘBIORSTW POSIADAJĄCYCH WŁASNĄ STRONĘ INTERNETOWĄ: (A) PRZEDSIĘBIORSTWA OGÓŁEM (PRZEDSIĘBIORSTWA SEKTORA NIEFINANSOWEGO) ORAZ (B) PRZEDSIĘBIORSTWA SEKTORA FINANSOWEGO NA DOLNYM ŚLĄSKU I W POLSCE W LATACH 2010-2015.

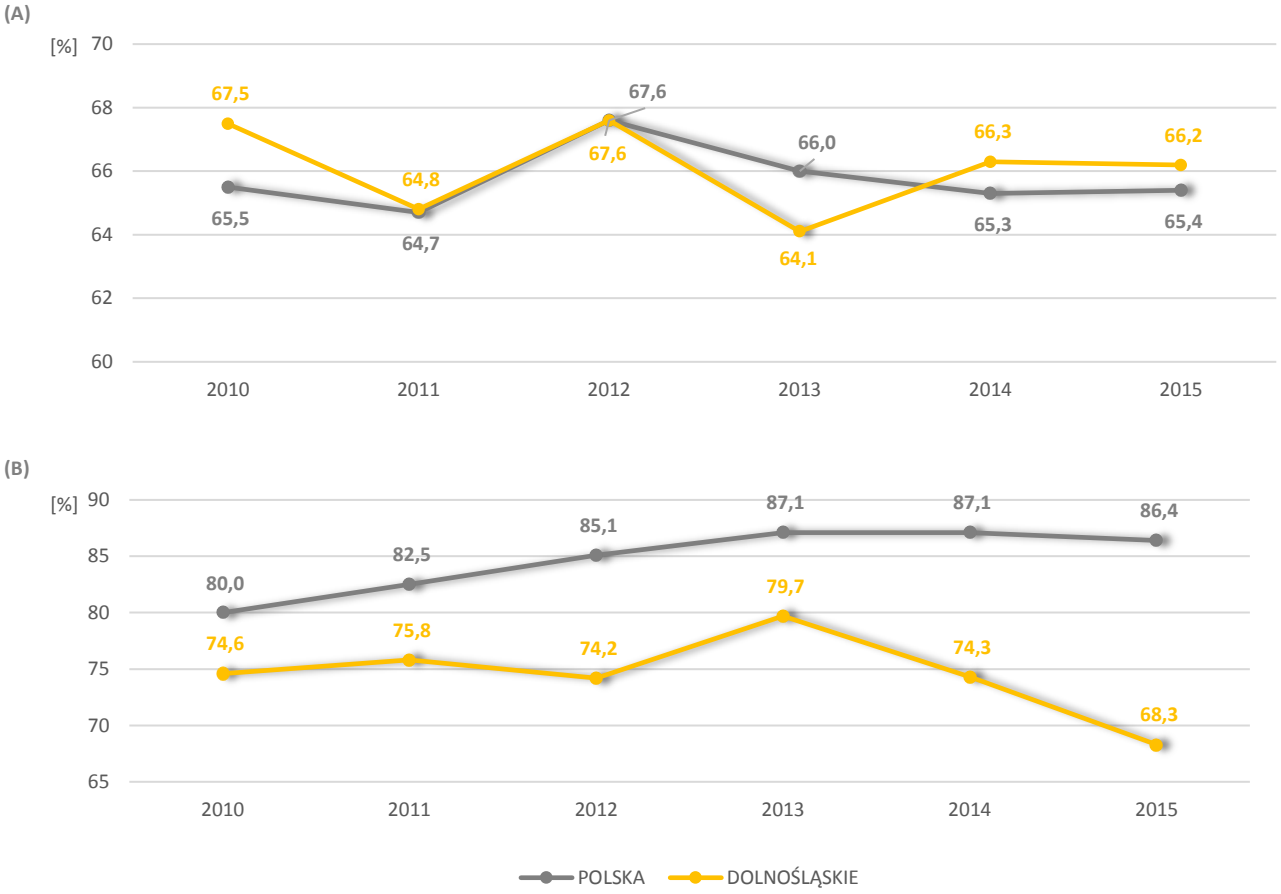

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

WYKRES 29. UDZIAŁ PRZYCHODÓW NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW ZALICZANYCH DO WYSOKIEJ I ŚREDNIOWYSOKIEJ TECHNIKI NA DOLNYM ŚLĄSKU I W POLSCE W LATACH 2010-2015.

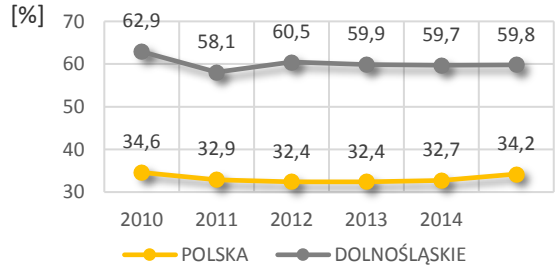

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ostatnie ogólnodostępne dane określające **udział przedsiębiorstw korzystających z sieci komputerowej LAN w liczbie podmiotów gospodarczych ogółem** obejmują 2010 rok, kiedy to wartość wskaźnika wyniosła 75,2%.

Biorąc pod uwagę **udział produktów wysokiej i średniowysokiej techniki w produkcji sprzedanej w przemyśle** odnotowuje się, że w roku bazowym tj. 2010 w regionie dolnośląskim wynosił on 62,9%, w 2015 natomiast spadł do 59,8%. W Polsce średnie wartości dla lat 2010-2015 wahały się między 34,6 a 34,2% (wykres 29).

CEL 6. WZROST ZATRUDNIENIA I MOBILNOŚCI PRACOWNIKÓW

► DIAGNOZA STANU

Na terenie województwa dolnośląskiego prowadzone są liczne przedsięwzięcia na rzecz poprawy sytuacji na rynku pracy, mające przyczynić się do tworzenia oraz wspierania powstawania nowych miejsc pracy. Pod względem **liczby ofert pracy**[6] w 2015 roku Dolny Śląsk uplasował się na 2. miejscu w kraju po województwie śląskim (12,4% ofert pracy w Polsce), a ich liczba od 2010 roku wzrosła o ponad 100%. Od 2012 roku rośnie również liczba nowo utworzonych miejsc pracy w regionie (2012 r. – 33,2 tys., 2015 r. – 47,9 tys., co daje 5. miejsce w kraju). Pod względem liczby ofert pracy dla osób niepełnosprawnych, na 1000 bezrobotnych niepełnosprawnych województwo dolnośląskie zajęło w 2015 roku 3. miejsce w kraju ze wskaźnikiem 59 ofert na 1000 niepełnosprawnych bezrobotnych osób (490 ofert pracy ogółem). Średnio w Polsce liczba ofert na 1000 niepełnosprawnych bezrobotnych wynosiła 39.

Pod względem **liczby pracujących** zakwalifikowaliśmy się dopiero na 5. miejscu w kraju z 1 073 014 pracującymi, co stanowiło 7,4% pracujących ogółem w kraju. Liczba osób pracujących w latach 2010-2015 na Dolnym Śląsku stale wzrastała (z niewielkim spadkiem w 2012 roku), notując wzrost o ponad 76 tys. osób pracujących w 2015 roku w stosunku do 2010 roku. Na Dolnym Śląsku w 2015 roku **zatrudnionych** było 7,9% ogółu zatrudnionych w kraju (827 770 osób). Z tego aż 75,9% skupiał **sektor prywatny** – pod tym względem województwo uplasowało się na 2. miejscu w Polsce, po województwie wielkopolskim (79,0%), powyżej średniej krajowej wynoszącej 71,3%.

Biorąc pod uwagę strukturę **pracujących według poszczególnych rodzajów działalności** należy zauważyć, że ok. 1/3 osób w 2015 roku (30,40%) związana była z przemysłem i budownictwem, natomiast ponad 60% (61,31%) pracowało w sektorze usługowym (w tym 25,28% stanowił: handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja, natomiast pozostałe usługi skupiały 31,80% pracujących ogółem). 8,29% pracowało w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie, a 4,23% zajmowało się działalnością finansową i ubezpieczeniową. Na tle lat 2010-2015 uwidacznia się trwałość omawianej struktury bez wyraźnych zmian w obrębie odsetka pracujących w poszczególnych rodzajach działalności w województwie dolnośląskim.

PRZYJĘTE WSKAŹNIKI PODSTAWOWE

Stopa bezrobocia rejestrowanego (%) | wskaźnik zatrudnienia osób w wieku powyżej 55. roku życia (%) | wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych (%)

SRWD 2020 zakłada osiągnięcie w 2020 roku stopy bezrobocia na poziomie 7%. Należy zauważyć, że w latach 2010-2015 wskaźnik ten był znacznie wyższy niż wskazana w *Strategii* wartość (w 2015 r. 8,5%, 5. miejsce w kraju). Analiza wskaźnika na przestrzeni lat 2010-2015 wskazuje na jego początkowy spadek w 2011 roku, po czym notowano jego wzrost w 2012 roku. Od 2013 roku widoczny jest spadek wartości wskaźnika. Region nie jest na tyle silny ekonomicznie, by nie ulec pogarszającej się okresowo sytuacji na rynku pracy, pomimo że cechuje go jeden z najniższych poziomów bezrobocia w kraju (mapa 9.). Niemniej jednak między 2010 a 2015 rokiem zanotowano spadek stopy bezrobocia w województwie dolnośląskim o 4,6 p.p. (w woj. dolnośląskim o 34%, średnio w Polsce o 21%), przy czym w 2015 r. wskaźnik osiągnął wartość 8,5% na Dolnym Śląsku przy średniej dla kraju wynoszącej 9,8%. (wykres 30.). Należy zaznaczyć, że wielkość wskaźnika w regionie kształtowała się na zbliżonym poziomie co w kraju, reagując podobnie na zmiany koniunktury gospodarczej, co wskazuje na brak odporności struktury gospodarczej Dolnego Śląska na tego typu zdarzenia. W ujęciu wewnętrznym należy zwrócić uwagę na bardzo duże dysproporcje pod względem analizowanego wskaźnika. Podczas gdy stopa bezrobocia w 2015 r., w powiatach górowskim, wałbrzyskim oraz złotoryjskim, wynosiła odpowiednio 22,3%, 21,6% oraz 21,1%, we Wrocławiu i powiecie wrocławskim jedynie 3,4% i 3,5%, natomiast w Jeleniej Górze i powiecie polkowickim odpowiednio 5,6% oraz 6,6%.

[6] Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej zgłoszone przez pracodawców do powiatowego urzędu pracy.

WYKRES 30. STOPA BEZROBOCIA REJESTROWANEGO W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM I W POLSCE W LATACH 2010-2015 Z PERSPEKTYWĄ 2020 ROKU.

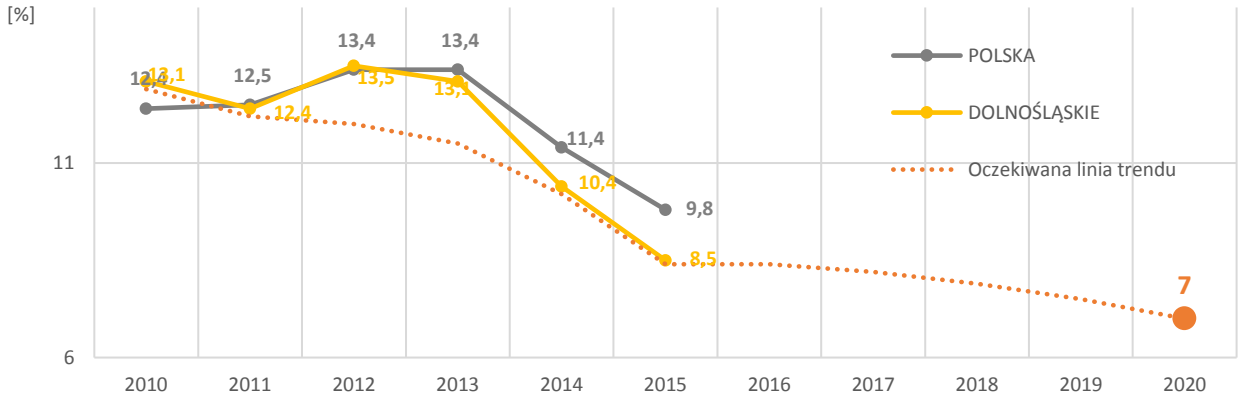

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

MAPA 11 . STOPA BEZROBOCIA REJESTROWANEGO ORAZ JEJ ZMIANA W WOJEWÓDZTWACH W 2015 ROKU.

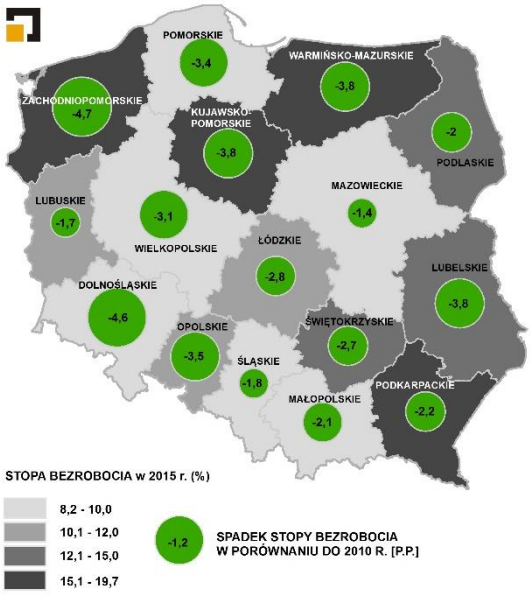

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

MAPA 12. WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W REGIONACH POLSKI W 2015 ROKU.

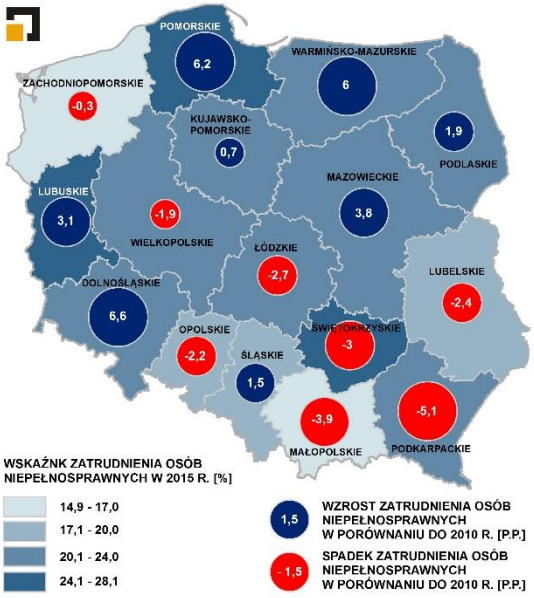

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych, zgodnie z założeniami *SRWD 2020*, powinien w 2020 roku wynieść 26%. Tymczasem **sytuacja osób niepełnosprawnych na rynku pracy** w województwie dolnośląskim, podobnie jak w innych regionach, jest trudna. Podkreślić należy jednak, iż na przestrzeni pięcioletniego okresu lat 2010-2015 uległa ona znacznej poprawie. W 2010 roku wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosił zaledwie 15,4%. Coroczny wzrost jednak dał 2015 roku 22% (4.miejsce w kraju) (mapa 10.). Na Dolnym Śląsku w 2015 roku zanotowano znaczną liczbę **osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w urzędzie pracy** – 8 268. Liczba ta zmniejszyła się jednak o ponad 25% względem 2012 roku.

Trzecią podstawową miarą realizacji Celu 6. strategii jest **wskaźnik zatrudnienia osób powyżej 55. roku życia**, przy czym założenia w dokumencie wskazują na osiągnięcie poziomu 40% w 2020 roku. Na przestrzeni lat 2010-2015 odsetek ten wzrósł z 32,9% w 2010 roku do 43,6% w 2015 roku (wykres 31.), a zatem wyznaczony w *SRWD 2020* wskaźnik zatrudnienia osób powyżej 55. roku życia został osiągnięty.

WYKRES 31. WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA OSÓB POWYŻEJ 55. ROKU ŻYCIA W POLSCE I WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W LATACH 2010-2015.

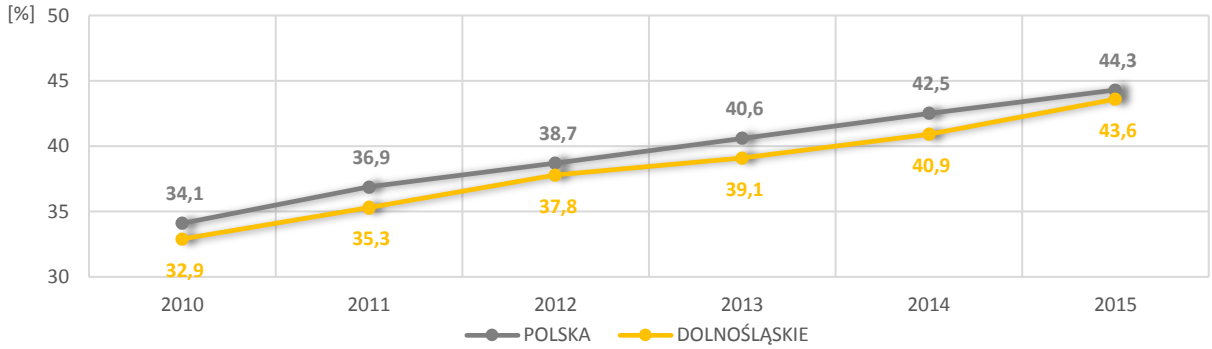

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

► PRZYJĘTE WSKAŹNIKI DODATKOWE

Udział bezrobotnych w wieku 25-34 lat w liczbie bezrobotnych zarejestrowanych ogółem (%) | saldo migracji zagranicznej (‰)

Analiza realizacji Celu 6. uzupełniona została o wskaźniki dodatkowe, ujmujące zagadnienie w nieco szerszym kontekście. Pierwszy z nich, czyli **udział bezrobotnych w wieku 25-34 lat w liczbie bezrobotnych zarejestrowanych ogółem** na terenie województwa dolnośląskiego w 2015 roku wyniósł 25%. Począwszy od 2010 roku, wartość wskaźnika ulegała nieznacznym wahaniom, oscylując między 27,8% w 2010 roku a 25% w 2015 roku. W 2015 roku w poszczególnych podregionach Dolnego Śląska wskaźnik ten był zbliżony do średniej wojewódzkiej, kształtując się na poziomie ok. 25,1% w wałbrzyskim i wrocławskim. W podregionie legnicko-głogowskim wynosił 27%, we Wrocławiu 23,6% a podregionie jeleniogórskim 23,8%. Średnia dla Polski wynosiła 25%.

Obok przyrostu naturalnego migracje ludności stanowią drugi najważniejszy czynnik, który bezpośrednio wpływa na liczbę i rozmieszczenie mieszkańców regionu. **Saldo migracji** dla województwa dolnośląskiego od 2010 roku przyjmuje ujemne wartości , podobnie jak w Polsce. W latach 2010-2014 wspomniany czynnik wykazywał tendencję wzrostową (-0,07‰ w 2010 r. oraz -0,64‰ w 2014 r.), jednak w roku 2013 osiągnął wyższą wartość niż w całym badanym siedmioleciu: 81 mieszkańców regionu na 1000 osób wymeldowało się na pobyt stały w innych państwach. Nasilone migracje zarobkowe w znacznej mierze są konsekwencją bezpośredniego sąsiedztwa regionu z obszarami wyżej rozwiniętymi. Po stronie zagrożeń tego zjawiska można wymienić między innymi tzw. „drenaż mózgów", czyli ubytek wartościowego potencjału zasobów pracy, co w przypadku popytu na określone zawody może przyczyniać się do osłabienia struktury gospodarczej regionu. Ujemny wskaźnik migracji zagranicznych wskazuje także na negatywny wpływ w sferze demografii, m.in. przyspieszenie procesu starzenia się społeczeństwa. W zakresie **migracji międzywojewódzkich** główną destynację Dolnoślązaków stanowiło województwo wielkopolskie (17,5%), a także mazowieckie (13,9%) i lubuskie (13,3%). Obserwuje się spadek natężenia tego zjawiska od 2010 roku.

CEL 7. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE, PODNOSZENIE POZIOMU I JAKOŚCI ŻYCIA

► DIAGNOZA STANU

Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców powinno być głównym celem podejmowanych przez Samorząd Województwa działań. Determinantami składającymi się na jakość życia są takie obszary jak: zdrowie, bezpieczeństwo, dostęp do kultury, poziom zamożności czy też możliwość życia w dobrej jakości środowisku naturalnym i przestrzeni publicznej. Istotne dla budowy aktywnego społeczeństwa obywatelskiego jest włączenie społeczne, czyli wszelkie działania mające na celu zmniejszanie społecznych różnic poprzez odpowiednią politykę edukacji, zdrowia, pomocy społecznej oraz zatrudnienia.

Jednym z ważniejszych aspektów zarówno jakości życia, jak i włączenia społecznego jest szeroko rozumiana kultura. Dolny Śląsk jest regionem wyróżniającym się na kulturowej mapie Polski, co związane jest przede

wszystkim z bogatą historią regionu. W tej sferze *Strategia* zakłada zachowanie różnorodności kulturowej Dolnego Śląska i utrzymanie wysokiego poziomu uczestnictwa w kulturze. Realizacja *SRWD 2020* powinna skupiać się na działaniach zmierzających do wzmocnienia roli kultury w społeczeństwie poprzez zwiększenie dostępności do ofert kulturalnych oraz ich wzbogacenie, podnoszenie kompetencji animatorów kultury, tworzenie warunków do rozwoju twórczości artystycznej, a także poprzez poprawę stanu obiektów kultury.

Wrocław jest jednym z głównych ośrodków kulturalnych w kraju. Warto jednak podkreślić, że nie mniej istotną rolę pełnią pozostałe duże miasta: Jelenia Góra, Wałbrzych i Legnica. Pod względem liczby wydarzeń artystyczno-rozrywkowych w 2015 roku Dolny Śląsk zajął 5. miejsce w kraju, organizując 571 imprez. W 2015 roku województwo skupiało 7,2% muzeów działających na terenie całego kraju (67 obiekty).

Mieszkańcy regionu oraz odwiedzający korzystać mogą z usług 22 galerii wystawienniczych, 17 teatrów i instytucji muzycznych oraz uczestniczyć w życiu 302 placówek kulturalnych (domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice). Pozytywnym zjawiskiem jest sukcesywne zmniejszanie się liczby osób przypadających na jedno miejsce w kinach stałych (z 112,77 w 2010 r. do 106,22 w 2015 r.). Odwrotna sytuacja dotyczy liczby ludności przypadających na jedną placówkę biblioteczną, gdzie zmatowano wzrost liczby z 3 926 osób do 4 258.

Infrastrukturę opieki medycznej w 2015 r. na Dolnym Śląsku tworzyła sieć 79 szpitali ogólnych i 209 przychodni podległych samorządowi terytorialnemu. Pod względem dostępności usług medycznych w 2015 roku na jedno łóżko szpitalne przypadało 196 mieszkańców regionu. Cztery lata wcześniej wskaźnik ten wynosił 207 osób. W 2015 roku Dolnoślązacy mogli liczyć na opiekę 11730 lekarzy, 3523 lekarzy dentystów, 23535 pielęgniarek i 2547 położnych, przy czym na 10 tys. ludności przypadało 40 medyków oraz 65 pracowników białego personelu (wykres 32.).

WYKRES 32. LICZBA LEKARZY, PIELĘGNIAREK I POŁOŻNYCH NA 10 TYS. LUDNOŚCI W POLSCE I NA DOLNYM ŚLĄSKU W LATACH 2010-2015.

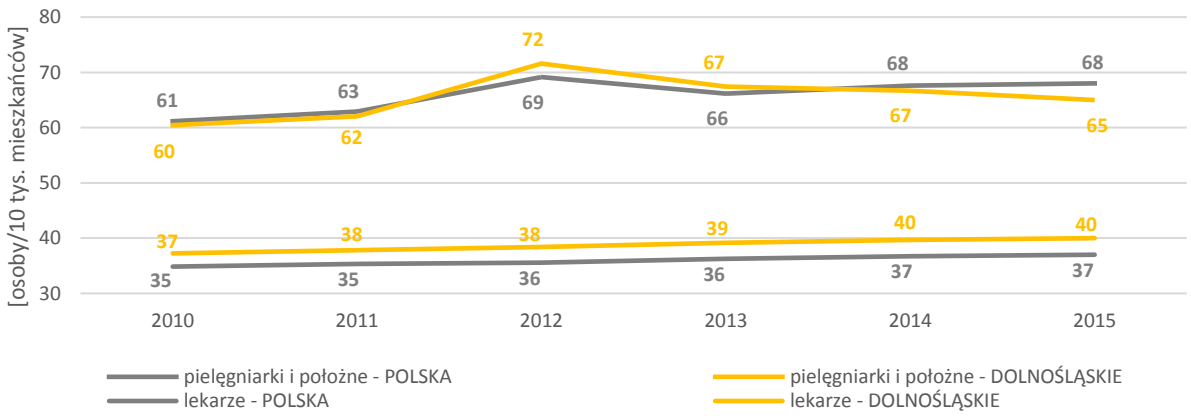

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Województwo dolnośląskie jest liderem w kraju pod względem liczby uzdrowisk: na jego terenie funkcjonują 52 szpitale i sanatoria uzdrowiskowe, co stanowi 21% wszystkich krajowych ośrodków, a ich liczba od 2010 roku zmniejszyła się o dwie placówki. Jednocześnie placówki te skupiają 14,2% ogólnopolskiej liczby łóżek, choć pod względem ich liczby dają regionowi 3. miejscu w kraju, po województwie zachodniopomorskim (ok. 10,9 tys.) i kujawsko-pomorskim (ok. 7 tys.), mimo że od 2010 roku na Dolnym Śląsku odnotowano ich wzrost o 563 łóżka. W 2015 roku szpitale i sanatoria uzdrowiskowe na Dolnym Śląsku przyjęły 100 735 kuracjuszy, co względem 2010 roku stanowiło ponad 26% wzrost.

► PRZYJĘTE WSKAŹNIKI PODSTAWOWE
Średnie roczne tempo wzrostu PKB (%) | PKB na 1 mieszkańca (zł) | średnia długość życia.

Strategia zakłada zwiększenie **średniego rocznego tempa wzrostu PKB** do poziomu powyżej 4%. W 2011 roku wynosiło ono 1,4, jednak brak dostępnych danych za lata 2012-2015 uniemożliwia dokonanie oceny realizacji Celu 7. za pomocą wymienionego wskaźnika. W tym

miejscu można jedynie nadmienić, że produkt krajowy brutto wytworzony w województwie dolnośląskim w 2015 roku był realnie wyższy o 4,2% w porównaniu z rokiem poprzednim (Polska – 4,7%), natomiast w odniesieniu do 2010 roku wzrósł o 23,2%.

Wartość niniejszego wskaźnika **w przeliczeniu na jednego mieszkańca** w 2011 roku wyniosła 46 281 zł (w cenach bieżących – wykres 33.), przewyższając średnią kraju o 13,8% (w 2010 r. o 12,7%). W 2015 roku na jednego mieszkańca w regionie PKB wyniosło 52 128 zł . Warto zwrócić również uwagę na zmieniającą się dynamikę wzrostu PKB per capita w latach 2010-2015, która po 2011 roku uległa spowolnieniu (wykres 33.).

WYKRES 33. PKB PER CAPITA NA DOLNYM ŚLĄSKU I W POLSCE W CENACH BIEŻĄCYCH (A) I W PPS (UE 28-=100) (B).

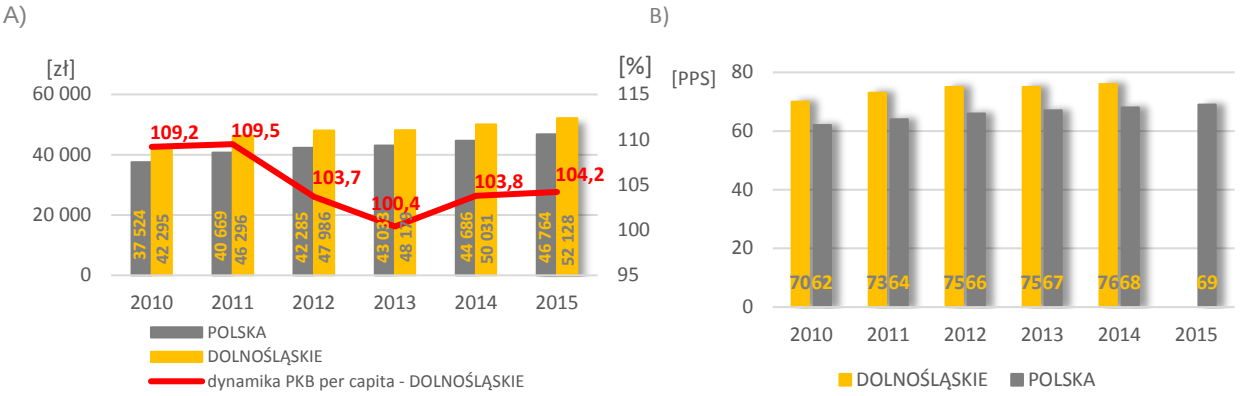

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

O stale podnoszącym się poziomie i jakości życia świadczy również wzrost **średniej długości życia**. W Strategii zakłada się osiągnięcie wskaźnika docelowego dotyczącego wzrostu średniej długości życia o co najmniej rok. Z analizy danych GUS dotyczących przeciętnego dalszego trwania życia[7] wynika, że w województwie dolnośląskim od 2010 do 2015 roku utrzymuje się korzystna tendencja w tym zakresie, podobnie jak w całej Polsce. **Średnie trwanie życia** mężczyzn w latach 2010-2015 wydłużyło się o około 1,5 roku, natomiast przyrost długości życia kobiet wynosił niecały rok (wykres 34.). Zróżnicowanie wyraźnie zaznacza się także ze względu na miejsce zamieszkania Dolnoślązaków. W 2015 roku kobiety w miastach żyły o 0,5 roku dłużej niż kobiety na wsi, mężczyźni natomiast o 0,8 roku. Dysproporcja między przeciętnym trwaniem życia mężczyzn i kobiet w województwie była wyższa wśród mieszkańców wsi i wynosiła 8 lat, natomiast w miastach różnica ta wynosiła 7,7 roku.

WYKRES 34. PRZECIĘTNE DALSZE TRWANIE ŻYCIA WG PŁCI W POLSCE I WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W LATACH 2010-2015.

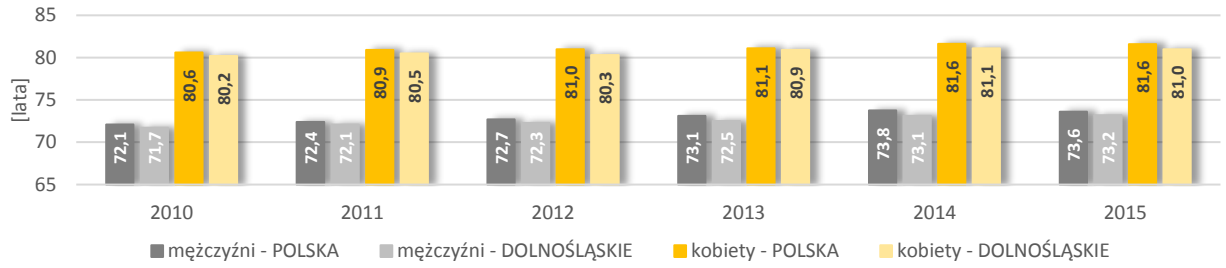

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

► PRZYJĘTE WSKAŹNIKI DODATKOWE

Frekwencja wyborcza – wybory samorządowe (%) | przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (zł) | ludność korzystająca ze świadczeń pomocy społecznej na 10 000 ludności | zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych I wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw (%).

Frekwencja wyborcza może być jednym z mierników poziomu zaangażowania mieszkańców w życie społeczne regionu i państwa. Analizie poddano: wybory do samorządu terytorialnego i Parlamentu Europejskiego w 2014 roku i parlamentarne do Sejmu i Senatu RP oraz prezydenckie w 2015 roku. Zaangażowanie mieszkańców Dolnego Śląska było

[7] Wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w określonym wieku przy założeniu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia. W raporcie założono, że rok analizy jest rokiem urodzenia Dolnoślązaka.

porównywalne do pozostałych regionów, a frekwencja wyborcza we wszystkich wyborach w województwie była niższa niż ogółem w kraju. Biorąc pod uwagę frekwencję podczas wyborów samorządowych w 2014 roku wahała się ona na Dolnym Śląsku od 37,7% (wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast - II tura wyborów) do 48,17% (rady powiatów).

Na Dolnym Śląsku z roku na rok rośnie **przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto.** Jeszcze w 2010 roku wynosiło ono 3 412 zł, podczas gdy w 2015 roku 4 043 zł. Biorąc pod uwagę tempo zmian wskaźnika począwszy od 2010 roku jest ono niemalże identyczne z notowanym dla całej Polski. Wskazuje to na wpisywanie się regionu w ogólny trend ekonomiczny kraju, bez zdolności do kreowania własnej siły ekonomicznej w tym zakresie.

Z realizacją Celu 7. związany jest także **wskaźnik mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy w odniesieniu do 10 tys. ludności.** W 2015 roku blisko 358 osób korzystało z jakiejkolwiek pomocy i wsparcia w ramach instytucji pomocy społecznej (wykres 35.). W okresie 2010-2015 liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ulegała zmniejszaniu się. Między rokiem 2010 a 2015 wartość wskaźnika zmalała o prawie 109 osób na 10 tys. mieszkańców.

WYKRES 35. LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA ZE ŚWIADCZEŃ POMOCY SPOŁECZNEJ NA 10 000 LUDNOŚCI W POLSCE I NA DOLNYM ŚLĄSKU W LATACH 2010-2015.

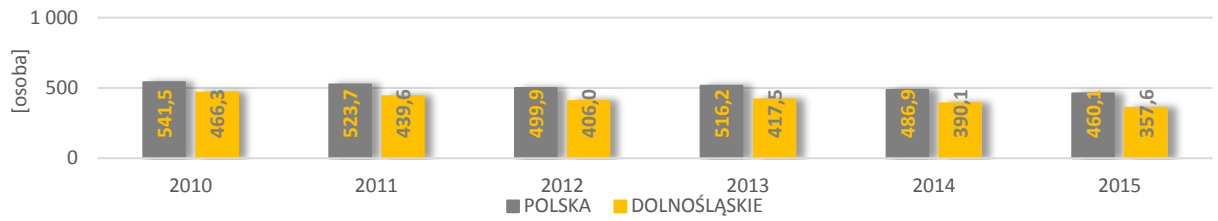

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jednym ze wskaźników warunkujących o jakości życia i określających poziom bezpieczeństwa mieszkańców, obok powyżej scharakteryzowanych, jest **wskaźnik liczby przestępstw na tysiąc ludności**. W 2015 roku odnotowano mniej przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych niż w 2010 roku. Liczba ta wyniosła 79 395, tj. 9,9% przestępstw stwierdzonych w skali kraju w badanym roku. Analizując przestępstwa wg charakteru podział układał się następująco: 73,0% przestępstw kryminalnych (przed rokiem – 73,5%, w kraju 65,3%), 15,7% przestępstw gospodarczych (przed rokiem – 15,4%, w kraju – 21%) oraz 8,0% przestępstw drogowych (przed rokiem – 8,4%, w kraju – 9,5%). W porównaniu do 2010 roku liczba przestępstw ogółem uległa zmniejszeniu o 30,6% w skali regionu, przy czym w kraju odnotowano spadek przestępstw stwierdzonych o 29,8%.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w 2015 roku wyniósł 60,3% (w 2013 r. osiągnął poziom 67%). W kraju wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w skali roku obniżył się o 0,5 punktu procentowego. Analiza przestrzennego zróżnicowania wykazała, że w 2015 roku najwyższy wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych odnotowano w powiecie oleśnickim (77,7%), oławskim (77,0%), trzebnickim (75,6%) i milickim (75%), a najniższy we Wrocławiu (43,1%).

Ważnym wyznacznikiem kondycji opieki zdrowotnej są **zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych**. Pod tym względem sytuacja na Dolnym Śląsku była w 2015 roku dosyć korzystna. Region znajdował się na 11. miejscu w Polsce, a wskaźnik kształtował się na poziomie 3,8‰, czyli poniżej średniej krajowej wynoszącej 4‰. Należy zauważyć, że w 2012 roku region zajmował niechlubną pierwszą pozycję w kraju, wyróżniając się poziomem 6,3‰ zgonów niemowląt, przy czym średnio w Polsce było to 4,6‰. Dla porównania w państwach europejskich takich jak: Islandia, Finlandia, Szwecja, Luksemburg czy Słowenia, wykazujących najlepsze pod tym względem warunki, odnotowuje się poniżej 2,5 zgonów na 1000 żywych urodzeń.

CEL 8. PODNIESIENIE POZIOMU EDUKACJI, KSZTAŁCENIE USTAWICZNE

► DIAGNOZA STANU

W województwie dolnośląskim z wyjątkiem szkół podstawowych maleje liczba uczniów wszystkich poziomów kształcenia. W 2015 roku w odniesieniu do roku 2010 było średnio o ponad 17% więcej uczniów szkół podstawowych, natomiast o ponad 17% mniej gimnazjalistów oraz o ponad 18% spadła liczba uczęszczających do szkół ponadgimnazjalnych i policealnych. Tendencja ta jest wypadkową negatywnych trendów demograficznych utrzymujących się przez ostatnie lata nie tylko w regionie, ale i całej Polsce.

Jednym z podstawowych wskaźników obrazujących stan edukacji może być współczynnik skolaryzacji netto[8], który w regionie w 2015 roku kształtował się następująco:

- szkoły podstawowe: 88,87% (Polska 90,11%),
- szkoły gimnazjalne: 89,32% (Polska 92,03%),
- zasadnicze szkoły zawodowe (wiek 16-18 lat): 12,6% (Polska 12,99%),
- licea ogólnokształcące (wiek 16-18 lat): 40,35% (Polska 42,82%),
- szkoły zawodowe i ogólnozawodowe[9] (wiek 16-18 lat): 32% (Polska 32,84%),
- szkoły policealne (wiek 19-21 lat): 5,57% (Polska 6,22%).

Dolny Śląsk należy do jednych z najważniejszych ośrodków szkolnictwa wyższego w kraju zarówno pod względem potencjału ilościowego, jak i jakościowego kadry naukowej. Na 36 uczelniach Dolnego Śląska w 2015 roku kształciło się ogółem 132 602 studentów (w 2012 r. – 168 469 studentów), co stanowiło około 9,5% studiujących na terenie kraju.

Na podstawie ogólnopolskiego Rankingu Uczelni Akademickich miesięcznika *Perspektywy* w 2015 roku Politechnika Wrocławska zajmuje 4. miejsce (o pozycję wyżej niż w 2014 r.), Uniwersytet Wrocławski 7. miejsce, Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu został sklasyfikowany na 15. miejscu, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu na 30. miejscu, natomiast Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu na 33. miejscu.

W rankingu tygodnika *Wprost* „50 szkół wyższych, których absolwenci są najczęściej poszukiwani przez pracodawców" znalazły się 4 dolnośląskie publiczne uczelnie wyższe: Politechnika Wrocławska (6. miejsce), Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu (12. miejsce), Uniwersytet Wrocławski (35. miejsce), Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu (37. miejsce) oraz mająca kampus we Wrocławiu niepubliczna Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej.

► PRZYJĘTE WSKAŹNIKI PODSTAWOWE

Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w tej grupie wiekowej (%) | zdawalność matur (%) | uzyskanie przez co najmniej jedną wyższą uczelnię w regionie miejsca w rankingu szanghajskim (ARWU).

Na Dolnym Śląsku począwszy od 2010 roku aż do 2014 roku odnotowujemy stały wzrost liczby przedszkoli (spadek zanotowano w 2015 r.), a co za tym idzie miejsc przedszkolnych. Większą dynamikę w tym zakresie wykazywały gminy wiejskie, choć to gminy miejskie w 2015 roku skupiały 46% wszystkich placówek przedszkolnych oraz 63% miejsc w całym regionie. Proporcja ta na przestrzeni analizowanych lat nie ulegała większym zmianom. Wzrost liczby przedszkoli – o 17% oraz miejsc – o 28%, przełożył się także na wzrost **odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w grupie wiekowej 3-5 lat** (wykres 36.). *SRWD 2020* zakłada objęcie do 2020 roku tą formą opieki 90% dzieci we wskazanej grupie wiekowej.

W 2015 r. odsetek ten wyniósł 84,8% i był wyższy w porównaniu do 2010 roku o 21,8 punktu procentowego. Największy wzrost miał miejsce między 2010 a 2011 rokiem, kiedy wartość wskaźnika zmieniła się o 7 punktów

[8] Relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Współczynnik skolaryzacji netto np.: dla poziomu szkoły podstawowej wyliczamy dzieląc liczbę uczniów szkół podstawowych na początku danego roku szkolnego w wieku 7-12 lat (wiek przypisany do tego poziomu) przez liczbę ludności w wieku 7-12 lat według stanu w dniu 31 XII tego samego roku; wynik podajemy w ujęciu procentowym.

[9] Grupa ta od 2007 roku obejmuje technika, ogólnokształcące szkoły artystyczne i licea profilowane.

procentowych. Warto także podkreślić znaczące różnice między sytuacją w gminach wiejskich i miejskich. W przypadku tych drugich zakładana wartość wskaźnika została osiągnięta już w 2014 roku, natomiast w gminach wiejskich, dopiero od 2012 roku wartość wskaźnika przekroczyła 50%, co oznacza, że ponad połowa dzieci w wieku 3-5 lat uczęszczała do przedszkoli. Należy podkreślić jednak, że w gminach wiejskich wartość odsetka również wzrasta.

WYKRES 36. ODSETEK DZIECI OBJĘTYCH WYCHOWANIEM PRZEDSZKOLNYM W GRUPIE WIEKOWEJ 3-5 LAT W POLSCE I NA DOLNYM ŚLĄSKU W PODZIALE NA MIASTO I WIEŚ W LATACH 2010-2015.

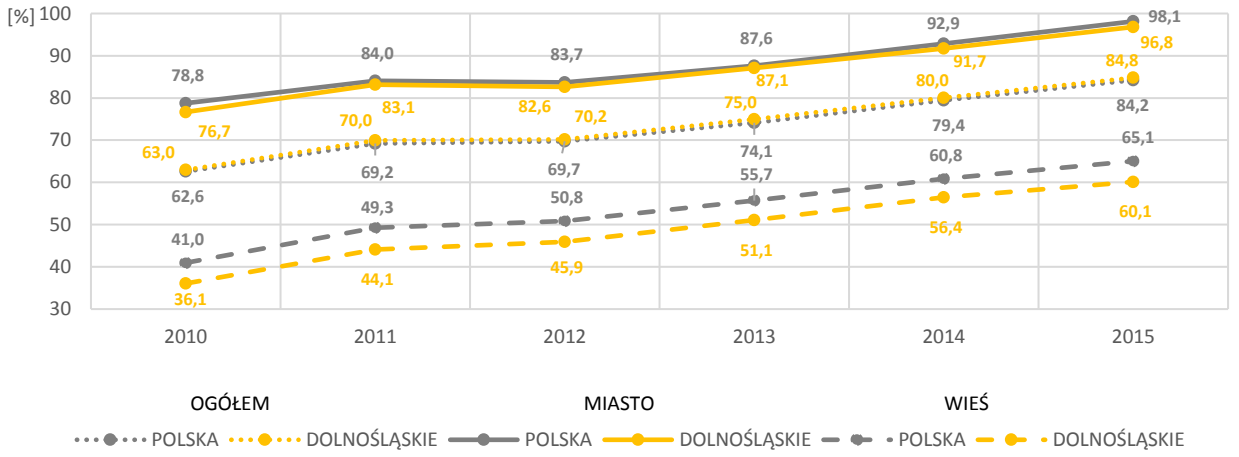

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2015 roku 73% przystępujących do matury pomyślnie zdało egzamin, co jest wynikiem znacznie poniżej zakładanych w *Strategii* 88%. Wprawdzie na przestrzeni ostatnich lat odsetek ten wykazał tendencję wzrostową (w 2014 r. – 69%), to jednak w latach poprzednich osiągał on wyższe wartości niż w 2015 roku (82% w 2010 r. i 81% w 2013 r.). Wskaźnik odnoszący się do miary jakości kształcenia na dolnośląskich uczelniach zakłada uzyskanie przez co najmniej jedną z nich **miejsca w rankingu szanghajskim (ARWU).** Jest to lista pięciuset najlepszych szkół wyższych z całego świata, w której prym od 11 lat wiedzie Uniwersytet Harvarda. W zestawieniu z 2015 roku nie ujęto żadnej z dolnośląskich uczelni, a jedynymi polskimi reprezentantami były: Uniwersytet Jagielloński oraz Uniwersytet Warszawski znajdujące się w czwartej setce rankingu[10].

► PRZYJĘTE WSKAŹNIKI DODATKOWE

Średnia liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjów przypadająca na 1 komputer z szerokopasmowym dostępem do internetu | studenci szkół wyższych na 10 000 ludności | słuchacze studiów podyplomowych na 10 000 ludności.

W nowoczesnym systemie kształcenia coraz większą rolę edukacyjną odgrywają nowoczesne technologie, w tym przede wszystkim wyposażenie szkół w dostępny dla uczniów zestaw przyrządów laboratoryjnych oraz komputerów z dostępem do internetu. Ma to duże znaczenie szczególnie w pierwszych latach kształcenia, kiedy dostęp do tego typu wyposażenia ułatwia zainteresowanie uczniów nauką i urozmaica formy przekazywania wiedzy. Pod względem **średniej liczby uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych, przypadających na 1 komputer z szerokopasmowym dostępem do internetu przeznaczony do użytku uczniów**, sytuacja na Dolnym Śląsku ulega od 2007 roku (roku bazowego) systematycznej poprawie. We wskazanym roku. wskaźnik ten wynosił 25,8, lecz już w 2012 roku – 14,7. Co ciekawe szybsze tempo zmian następuje w gminach wiejskich. W 2012 roku było to już tylko 13,7 uczniów wobec 16 uczniów w gminach miejskich. Od 2012 roku zaprzestano monitorowania wskaźnika.

Analizując sferę edukacji nie można również pominąć zagadnień związanych ze szkolnictwem wyższym oraz kształceniem ustawicznym, tak istotnych dla rozwoju regionu oraz całego kraju. W ramach zestawu wskaźników monitorujących realizację założeń *SRWD 2020* uwzględniono dwa indykatory odnoszące się do powyższych

[10] http://www.shanghairanking.com/

zagadnień: **liczba studentów szkół wyższych na 10 tys. ludności oraz liczba słuchaczy studiów podyplomowych na 10 tys. mieszkańców.**

Na podstawie analizy pierwszego wskaźnika można stwierdzić, że w latach 2010-2015 liczba studentów przypadających na 10 tys. mieszkańców ulegała systematycznemu spadkowi (wykres 37.). Taka sama sytuacja miała miejsce również pod względem tego wskaźnika w całej Polsce. Warto zaznaczyć, iż liczba studentów na 10 tys. mieszkańców w kraju była znacznie niższa od wartości notowanych na Dolnym Śląsku.

Jednocześnie jednak, kiedy liczbę studentów odniesiemy nie do całej populacji, a jedynie do grupy wiekowej 19-24 lata okazuje się, że wskaźnik ten nie tylko nie ulega spadkowi, a wręcz wzrasta (pomimo spadku w 2013 r.). Zestawienie tych dwóch miar pokazuje, że spadek liczby studentów bezpośrednio związany jest ze zmianami demograficznymi, natomiast wybór kształcenia na poziomie wyższym utrzymuje swoją popularność w grupie osób decydujących o kontynuacji kształcenia pomaturalnego.

Biorąc pod uwagę **liczbę słuchaczy studiów podyplomowych w odniesieniu do 10 tys. mieszkańców**, w roku bazowym 2011 było ich 49 (tak samo w Polsce), a liczba ta sukcesywnie zmniejszała się począwszy od 2010 roku. (50 osób). W 2015 roku liczba ta osiągnęła zarówno w kraju, jak i na Dolnym Śląsku 39 osób.

WYKRES 37. LICZBA STUDENTÓW W ODNIESIENIU DO 10 TYS. MIESZKAŃCÓW ORAZ OSÓB W WIEKU 19-24 LATA W POLSCE I NA DOLNYM ŚLĄSKU W LATACH 2010-2015.

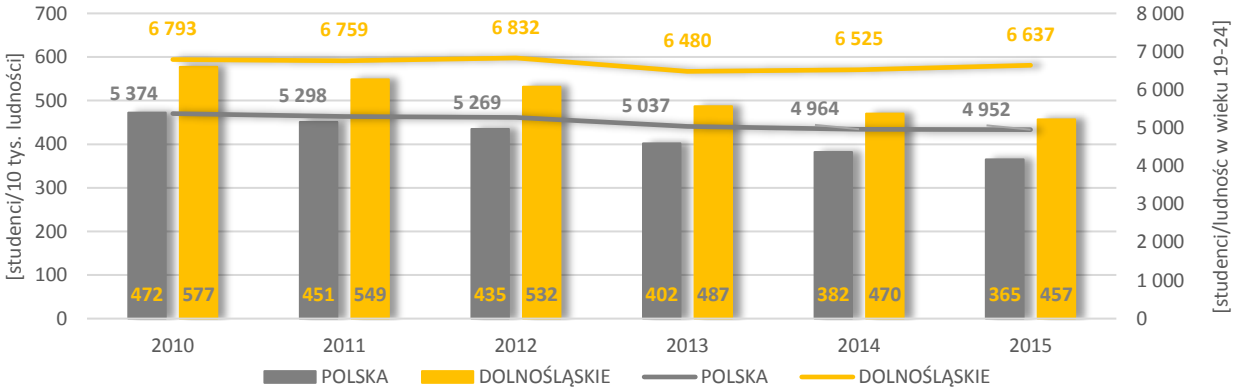

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2 REJESTR WSKAŹNIKÓW

2. REJESTR WSKAŹNIKÓW

CEL	Lp.	WSKAŹNIK		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Źródło danych	Miejsce w Polsce	Zmiana od 2013
CEL 1	1	Udział zatrudnionych w działalności badawczej i rozwojowej w liczbie pracujących ogółem (%)	POLSKA	0,78	0,75	0,76	0,83	0,86	0,89	0,93	0,96	0,97	GUS	4	↗
			DOLNOŚLĄSKIE	**0,76**	**0,74**	**0,71**	**0,75**	**0,84**	**0,93**	**1,03**	**1,08**	**1,05**			
	2	Nakłady ogółem na działalność badawczo-rozwojową w % PKB	POLSKA	0,57	0,60	0,67	0,74	0,76	0,87	0,87	0,94	1	GUS	6	↘
			DOLNOŚLĄSKIE	**0,41**	**0,44**	**0,53**	**0,52**	**0,55**	**0,70**	**0,65**	-	-			
	3	Udział podmiotów gospodarczych ponoszących nakłady na działalność badawczą i rozwojową w ogólnej liczbie podmiotów	POLSKA	24,5	26,6	27,1	24,4	28,1	32,3	37,3	39,0	39,0	GUS	7	↘
			DOLNOŚLĄSKIE	**34,6**	**31,3**	**25,7**	**33,7**	**43,1**	**38,7**	**50,1**	**43,0**	**38,2**			
	4	Udział przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w zakresie działalności innowacyjnej w ogólnej liczbie przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 9 osób pracujących (%)	POLSKA	-	8,5	6,4	6,1	5,5	6,0	5,2	5,6	5,5	GUS	5	↗
			DOLNOŚLĄSKIE	**-**	**10,0**	**7,9**	**7,0**	**6,3**	**7,7**	**6,1**	**6,6**	**6,8**			
	5	Jednostki badawczo-rozwojowe na 100 000 ludności	POLSKA	3,00	3,03	3,40	4,59	5,76	7,09	8,10	9,0	11,5	GUS	7	↗
			DOLNOŚLĄSKIE	**3,13**	**3,44**	**3,86**	**5,00**	**7,10**	**8,13**	**9,20**	**10,0**	**10,5**			
CEL 2	6	Liczba miast wojewódzkich, z którymi Wrocław jest połączony drogami szybkiego ruchu (autostrady i ekspresowe)	**DOLNOŚLĄSKIE**	**-**	**-**	**-**	**3**	**3**	**3**	**4**	**5**	**6**	-	-	↗
	7		POLSKA	142 812,0	142 858,7	142 812,2	142 877,3	144 776,7	142 951,1	142 833,4	143 255	143 769	GUS	4	

CEL	Lp.	WSKAŹNIK		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Źródło danych	Miejsce w Polsce	Zmiana od 2013
		Łączna długość dróg wojewódzkich i powiatowych (km)	**DOLNOŚLĄSKIE**	**10 892,6**	**10 827,4**	**10 759,0**	**10 686,7**	**10 681,2**	**10 657,1**	**10 476,4**	**10 513**	**10 509**			↘
	8	Łączna długość dróg ekspresowych (km)	POLSKA	329,9	451,6	521,5	674,7	737,6	1052,4	1244,3	1447,5	1492,2	GUS	**10**	↗
			DOLNOŚLĄSKIE	**7,9**	**7,9**	**7,9**	**13,0**	**13,0**	**59,4**	**59,4**	**64,3**	**64,3**			
	9	Łączna długość autostrad (km)	POLSKA	662,5	765,2	849,4	857,4	1069,6	1365,1	1481,8	1556,4	1559,2	GUS	**1**	-
			DOLNOŚLĄSKIE	**150,0**	**150,0**	**199,0**	**199,2**	**222,3**	**221,9**	**221,9**	**221,9**	**221,9**			
	10	Łączna długość eksploatowanych linii kolejowych (km)	POLSKA	20 107	20 196	20 360	20 228	20 228	20 094	19 328	19 240	19 231	GUS	**3**	↘
			DOLNOŚLĄSKIE	**1730**	**1753**	**1765**	**1769**	**1779**	**1779**	**1763**	**1751**	**1727**			
	11	Udział ludności korzystającej z transportu zbiorowego w miastach (transport miejski) i w regionie (transport regionalny) w ogólnej liczbie mieszkańców (%)	POLSKA	-	77,1	-	-	-	-	-	-	-	GUS	-	-
			DOLNOŚLĄSKIE	**-**	**64,2**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**			
	12	Liczba pasażerów obsłużonych w porcie lotniczym Wrocław - przyjazdy i wyjazdy w mln	**DOLNOŚLĄSKIE**	**1,28**	**1,47**	**1,33**	**1,60**	**1,61**	**1,95**	**1,87**	**2,03**	**2,27**	GUS	**5**	↗
	13	Liczba stałych ograniczeń prędkości poniżej prędkości konstrukcyjnej na sieci kolejowej województwa z podziałem na sieć: - samorządową - państwową	**DOLNOŚLĄSKIE**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**11 349**	**-**	-	-	UMWD	-	-
CEL 3	**14**	Udział podmiotów gospodarczych zatrudniających do 9 osób w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki	POLSKA	95,0	95,0	94,8	95,0	95,0	95,5	95,6	95,6	95,7	GUS	**2**	↗
			DOLNOŚLĄSKIE	**95,9**	**95,9**	**95,8**	**95,9**	**95,9**	**96,2**	**96,3**	**96,3**	**96,4**			

CEL	Lp.	WSKAŹNIK		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Źródło danych	Miejsce w Polsce	Zmiana od 2013
		narodowej zarejestrowanych w systemie REGON (%)													
	15	Udział MŚP w wytwarzaniu PKB (%)	POLSKA	-	-	-	48,4	-	-	-	-	-	GUS	-	-
			DOLNOŚLĄSKIE	**-**	**-**	**-**	**45,0**	**-**	-	-	-	-			
	16	Udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów gospodarczych ogółem (%)	POLSKA	75,6	75,7	75,2	75,3	74,2	73,4	72,8	71,9	71,0	GUS	**15**	↘
			DOLNOŚLĄSKIE	**71,6**	**71,7**	**71,0**	**70,9**	**69,6**	**68,9**	**67,8**	**66,8**	**65,9**			
	17	Udział pracujących w sektorze usługowym w liczbie pracujących ogółem (%)	POLSKA	54,5	54,1	55,6	56,6	56,4	57,0	57,5	58,0	57,9	GUS	**3**	↗
			DOLNOŚLĄSKIE	**57,1**	**54,3**	**57,4**	**59,3**	**59,0**	**58,6**	**59,5**	**60,6**	**60,0**			
	18	Udział pracujących w instytucjach otoczenia biznesu (działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz w obsłudze rynku nieruchomości) w ogólnej liczbie pracujących ogółem[11] (%)	POLSKA	4,0	4,0	3,9	3,8	3,9	3,9	4,0	4,0	3,9	GUS	**3**	-
			DOLNOŚLĄSKIE	**4,3**	**5,0**	**4,5**	**4,4**	**4,3**	**4,2**	**4,3**	**4,3**	**4,2**			
	19	Instytucje otoczenia biznesu (działalność finansowa i ubezpieczeniowa oraz obsługa rynku nieruchomości) na 10 000 podmiotów gospodarczych	POLSKA	-	-	843,5	835,3	853,1	853,3	857,9	857,4	861,8	GUS	**1**	↗
			DOLNOŚLĄSKIE	**-**	**-**	**1 372,2**	**1 370,2**	**1 415,2**	**1 414,8**	**1 418,7**	**1 422,5**	**1 435,2**			
	20		POLSKA	-	4	-	4	-	-	-	-	-	GUS	**-**	

[11] dane nie obejmują podmiotów o liczbie pracujących do 9 osób

CEL	Lp.	WSKAŹNIK		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Źródło danych	Miejsce w Polsce	Zmiana od 2013
		Udział organizacji sektora non-profit prowadzących działalność gospodarczą oraz nie prowadzących odpłatnej działalności statutowej w liczbie organizacji ogółem (%)	DOLNOŚLĄSKIE	-	**4**	-	**3**	-	-	-	-	-			-
CEL 4	**21**	Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem (%)	POLSKA	3,4	4,3	5,7	6,9	8,0	10,4	10,4	12,5	13,8	GUS	**10**	↗
			DOLNOŚLĄSKIE	**1,7**	**1,8**	**3,2**	**4,9**	**5,3**	**6,6**	**6,0**	**9,6**	**9,4**			
	22	Zużycie energii elektrycznej w miastach na 1 mieszkańca (kWh)	POLSKA	740,6	761,4	761,8	785,4	773,7	768,6	761,4	735,0	727,7	GUS	**7**	↘
			DOLNOŚLĄSKIE	**717,6**	**725,3**	**668,1**	**765,8**	**758,7**	**784,1**	**752,6**	**692,0**	**709,5**			
	23	Emisja zanieczyszczeń powietrza SO_2 na 1 mieszkańca (kg)	POLSKA	21,7	15,8	12,4	13,5	13,1	12,2	11,1	10,4	10,2	GUS	**8**	↘
			DOLNOŚLĄSKIE	**21,1**	**18,8**	**19,1**	**18,6**	**16,6**	**16,5**	**13,1**	**8,6**	**7,8**			
	24	Emisja zanieczyszczeń powietrza NO_x na 1 mieszkańca (kg)	POLSKA	9,5	8,7	8,5	8,8	8,6	8,2	7,9	7,3	8,0	GUS	**6**	↘
			DOLNOŚLĄSKIE	**7,3**	**6,6**	**6,4**	**6,6**	**6,4**	**6,5**	**5,6**	**4,9**	**4,4**			
	25	Udział powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionej w powierzchni ogółem (%)	POLSKA	32,3	32,3	32,3	32,4	32,5	32,5	32,5	32,5	32,5	GUS	**16**	-
			DOLNOŚLĄSKIE	**18,1**	**18,0**	**18,2**	**18,5**	**18,6**	**18,6**	**18,6**	**18,6**	**18,6**			
	26	Udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w liczbie ludności ogółem (%)	POLSKA	62,2	63,1	64,2	64,7	65,7	68,6	70,3	71,5	72,7	GUS	**4**	↗
			DOLNOŚLĄSKIE	**75,3**	**76,0**	**75,9**	**75,9**	**76,8**	**77,2**	**77,7**	**78,6**	**79,7**			
	27	Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych	POLSKA	0,21	0,20	0,20	0,20	0,20	0,21	0,20	0,20	0,20	GUS	**16**	↘
			DOLNOŚLĄSKIE	**0,36**	**0,37**	**0,35**	**0,30**	**0,41**	**0,40**	**0,42**	**0,40**	**0,40**			

CEL	Lp.	WSKAŹNIK		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Źródło danych	Miejsce w Polsce	Zmiana od 2013
		wymagających rekultywacji w powierzchni ogółem (%)													
CEL 5	28	Udział gospodarstw domowych korzystających z internetu za pomocą łączy szerokopasmowych w ogólnej liczbie ludności (%)	POLSKA	-	-	51,2	-	48,2	52,4	55,4	58,9	60,9	GUS	**2**	↗
			DOLNOŚLĄSKIE	**-**	**-**	**49,8**	**-**	**57,0**	**60,7**	**62,5**	**66,6**	**70,2**			
	29	Wydatki na technologie informacyjne (% PKB)	POLSKA	-	-	1,7	-	-	-	-	-	-	GUS	**-**	-
			DOLNOŚLĄSKIE	**-**	**-**	**1,5**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**			
	30	Wydatki na technologie telekomunikacyjne (% PKB)	POLSKA	-	-	2,8	-	-	-	-	-	-	GUS	**-**	-
			DOLNOŚLĄSKIE	**-**	**-**	**2,5**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**			
	31	Udział przedsiębiorstw (powyżej 9 pracujących) posiadających stronę internetową w liczbie podmiotów gospodarczych ogółem (%)	POLSKA	-	56,5	57,4	65,5	64,7	67,6	66,0	65,3	65,4	GUS	**5**	↗
			DOLNOŚLĄSKIE	**-**	**56,7**	**57,9**	**67,5**	**64,8**	**67,6**	**64,1**	**66,3**	**66,2**			
	32	Udział przedsiębiorstw korzystających z wewnętrznej sieci komputerowej LAN w liczbie podmiotów gospodarczych ogółem (%)	POLSKA	-	57,9	56,4	71,5	-	-	-	-	-	GUS	**-**	-
			DOLNOŚLĄSKIE	**-**	**58,9**	**58,6**	**75,2**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**			
	33	Udział produktów wysokiej i średniowysokiej techniki w produkcji sprzedanej w przemyśle (%)	POLSKA	-	-	-	33,5	-	-	-	-	-	GUS	**-**	-
			DOLNOŚLĄSKIE	**-**	**-**	**-**	**32,0**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**			
CEL 5	**34**		POLSKA	11,2	9,5	12,1	12,4	12,5	13,4	13,4	11,4	9,8	GUS	**5**	

CEL	Lp.	WSKAŹNIK		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Źródło danych	Miejsce w Polsce	Zmiana od 2013
		Stopa bezrobocia rejestrowanego (%)	**DOLNOŚLĄSKIE**	**11,4**	**10,0**	**12,8**	**13,1**	**12,4**	**13,5**	**13,2**	**10,4**	**8,6**			↘
	35	Udział bezrobotnych w wieku 25-34 lat w liczbie bezrobotnych zarejestrowanych ogółem (%)	POLSKA	27,78	28,41	28,95	29,21	29,35	29,36	28,4	27,9	27,5	GUS	**1**	↘
			DOLNOŚLĄSKIE	**25,73**	**26,70**	**27,64**	**27,82**	**27,80**	**27,78**	**26,9**	**25,8**	**25,0**			
	36	Saldo migracji zagranicznej ‰	POLSKA	-0,54	-0,39	-0,03	-0,05	-0,11	-0,17	-0,52	-0,41	-	GUS	**2**	↘
			DOLNOŚLĄSKIE	**-0,67**	**-0,59**	**-0,08**	**-0,07**	**-0,17**	**-0,27**	**-0,81**	**-0,64**	**-**			
	37	Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych (%)	POLSKA	-	-	-	20,4	20,7	21,4	20,9	21,3	21,0	GUS	**4**	↗
			DOLNOŚLĄSKIE	**-**	**-**	**-**	**15,4**	**15,2**	**18,3**	**19,0**	**19,9**	**22,0**			
	38	Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku powyżej 55. roku życia (%)	POLSKA	29,7	31,6	32,3	34,1	36,9	38,7	40,6	42,5	44,3	GUS	**9**	↗
			DOLNOŚLĄSKIE	**28,9**	**31,3**	**34,0**	**32,9**	**35,3**	**37,8**	**39,1**	**40,9**	**43,6**			
	39	PKB na mieszkańca (zł)	POLSKA	31 136	33 511	35 388	37 524	40 669	42 285	43 033	44 686	46764*	GUS	**2**	↗
			DOLNOŚLĄSKIE	**33 916**	**36 239**	**38 479**	**42 295**	**46 296**	**47 986**	**48 179**	**50 031**	**52 128***			
	40	Średnie roczne tempo wzrostu PKB (%)	POLSKA	-	-	-	-	1,5	1,8	-	-	-	GUS	**-**	-
			DOLNOŚLĄSKIE	-	-	-	-	1,4	-	-	-	-			
	41	Frekwencja wyborcza - wybory samorządowe (%)	POLSKA	-	-	-	47,32	-	-	-	47,21	-	PKW	**12**	↘
			DOLNOŚLĄSKIE	-	-	-	**45,22**	-	-	-	**44,67**	-			
	42	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (zł)	POLSKA	2866,04	3158,48	3315,38	3435,00	3625,21	3744,38	3877,43	4003,99	4150,88	GUS	**3**	↗
			DOLNOŚLĄSKIE	**2860,66**	**3135,83**	**3 295,44**	**3412,37**	**3587,25**	**3709,32**	**3868,86**	**4042,86**	**4204,24**			
	43	Ludność korzystająca ze świadczeń pomocy społecznej na 10 000 ludności	POLSKA	620,8	551,3	545,9	541,5	523,7	499,9	516,2	486,9	460,1	GUS	**2**	↘
			DOLNOŚLĄSKIE	**551,3**	**476,8**	**477,3**	**466,3**	**439,6**	**406,0**	**417,5**	**390,1**	**357,6**			
	44	Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	POLSKA	6,0	5,6	5,6	5,0	4,7	4,6	4,6	4,2	4,0	GUS	**7**	↘
			DOLNOŚLĄSKIE	**6,9**	**7,4**	**6,5**	**6,1**	**5,6**	**6,3**	**5,1**	**4,6**	**3,8**			
CEL 7	**45**	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw	POLSKA	64,6	65,9	67,1	67,9	68,7	67,8	67,0	65,2	64,7	GUS	**13**	↘
			DOLNOŚLĄSKIE	**66,7**	**67,6**	**67,7**	**67,8**	**68,1**	**67,2**	**67,0**	**61,6**	**60,3**			

CEL	Lp.	WSKAŹNIK		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Źródło danych	Miejsce w Polsce	Zmiana od 2013
CEL 8	46	Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w tej grupie wiekowej (%)	POLSKA	47,3	52,7	59,7	62,6	69,2	69,7	74,1	79,4	84,2	GUS	5	↗
			DOLNOŚLĄSKIE	**48,8**	**54,1**	**61,3**	**63,0**	**70,0**	**70,2**	**75,0**	**80,0**	**84,8**			
	47	Średnia liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjów przypadająca na 1 komputer z szerokopasmowym dostępem do Internetu przeznaczonych do użytku uczniów	POLSKA	26,6	21,0	19,2	18,1	17,1	16,0	-	-	-	GUS	5	↘
			DOLNOŚLĄSKIE	**25,8**	**20,9**	**19,4**	**18,3**	**16,8**	**14,7**	**-**	**-**	**-**			
	48	Zdawalność matur (%)	POLSKA	89,0	79,0	78,0	81,0	75,0	80,0	81,0	71,0	74,0	GUS	15	↘
			DOLNOŚLĄSKIE	**85,0**	**75,0**	**77,0**	**82,0**	**75,0**	**80,0**	**81,0**	**69,0**	**73,0**			
	49	Studenci szkół wyższych na 10 000 ludności	POLSKA	504	501	493	472	451	435	402	382	365	GUS	3	↘
			DOLNOŚLĄSKIE	**597**	**601**	**600**	**577**	**549**	**532**	**487**	**470**	**457**			
	50	Liczba słuchaczy szkół podyplomowych na 10 000 ludności	POLSKA	45,1	43,7	50,4	47,8	48,8	44,8	42,5	38,9	39,4	GUS	2	↗
			DOLNOŚLĄSKIE	**49,4**	**51,5**	**56,3**	**49,9**	**48,7**	**43,1**	**39,2**	**39,4**	**39,4**			

OZNACZENIA DO REJESTRU WSKAŹNIKÓW

Tendencja

↘ SPADKOWA ↗ WZROSTOWA

* szacunki wstępne GUS

3 REALIZACJA MAKROSFER

3. REALIZACJA MAKROSFER

REALIZACJA PRZEDSIĘWZIĘĆ

MAKROSFERA INFRASTRUKTURA:

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
1	**1.4.1.** Budowa południowej jezdni autostrady na odcinku Krzywa – Olszyna oraz dróg o znaczeniu ponadregionalnym, w standardzie co najmniej drogi ekspresowej w relacjach Nowa Sól – Lubin – Legnica – Lubawka – Hradec Králové; Poznań – Wrocław.	Budowa drogi S3 Nowa Sól - Legnica (A4) odcinek Kaźmierzów - egnica	częściowo zrealizowane	Zadnie w trakcie realizacji. Droga ekspresowa o długości 48,270 km - zadanie na etapie realizacji.
		Budowa drogi S3 Legnica (A4) - Lubawka odcinek Legnica - w. Bolków	częściowo zrealizowane	Zadnie w trakcie realizacji. Droga ekspresowa o długości 35,835 km - zadanie na etapie realizacji.
		Budowa drogi S3 Legnica (A4) - Lubawka odcinek Bolków - Lubawka (granica państwa)	częściowo zrealizowane	Zadnie w trakcie realizacji. Opracowano dokumentację projektową. Zadanie przygotowywane do realizacji. Droga ekspresowa o długości 31,377 km. Koszty na dokumentacje ujęto w ramach zadania "Budowa drogi S3 Legnica (A4) - Lubawka odcinek Legnica w. Bolków i obejmują całkowity koszt dokumentacji na odcinku Legnica - Lubawka (granica państwa).
		Budowa drogi ekspresowej S5 Poznań - Wrocław odcinek Korzeńsko - węzeł "Widawa" Wrocław	częściowo zrealizowane	Zadnie w trakcie realizacji. Droga ekspresowa o długości 48,034 km - zadanie na etapie realizacji.
2	**1.4.2.** Postulowane przez Samorządy Województwa Dolnośląskiego inwestycje drogowe o znaczeniu ponadregionalnym, w standardzie co najmniej drogi ekspresowej w relacjach Wrocław – Kłodzko – Moravská Třebová, Wrocław – Wałbrzych – Liberec.	Opracowanie dokumentów: Analiza kierunków rozwoju podstawowego układu drogowego województwa dolnośląskiego ze szczególnym uwzględnieniem obszaru lokującego się pomiędzy Wrocławiem, Jelenią Górą oraz Kłodzkiem. Studium korytarzowe przebiegu planowanej drogi ekspresowej Wrocław – Kłodzko - Boboszów (łączącej Autostradową Obwodnicę Wrocławia z południową granicą państwa w okolicach Boboszowa).	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Opracowania stanowią podstawę dla Samorządu Województwa Dolnośląskiego do dalszego lobbowania idei budowy drogi szybkiego ruchu łączącej Wrocław z południową granicą Państwa i w konsekwencji umieszczenia zadań w programach inwestycyjnych na poziomie krajowym.
3	**1.4.3.** Realizacja projektu Trasa Sudecka relacji Zgorzelec – Jelenia Góra – Wałbrzych - Paczków integrującej południowy obszar Województwa Dolnośląskiego.	Realizacja projektu Trasa Sudecka - przebudowa drogi wojewódzkiej nr 379 od ronda ul. Uczniowskiej w m. Stary Julianów do ronda ul. Wałbrzyska w m. Świdnica.	częściowo zrealizowane	Zadnie w trakcie realizacji. Rozstrzygnięcie przetargu na wstępne prace projektowe i przygotowanie PFU - po 7 miesiącach zostanie ogłoszony przetrag w formule "zaprojektuj i wybuduj". Długość przebudowanych dróg wojewódzkich - 11,1 km.
		Realizacja projektu Trasa Sudecka - budowa obowdnicy Dzierżoniowa w ciągu drogi wojewódzkiej nr 382 (od	częściowo zrealizowane	Zadnie w trakcie realizacji. Przekazano Wykonawcy Teren Budowy, rozpoczęcie prac budowlanych w terenie - wiosna 2017. Trwają prace projektowe (optymalizacja projektu).

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
		skrzyżowania z drogą wojewódzką ul. Jana Kilińskiego wraz z rondem do włączenia w drogę wojewódzką nr 382 ul. Świdnicka)		W przygotowaniu jest przetarg na pełnienie funkcji Inżyniera Kontraktu. Długość wybudowanych dróg wojewódzkich - 3,02 km.
4	**1.4.4.** Dokończenie budowy wschodniej obwodnicy Wrocławia (Żerniki Wr. – Bielany Wr., Łany – Długołęka do węzła z S8 poprzez istniejący łącznik – DK 98.			
5	**1.4.5.** Budowa łączników w ramach powiązania projektowanej S3 z Aglomeracją Jeleniogórską i Aglomeracją Wałbrzyską o standardzie drogi dwujezdniowej.			
6	**1.4.6.** Kontynuacja budowy przepraw przez Odrę wraz z ich powiązaniem z systemem infrastruktury drogowej.	Budowa mostu na rzece Odrze w m. Brzeg Dolny wraz z drogami dojazdowymi.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Długość wybudowanej drogi wojewódzkiej - 6,8 km. Oszczędność czasu na nowych i zmodernizowanych drogach: 17 355 952 PLN/rok; w przewozach pasażerskich 15476 964 PLN/rok; w przewozach towarowych 1 878 988 PLN/rok.
		Drogi dojazdowe do mostu na Odrze w m. Ciechanów na odcinku Ciechanów - Góra wraz z obwodnicą Góry w zakresie: budowa obwodnicy Góry w ciągu drogi wojewódzkiej nr 323 - jako kontynuacja budowy przepraw przez Odrę.	częściowo zrealizowane	Zadnie w trakcie realizacji. Zadanie realizowane w oparciu o warunki kontaktowe FIDIC. Trwają prace związane z optymalizacją dokumentacji projektowej. Planowany termin rozpoczęcia robót budowlanych I kwartał 2017 roku. Długość wybudowanych dróg wojewódzkich - 3,54 km. Liczba wybudowanych obwodnic - 1 szt.
		Drogi dojazdowe do mostu na Odrze w m. Ciechanów na odcinku Ciechanów - Góra wraz z obwodnicą Góry w zakresie: przebudowy drogi wojewódzkiej nr 323 km ok. 32+060 - 36+888 na odcinku Luboszyce-Ciechanów - jako kontynuacja budowy przepraw przez Odrę.	częściowo zrealizowane	Zadnie w trakcie realizacji. Etap opracowania Programu Funkcjonalno-Użytkowego wraz z Koncepcją drogową i uzyskaniem decyzji środowiskowej. Długość wybudowanych dróg wojewódzkich - 1,9 km. Długość przebudowanych dróg wojewódzkich - 2,9 km. Liczba wybudowanych obwodnic - 1szt.
		Drogi dojazdowe do mostu na Odrze w m. Ciechanów na odcinku Lubin, Głogów - Ciechanów w zakresie: przebudowy drogi wojewódzkiej nr 323 na odcinku Radoszyce-Gawrony wraz z budową obwodnic miejscowości Nieszczyce i Brodowice - jako kontynuacja budowy przepraw przez Odrę.	częściowo zrealizowane	Zadnie w trakcie realizacji. Dla etapu I trwają roboty budowlane - wykonywana jest konstrukcja drogi. Dla etapu II trwaja prace projektowe związane z optymalizacją dokumentacji projektowej. Długość przebudowanych dróg wojewódzkich - 5,7 km. Długość wybudowanych dróg wojewódzkich - 3,3 km. Liczba wybudowanych obwodnic – 2 szt.
		Skomunikowanie mostu na rzece Odrze w miejscowości Brzeg Dolny z drogą krajową nr 94 i drogą wojewódzką nr 340 w zakresie: odcinek od drogi powiatowej nr 2060D w m. Zabór Wielki do włączenia się do drogi powiatowej nr 2059D - jako kontynuacja przepraw przez Odrę.	częściowo zrealizowane	Zadnie w trakcie realizacji. Zaawansowanie rzeczowe robót wynosi: 17,1%, zaawansowanie finansowe: 13,2%. Roboty są prowadzone na 1/3 długości trasy. Realizowane są obiekty inżynierskie (most, przepusty), roboty ziemne, nasypy, usuwanie kolizji z siecią gazową wysokich ciśnień, usunięto kolizje sieci kanalizacji sanitarnej tłocznej. 19 września 2016 r. wydana została Decyzja Środowiskowa otwierająca drogę do zakończenia prac projektowych i wystąpienia o zamienną Decyzję ZRID dla pozostałego odcinka 2/3 trasy. Długość wybudowanych dróg wojewódzkich - 3,9 km. Liczba wybudowanych obwodnic - 1 szt. Długość wybudowanych dróg wojewódzkich - 5,4 km. Liczba wybudowanych obwodnic - 1 szt.
		Skomunikowanie mostu na rzece Odrze w miejscowości Brzeg Dolny z drogą krajową nr 94 i drogą	częściowo zrealizowane	Zadnie w trakcie realizacji. Trwają uzgodnienia związane z optymalizacją dokumentacji projektowej. Zadanie inwestycyjne realizowane jest w formule "zaprojektuj i wybuduj",

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
		wojewódzką nr 340 w zakresie: odcinek od drogi wojewódzkiej nr 341 do drogi powiatowej nr 1353D w m. Radecz - jako kontynuacja przepraw przez Odrę.		przy którym obowiązują warunki kontraktu na zasadach FIDIC. Wykonawca planuje przejąć teren i plac budowy w październiku 2016 a następnie rozpocznie prace w terenie. Długość wybudowanych dróg wojewódzkich - 5,4 km. Liczba wybudowanych obwodnic – 1 szt.
7	**1.4.7.** Budowa szybkich połączeń kolejowych relacji Wrocław – Łódź – Warszawa oraz perspektywiczne powiązanie z systemem linii dużych prędkości w Europie (Berlin, Praga).	Budowa Kolei Dużych Prędkości w Polsce	częściowo zrealizowane	Zadnie w trakcie realizacji. Przygotowano studium wykonalności dla projektu. Projekt zawieszony przez inwestora - Ministerstwo właściwe do spraw transportu.
8	**1.4.8**. Dostosowanie infrastruktury kolejowej do wymagań oraz wyzwań współczesności i przyszłości na Dolnym Śląsku, poprzez wysokosprawne powiązania sieci głównych i subregionalnych ośrodków wzdłuż linii: Wrocław – Świdnica – Wałbrzych – Jelenia Góra wraz z rozwinięciem możliwości powiązań w kierunku Pragi, Zgorzelec – Legnica – Wrocław – Opole, Poznań – Leszno - Wrocław – Kłodzko – Międzylesie, Zielona Góra – Wrocław, Głogów – Lubin – Legnica – Jawor – Świdnica – Dzierżoniów – Kamieniec Ząbkowicki – Nysa, Wrocław – Świdnica – Dzierżoniów.	Modernizacja linii kolejowej E 59 na odcinku Wrocław - Poznań, etap II, odcinek Wrocław - granica województwa dolnośląskiego	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Linia zmodernizowana na odcinku Wrocław - granica województwa dolnośląskiego.
		Modernizacja linii kolejowej E 30, etap II. Wdrożenie ERTMS/ETCS i ERTMS/GSM-R w Polsce na odcinku Legnica - Wrocław - Opole	częściowo zrealizowane	Zadnie w trakcie realizacji.
		Modernizacja linii kolejowej E 30, etap II. Pilotażowe wdrożenie ERTMS/ETCS i ERTMS/GSM-R w Polsce na odcinku Legnica - Węgliniec - Bielawa Dolna	częściowo zrealizowane	Zadnie w trakcie realizacji.
		Prace na linii kolejowej C-E 59 na odicnku Wrocław Brochów / Grabiszyn - Głogów	częściowo zrealizowane	Zadnie w trakcie realizacji. Projekt na liście podstawowej projektu aktualizacji KPK 2023.
		Prace na linii kolejowej nr 289 na odicnku Legnica - Rudna Gwizdanów	częściowo zrealizowane	Zadnie w trakcie realizacji. Projekt na liście podstawowej projektu aktualizacji KPK 2023. Opracowano studium wykonalności dla projektu.
		Elektryfikacja linii kolejowych nr 274, 278 na odcinku Węgliniec - Zgorzelec	częściowo zrealizowane	Zadnie w trakcie realizacji. Projekt na liście podstawowej projektu aktualizacji KPK 2023. Opracowano studium wykonalności dla projektu.
		Prace na linii kolejowej C-E 30 na odicnku Opole Groszowice - Jelcz - Wrocław Brochów	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście rezerwowej projektu aktualizacji Krajowego Programu Kolejowego do 2023 roku. W ramach konsultacji społecznych projektu KPK 2023 zgłoszono propozycję przesunięcia zadania na listę podstawową. Przeprowadzono konsultacje społeczne projektu KPK 2023 i zgłoszono propozycję przesunięcia zadania na listę podstawową.
		Rewitalizacja linii kolejowej nr 137 na odicnku Legnica - Dzierżoniów / Kamieniec Ząbkowicki	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście podstawowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania z RPO WD 2014-2020 - w trakcie oceny projektowej do dofinansowania (ocena fiszek projektowych).
		Prace na linii kolejowej C-E 59 na odicnku Wrocław - Kamienic Ząbkowicki	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście rezerwowej projektu aktualizacji Krajowego Programu Kolejowego do 2023 roku. W ramach konsultacji społecznych projektu KPK 2023 zgłoszono propozycję przesunięcia zadania na listę podstawową. Przeprowadzono konsultacje społeczne projektu
		Prace na linii kolejowej C-E 59 na odicnku Kamieniec Ząbkowicki - Międzylesie	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście rezerwowej projektu aktualizacji Krajowego Programu Kolejowego do 2023 roku. W ramach konsultacji społecznych projektu KPK 2023 zgłoszono propozycję przesunięcia zadania na listę podstawową.

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
		Prace na linii kolejowej nr 137 na odcinku Legnica - Kędzierzyn Koźle: elektryfikacja plus dodatkowe prace	zadanie planowane do realizacji	Zadanie postulowane do realizacji w ramach KPK 2023. W ramach konsultacji społecznych projektu KPK 2023 zgłoszono propozycję uwzględnienia nowego zadania na liscie podstawowej.
		Rewitalizacja linii kolejowej nr 285 na odicnku Wrocław Gł. - Świdnica Przedmieście wraz z linią nr 771 Świdnica Przedmiescie - Świdnica Miasto	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście podstawowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania z RPO WD 2014-2020. Projekt w trakcie oceny projektowej do dofinansowania (ocena fiszek projektowych).
9	**1.4.9.** Dostosowanie linii kolejowych do przewozu kruszyw.	Udrożnienie podstawowych ciągów wywozowych z Dolnego Śląska	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście podstawowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania ze środków krajowych.
		Rewitalizacja i elektryfikacja odcinków linii kolejowych nr 137 na odcinku Jaworzyna Śl. - Strzegom Międzyrzecze, nr 772 na odcinku Strzegom Międzyrzecze - Strzegom Miasto oraz 302 na odcinku Strzegom Miasto - Roztoka - Marciszów	zadanie planowane do realizacji	Zadanie postulowane do realizacji w ramach KPK 2023. W ramach konsultacji społecznych projektu KPK 2023. Zgłoszono propozycję uwzględnienia nowego zadania na liście rezerwowej.
		Modernizacja wraz z elektryfikacją linii kolejowej nr 290, 779 oraz 344 na odcinku Studniska - Zawidów	zadanie planowane do realizacji	Zadanie postulowane do realizacji w ramach KPK 2023. W ramach konsultacji społecznych projektu KPK 2023. Zgłoszono propozycję uwzględnienia nowego zadania na liście podstawowej.
		Uchwała na 2199/V/16 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 17 maja 2016 r. w sprawie zmiany uchwały nr 6021/IV/14 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 15 lipca 2014 r. w sprawie wyrażenia woli przejęcia odcinków linii kolejowych położonych w granicach województwa dolnośląskiego	częściowo zrealizowane	Podjęto uchwałę Zarządu Województwa Dolnośląskiego umożliwiającą Samorządowi Województwa Dolnośląskiego przejęcie linii mogących służyć przewozowi kruszyw, a w konsekwencji uniknięcie ich fizycznej likwidacji) - Uchwała Zarządu Województwa Dolnośląskiego uniemożliwiająca fizyczną likwidację linii kolejowych o potencjalne w ruchu towarowym (np. transport kruszyw).
10	**1.4.10**. Budowa sprawnego, zintegrowanego, cyklicznego systemu regionalnego transportu zbiorowego docierającego do głównych generatorów ruchu w regionie, wszystkich miast szczebla powiatowego oraz miejscowości turystycznych, zintegrowanego w węzłach przesiadkowych z podsystemami transportowymi szczebla lokalnego i powiatowego.	Opracowanie dokumentu: Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Dolnośląskiego przyjętego Uchwałą nr LV/2107/14 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 października 2014 r.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Opracowanie Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Dolnośląskiego przyjętego Uchwałą nr LV/2107/14 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 października 2014 r.
11	**1.4.11.** Budowa zintegrowanego systemu transportu we Wrocławskim Obszarze Metropolitalnym głównie w oparciu o rozwój systemu transportu szynowego oraz zintegrowanych systemów transportu zbiorowego na terenach pozostałych aglomeracji w oparciu o niskoemisyjny transport miejski, w tym szynowy.	Brak odrębnej nazwy zadania	zadanie ciągłe	Zadanie ciągłe. Integracja regionalnego systemu komunikacji publicznej z lokalnymi systemami transportu zbiorowego - zadanie realizowane w ramach prac bieżących.

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
12	**1.4.12.** Utrzymywanie, modernizacja, budowa dróg i kolei zapewniających dojazd z małych, peryferyjnie położonych miejscowości do głównych miast Województwa.	Rewitalizacja linii kolejowej nr 274 na odcinku Jelenia Góra - Zgorzelec	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście podstawowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania z RPO WD 2014-2020. W trakcie oceny projektowej do dofinansowania (ocena fiszek projektowych).
		Rewitalizacja linii kolejowej nr 292 Jelcz Miłoszyce - Wrocław Sołtysowice w celu przywrócenia przewozów pasażerskich we WrOF	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście podstawowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania z RPO WD 2014-2020.
		Rewitalizacja linii kolejowej nr 137 na odcinku Legnica - Dzierżoniów / Kamieniec Ząbkowicki	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście podstawowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania z RPO WD 2014-2020. W trakcie oceny projektowej do dofinansowania (ocena fiszek projektowych).
		Rewitalizacja linii kolejowej nr 309 na odcinku Kłodzko Nowe - Polanica Zdrój	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście rezerwowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania z RPO WD 2014-2020.
		Rewitalizacja linii kolejowej nr 286 Wałbrzych - Jedlina Zdrój - Głuszyce - Nowa Ruda - Kłodzko	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście rezerwowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania z RPO WD 2014-2020.
		Rewitalizacja linii nr 322 Kłodzko Nowe - Stronie Śląskie	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście rezerwowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania z RPO WD 2014-2020.
		Rewitalizacja linii nr 316 Chojnów - Rokitki	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście rezerwowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania z RPO WD 2014-2020.
		Rewitalizacja linii kolejowej nr 285 na odcinku Wrocław Gł. - Świdnica Przedmieście wraz z linią nr 771 Świdnica Przedmieście - Świdnica Miasto	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście podstawowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania z RPO WD 2014-2020. W trakcie oceny projektowej do dofinansowania (ocena fiszek projektowych).
		Prace na liniach kolejowych nr 281, 766 na odcinku Oleśnica / Łukanów - Krotoszyn - Jarocin - Września - Gniezno	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście rezerwowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania z RPO WD 2014-2020.
		Prace na liniach kolejowych nr 14, 815, 816 na odcinku Ostrów Wlkp. - (Krotoszyn) - Leszno - Głogów wraz z elektryfikacją odcinka Krotoszyn / Durzyn - Leszno - Głogów	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście rezerwowej projektu aktualizacji Krajowego Programu Kolejowego do 2023. W ramach konsultacji społecznych projektu KPK 2023 zgłoszono propozycję przesunięcia zadania na listę podstawową.
		Uzupełnienie modernizacji linii kolejowej nr 181 na odcinku Kępno - Oleśnica w zakresie infrastruktury towarzyszącej - perony i przystanki kolejowe	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście rezerwowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania z RPO WD 2014-2020. W ramach konsultacji społecznych projektu KPK 2023 zgłoszono propozycję uwzględnienia nowego zadania na liście podstawowej.
		Przywrócenie przejezdności linii kolejowej nr 317 na odcinku Gryfów Śląski - Mirsk oraz 336 na odcinku Mirsk - Świeradów Zdrój	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście rezerwowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania z RPO WD 2014-2020. W ramach konsultacji społecznych projektu KPK 2023 zgłoszono propozycję uwzględnienia nowego zadania na liście rezerwowej.
		Przywrócenie przejezdności linii kolejowej nr 308 na odcinku Jelenia Góra - Mysłakowice - Kowary oraz 340 na odcinku Mysłakowice - Karpacz	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście rezerwowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania z RPO WD 2014-2020. W ramach konsultacji społecznych projektu KPK 2023 zgłoszono propozycję uwzględnienia nowego zadania na liście rezerwowej.
		Podwyższenie prędkości linii nr 283 na odcinku Jelenia Góra - Lwówek Śląski oraz linii nr 284 na odcinku Lwówek Śląski - Złotoryja - Legnica	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście rezerwowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania z RPO WD 2014-2020. W ramach konsultacji społecznych projektu KPK 2023 zgłoszono propozycję uwzględnienia nowego zadania na liście rezerwowej.

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
		Rewitalizacja linii kolejowej nr 310 na odcinku Kobierzyce - Piława Górna	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście rezerwowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania z RPO WD 2014-2020. W ramach konsultacji społecznych projektu KPK 2023 zgłoszono propozycję uwzględnienia nowego zadania na liście rezerwowej.
		Rewitalizacja linii kolejowej nr 311 na odcinku Jelenia Góra - Piechowice	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście rezerwowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania z RPO WD 2014-2020. W ramach konsultacji społecznych projektu KPK 2023 zgłoszono propozycję uwzględnienia nowego zadania na liście rezerwowej.
		Rewitalizacja linii kolejowej nr 326 na odcinku Brochocin Trzebnicki - Trzebnica	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście rezerwowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania z RPO WD 2014-2020. W ramach konsultacji społecznych projektu KPK 2023 zgłoszono propozycję uwzględnienia nowego zadania na liście podstawowej.
		Przebudowa linii kolejowej nr 285 na odcinku Świdnica Kraszowice - Jedlina Zdrój	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście podstawowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania z RPO WD 2014-2022.
		Przebudowa i budowa dróg wojewódzkich w ramach ZIT 2014-2020: budowa drogi wojewódzkiej nr 451 – wschodniej obwodnicy Oleśnicy	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Długość wybudowanych dróg wojewódzkich - 2,5 km. Liczba wybudowanych obwodnic - 1 szt.
		Poprawa dostępności transportowej dróg wojewódzkich nr 343, nr 342, nr 340 w miejscowości Oborniki Śląskie,	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Długość przebudowanych dróg wojewódzkich - 3,8 km.
		Modernizacja ul. Dobroszyckiej w ciągu drogi wojewódzkiej nr 340 od ul. Wojska Polskiego do węzła Dąbrowa drogi S8	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Długość przebudowanych dróg wojewódzkich - 1,32 km.
		Przebudowa ulic Świdnickiej i Piłsudskiego w Nowej Rudzie będących łącznikiem pomiędzy Drogą Sudecką a centrum miasta oraz noworudzką podstrefą WSSE INVEST Park i drogą 385 do przejścia granicznego w Tłumaczowie	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji.
		Budowa lub przebudowa infrastruktury drogowej na sieci dróg wojewódzkich Dolnego Śląska w zakresie: chodników, odwodnienia drogi, zatok autobusowych, skrzyżowań dróg, sygnalizacji świetlnej, murów oporowych, małych obiektów mostowych oraz przebudowa i budowa krótkich odcinków dróg wojewódzkich	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji - trwają roboty budowlane.
		Przebudowa dróg wojewódzkich w ramach programu Interreg V-A Republika Czeska – Polska	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Trwają prace przedprojektowe i prace związane z przygotowaniem przetargu na wykonanie robót budowlanych. Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg wojewódzkich - 11,8 km [Śnieżnik I], 41,7km [Od zamku Frydlant do zamku Czocha], 15,08 [Ziemia Broumovska].
		Przebudowa dróg wojewódzkich w ramach programu współpracy Interreg Polska – Saksonia 2014-2020	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Trwają prace przedprojektowe i prace związane z przygotowaniem przetargu na wykonanie robót budowlanych. Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg - 6,8 km [354], 5,46 km [352], 15,66 km [351], 11,99 km [353].

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
		Poprawa stanu infrastruktury drogowej poprzez przebudowę i remonty dróg w obszarze Dolnego Śląska	zadanie ciągłe	Zadanie realizowane co rocznie - trwają roboty budowlane. 1. Drogi: 2013 r. - 54,697 km dróg o pow. 341 942,72 m2 2014 r. - 35,803 km dróg o pow. 264 217,35 m2 2015 r. - 16,844 km dróg o pow. 109 449,20 m2 2. Infrastruktura: 2013 r. - pow. wyremontowanych chodników 4 340 m2 2014 r. - 4,163 km chodników o pow. 8 746,82 m2 2015 r. - 3,373 km chodników o pow. 5 797,30 m2 3. Mosty: 2013 r. - 401 m obiektów mostowych o pow. 2 002 m2 2014 r. - 651,050 m obiektów mostowych o pow. 3 544,67 m2 2015 r. - 1,244 km obiektów mostowych o pow. 1 408,40 m2
13	**1.4.13.** Kompleksowe remonty i modernizacje dróg wojewódzkich i powiatowych łączących miasta Dolnego Śląska.	Połączenie miast Dolnego Śląska na odcinku Bolesławiec - Lwówek Śląski drogą wojewódzką nr 297 wraz z budową południowo-wschodniego Bolesławca	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Długość wybudowanych dróg wojewódzkich - 4,143 km. Długość przebudowanych dróg wojewódzkich - 16 km. Liczba wybudowanych obwodnic - 1 szt. Zadania rozpoczęte: 1. Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 297 km ok. 74+300 – 90+300 z elementami rozbudowy jako połączenie miast Dolnego Śląska, Bolesławiec – Lwówek Śląski. W toku : prace projektowe i uzyskiwanie decyzji , dokonano zgłoszenia części robót , prace przygotowawcze , geologiczne , geodezyjne. Przygotowanie do wycinki drzew i rozpoczęcia robót drogowych. Zaawansowanie rzeczowe 6%. Wartość umowna 30.450.311,42 zł. 2. Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 297 – Etap III południowo-wschodnie obejście Bolesławca w ciągu drogi wojewódzkiej nr 297 oraz Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 297 – Etap II odcinek Golnice – Bolesławiec w zakresie włączenia do drogi krajowej nr 94 w m. Kruszyn Podpisana umowa z Wykonawcą robót. Rozpoczęto prace projektowe. Zaawansowanie 0%. Wartość umowna : 27.328.056,32 zł.
		Modernizacja mostów, w tym po kontroli NIK - budowa wiaduktu kolejowego nad linią kolejową nr 273 wraz z opracowaniem dokumentacji projektowej w ciągu drogi wojewódzkiej nr 292 w km 37+776 w m. Głogów	zadanie ciągłe	Zadanie realizowane co rocznie.
		Program Infrastruktury Drogowej	zadanie ciągłe	Zadanie realizowane co rocznie.
		Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 354 na odcinku Sieniawka - Bogatynia/Zatonie w tym przebudowa dwóch obiektów mostowych	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Przebudowa drogi 354 ujęta w 1.4.12. pkt 4 (6,8 km).
		Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 379 od ronda łącznik ul. Uczniowska do skrzyżowania ulic Strzegomska - Świdnicka - Noworudzka – 11 Listopada w m. Wałbrzych i na terenie gminy Walim oraz udzielenie pomocy finansowe	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Inwestycja realizowana przez inwestora zastępczego gminę Wałbrzych.

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
14	**1.4.14.** Wytyczenie korytarzy transportowych (drogowych i kolejowych), w tym dla transportu ciężkiego ze szczególnym uwzględnieniem realizacji obwodnic miast na drogach wojewódzkich.		nie podjęto realizacji	
15	**1.4.15.** Lobbowanie na szczeblu centralnym na rzecz modernizacji dróg krajowych oraz realizacji obwodnic miejscowości w ciągach tych dróg.	Podejmowane są działania na rzecz budowy m.in.. Obwodnicy Oławy i Strzelina.	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji.
16	**1.4.16.** Realizacja inwestycji zwiększających płynność ruchu i bezpieczeństwo na krytycznych odcinkach dróg, w tym na drogach wykorzystywanych do transportu kruszyw i drewna.		nie podjęto realizacji	
17	**1.4.17**. Budowa i rozbudowa sieci lotnisk o znaczeniu regionalnym i lokalnym o funkcji turystyczno-usługowej i ratowniczej w Jeleniej Górze, Świebodzicach i Boguszynie oraz modernizacja lotnisk w Szymanowie, Lubinie, Oleśnicy.		nie podjęto realizacji	
18	**1.4.18.** Wykorzystanie dróg wodnych, w szczególności Odry do żeglugi turystycznej i pasażerskiej oraz transportu wodnego.	Studium wykonalności dla Odrzańskiej Drogi Wodnej	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Trwa przygotowanie przetargu na studium wykonalności dla Odrzańskiej Drogi Wodnej Przygotowywanie przetargu dla studium wykonalności.
19	**1.4.19.** Opracowanie studium - polityki priorytetyzacji inwestycji transportowych, uwzględniającego zasady ochrony środowiska.	Opracowanie dokumentu: Plan inwestycji transportowych o znaczeniu regionalnym w województwie dolnośląskim realizowanych ze środków EFRR 2014-2020	zadanie zrealizowane	Zadanie zrealizowane. Plan odnosi się do inwestycji transportowych o znaczeniu regionalnym i stanowi wymóg konieczny oraz warunek ex ante uruchamiania naborów w ramach RPO WD 2014 – 2020 w Osi Priorytetowej 5 Transport.
20	**1.4.20.** Opracowanie zasad koordynacji infrastruktury i rozwoju sieci osadniczej.	Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji.
21	**1.4.21.** Współrealizacja przez Samorząd Województwa Dolnośląskiego inwestycji komunikacyjnych w systemie publiczno – publicznym, m.in. poprzez współtworzenie dokumentacji projektowej.	Program Infrastruktury Drogowej oraz wszystkie inne zadania powierzone	zadanie ciągłe	Zadanie w trakcie realizacji. Liczba porozumień zawartych na remonty dróg: 2. Liczba porozumień zawartych na remonty infrastruktury: 4. Liczba porozumień zawartych na rozbudowę dróg i budowę rond: 13. Liczba porozumień zawartych na budowę, rozbudowę, przebudowę infrastruktury drogowej - chodnika: 44. Liczba porozumień zawartych na budowę zatok: 2. Liczba porozumień zawartych na sygnalizację: 1.
22	**1.4.22.** Podjęcie działań w celu utrzymania dotychczasowych zjazdów			

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
	z autostrady A4 na odcinku Krzywa – Wrocław.			
23	**1.4.23.** Modernizacja linii kolejowej nr 143 Wrocław – Oleśnica.	Prace na linii kolejowej nr 143 na odcinku Kluczbork - Oleśnica - Wrocław Mikołajów	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście rezerwowej projektu aktualizacji Krajowego Programu Kolejowego do 2023 roku. W ramach konsultacji społecznych projektu KPK 2023 zgłoszono propozycję przesunięcia zadania na listę podstawową.
24	**1.4.24.** Utrzymanie infrastruktury kolejowej relacji Kłodzko – Lądek Zdrój – Stronie Śląskie.	Rewitalizacja linii 302 Kłodzko Nowe - Stronie Śląskie	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście rezerwowej projektu aktualizacji Krajowego Programu Kolejowego do 2023 roku w ramach finansowania z RPO WD 2014-2020.
25	**1.4.25.** Rozbudowa i modernizacja infrastruktury Wrocławskiego Węzła Kolejowego, w tym budowa nowych stacji i odcinków torów umożliwiająca bezpośredni dojazd do głównych generatorów ruchu o znaczeniu metropolitalnym, regionalnym i aglomeracyjnym.	Dostosowanie linii kolejowej nr 273 do obsługi przewozów pasażerskich we WrOF poprzez modernizację przystanku kolejowego Wrocław Muchobór	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście podstawowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania z RPO WD 2014-2020.
		Dostosowanie linii kolejowej nr 274 do obsługi przewozów pasażerskich we WrOF poprzez budowę przystanku kolejowego Mokronos Górny	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście podstawowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania z RPO WD 2014-2020.
		Dostosowanie linii kolejowej nr 276 do obsługi przewozów pasażerskich we WrOF poprzez budowę przystanku kolejowego Iwiny	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście podstawowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania z RPO WD 2014-2020.
		Budowa przystanków kolejowych w ciagu linii kolejowej Wrocław - Jelenia Góra nr 274 i 311 /Kolei Aglomeracyjnej	zadanie planowane do realizacji	Projekt na liście podstawowej projektu aktualizacji KPK 2023 w ramach finansowania z RPO WD 2014-2020. Trwają prace nad opracowaniem studium wykonalności.
		Poprawa przepustowości Wrocławskiego Węzła Kolejowego	zadanie planowane do realizacji	Projekt został zgłoszony do włączenia na listę podstawową KPK 2023.
26	**1.4.26.** Remonty infrastruktury kolejowej likwidujące wszystkie ograniczenia prędkości poniżej prędkości konstrukcyjnej linii.	Przedsięwzięcie realizowane w ramach prac utrzymaniowych PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.	zadanie ciągłe	Realizacja bieżąca - likwidacja punktowych i liniowych ograniczeń prędkości.
27	**1.4.27.** Rozbudowa sieci kolejowej regionu, w tym budowa nowych odcinków linii kolejowych Świdnica – Wałbrzych, Polkowice – Głogów.	Przebudowa linii kolejowej nr 285 na odcinku Świdnica Kraszowice - Jedlina Zdrój	częściowo zrealizowane	Projekt w trakcie realizacji w ramach ZIT Aglomeracji Wrocławskiej - przygotowanie dokumentacji związanej z finansowaniem projektu z RPO WD 2014-2020.
		Budowa linii kolejowej Polkowice - Głogów	zadanie planowane do realizacji	Inwestycja została wskazana jako pożądana do realizacji w "Planie zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Dolnośląskiego".
28	**1.4.28.** Wsparcie dla projektu budowy kanału Odra – Dunaj w ramach wielofunkcyjnego korytarza wodnego Dunaj – Odra – Łaba.		częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Od 2016 r. przy MGMiŻŚ wznowiła pracę Grupa Robocza D-O-L (PL, CZ, SK). Powstaje koncepcja projektowa odcinka D-O-L Koźle - Ostrawa.
29	**1.4.29.** Wymiana i modernizacja taboru regionalnego, metropolitalnego, aglomeracyjnego i lokalnego systemu transportu publicznego.	Zakup 1 używanego elektrycznego zespołu trakcyjnego dla Samorządu Województwa Dolnośląskiego	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Dostawa 1 szt. elektrycznego zespołu trakcyjnego.
		Zakup 1 używanego elektrycznego zespołu trakcyjnego dla Samorządu Województwa Dolnośląskiego	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Dostawa 1 szt. elektrycznego zespołu trakcyjnego.
		Wykonanie modernizacji przy naprawie głównej elektrycznego zespołu trakcyjnego EN57	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Modernizacja 1 szt. elektrycznego zespołu trakcyjnego.

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
		Wykonanie modernizacji przy naprawie głównej elektrycznego zespołu trakcyjnego EN57	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Modernizacja 1 szt. elektrycznego zespołu trakcyjnego.
		Modernizacja elektrycznego zespołu trakcyjnego przy wykonywaniu naprawy na poziomie PU5	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Modernizacja 1 szt. elektrycznego zespołu trakcyjnego.
		Zakup pięciu nowych Elektrycznych Zespołów Trakcyjnych na potrzeby realizacji przez Spółkę Koleje Dolnośląskie S.A. zadań przewozowych dla potrzeb komunikacji podmiejskiej	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Dostawa 5 szt. elektrycznych zespołów trakcyjnych.
		Dostawa pięciu nowych, czteroczłonowych Elektrycznych Zespołów Trakcyjnych dla obsługi ruchu pasażerskiego w aglomeracji wrocławskiej	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Dostawa 5 szt. elektrycznych zespołów trakcyjnych.
		Zakup sześciu nowych, trójczłonowych Elektrycznych Zespołów Trakcyjnych na potrzeby realizacji przez Spółkę Koleje Dolnośląskie S.A. zadań przewozowych na potrzeby komunikacji miejskiej i podmiejskiej	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Dostawa 6 szt. elektrycznych zespołów trakcyjnych.
		Poprawa jakości usług regionalnego publicznego transportu zbiorowego Województwa Dolnośląskiego realizowana poprzez budowę systemu dynamicznej interaktywnej informacji pasażerskiej oraz zakup czterech sztuk, nowych, dwuczłonowych Spalinowych Zespołów Trakcyjnych	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Dostawa 4 szt. elektrycznych zespołów trakcyjnych.
30	**1.4.30.** Budowa sprawnego systemu regionalnego transportu towarowego, w tym budowa intermodalnych węzłów logistycznych i przeładunkowych szczebla regionalnego i subregionalnego, umożliwiających integrację transportu drogowego, kolejowego i wodnego transportu śródlądowego.		nie podjęto realizacji	
31	**1.4.31.** Powołanie struktury organizacyjnej odpowiedzialnej za koordynację i prowadzenie działań z zakresu energetyki, w tym opartej na odnawialnych źródłach energii, szczególnie poprawy efektywności energetycznej, sprawności sieci przesyłowej i dystrybucyjnej, zwłaszcza na terenach wiejskich.			
32.	**1.4.32.** Wspieranie rozbudowy i modernizacji obiektów i sieci gazowych oraz elektroenergetycznych oraz	Opiniowanie projektów planów zaopatrzenia w energie, gaz, ciepło przygotowywanych przez jst	zadanie ciągłe	Zadanie ciągłe.

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
	systemów ciepłowniczych zgodnie z zamierzeniami przedsiębiorstw energetycznych.			
33.	**1.4.33.** Utrzymanie potencjału regionu w zakresie wytwarzania i magazynowania energii, np. wspieranie budowy elektrowni szczytowo-pompowej Młoty, dokończenie rozbudowy magazynu gazu PMG Wierzchowice i rozbudowa węzła Lasów (Pieńsk).	Opiniowanie wydawania koncesji na wytwarzanie energii z różnych źródeł	zadanie ciągłe	Zadanie ciągłe.
34.	**1.4.34.** Realizacja polityki rządowej w zakresie wspierania inwestycji dotyczących odnawialnych źródeł energii.	Konferencja 13.04.2015 dotycząca ustawy o Odnawialnych Źródłach Energii	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Omówienie zmian i zapisów ustawy OZE.
		5-6.10.2015 geotemia skał gorących- misja do Brandenburgii	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Zainicjowanie współpracy pomiędzy Politechniką Wrocławską i Geozentrum w Poczdamie w zakresie głębokiej geotermii.
35.	**1.4.35.** Stymulowanie prac projektowych i badawczych oraz realizacja polityki wspierania inwestycji związanych z produkcją energii ze źródeł odnawialnych.	Projekt Energyregion	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Stworzenie strategii zrównoważonego rozwoju energetyki odnawialnej w regionach z uwzględnieniem aspektów technologicznych i społecznych.
		Projekt Abowe	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Wdrożenie zaawansowanych technologii związanych z biologiczną utylizacją odpadów.
36.	**1.4.36.** Wspieranie prac badawczych w zakresie energetyki oraz budowa kogeneracyjnych jednostek energetycznych dla kilku samorządów lokalnych opartych na lokalnych zasobach odnawialnych źródeł energii.			
37.	**1.4.37.** Lokalizacja infrastruktury energetycznej bez nadmiernej ingerencji w krajobraz.	Polityka Zarządu Województwa Dolnośląskiego w zakresie rozwoju energetyki wiatrowej na podstawie "Studium przestrzennych uwarunkowań rozwoju energetyki wiatrowej w województwie dolnośląskim" oraz jego aktualizacji „Aktualizacja Studium 2011" w procesie opiniowania projektów założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe gmin oraz w procedurze uzgadniania lokalnych dokumentów planistycznych (jako informacja dodatkowa do uchwały zarządu województwa dolnośląskiego), a także przy formułowaniu odpowiedzi na zawiadomienie o przystąpieniu do opracowania lokalnych dokumentów planistycznych.	zadanie ciągłe	Zadanie ciągłe. Polityka ZWD w zakresie rozwoju energetyki wiatrowej określona w "Studium przestrzennych uwarunkowań rozwoju energetyki wiatrowej w województwie dolnośląskim" dotyczy ochrony walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych oraz obejmuje obszary chronione przyrodniczo.
38	**1.4.38.** Wspieranie działań mających na celu zwiększenie niezawodności dostaw energii na Dolnym Śląsku.			

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
39.	**1.4.39.** Wdrażanie polityk oszczędnościowych w zakresie zużycia energii.	Projekt "EnercitEE" w ramach Programu INTERREG IV C	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone: - zrealizowano łącznie 11 podprojektów (w tym 8 z dolnośląskimi instytucjami), dofinansowanych w 100% ze środków EFRR (85%) i BWD (15%), - organizacja 2 wizyt studyjnych dla dolnośląskich samorządowców do Vaxjo (Szwecja) w 2012 r. i do Bolonii (Włochy) w 2013 r., - wydanie Podręcznika Dobrych Praktyk, - zorganizowanie spotkania ekspertów w zakresie efektywności energetycznej zorganizowanego we Wrocławiu (2011), - opracowanie rekomendacji do aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego dot. efektywności energetycznej, - opracowanie bazy danych dolnośląskich jednostek zajmujących się efektywnością energetyczną.
		W ramach osi priorytetowej 3 RPO WD 2014-2020 (przede wszystkich działanie 3.2 i 3.3) możliwa jest realizacja projektów prowadzących do zwiększenia efektywności energetycznej, w ramach RPO WD nie są wdrażane polityki oszczędnościowe.		
40.	**1.4.40.** Budowa i rozbudowa systemów ciepłowniczych w miastach o gęstej zabudowie, zwłaszcza w obszarach górskich i o złej wentylacji, połączona z likwidacją lokalnych źródeł niskiej emisji.	Częściowo działanie 3.4 RPO WD 2014-2020: Wdrażanie strategii niskoemisyjnych Typ B projektów: Ograniczona niska emisja kominowa w ramach kompleksowych strategii niskoemisyjnych		
41.	**1.4.41**. Działania związane z inwestycjami w zakresie ograniczenia emisji i obniżenia zużycia energii w obiektach użyteczności publicznej i sektorze mieszkaniowym.	Działania ograniczające niską emisję oraz służące obniżeniu zużycia energii realizowane były przez samorząd województwa poprzez dofinansowanie inwestycji ze środków UE w ramach RPO WD 2017-2013 w ramach priorytetu 5 "Energetyka".	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Realizacja inwestycji, które miały na celu poprawę stanu infrastruktury energetycznej regionu poprzez modernizację sieci dystrybucji energii oraz zmniejszenie udziału paliw stałych i uwzględnienie wymagań ochrony środowiska w procesie wytwarzania energii.
		Działanie 3.3 RPO WD 2014-2020: Efektywność energetyczna w budynkach użyteczności publicznej i sektorze mieszkaniowym		
42.	**1.4.42.** Budowa systemów gazowniczych połączona z likwidacją lokalnych źródeł niskiej emisji w górskich miejscowościach turystycznych i uzdrowiskowych.	Częściowo działanie 3.1 RPO WD 2014-2020: Produkcja i dystrybucja energii ze źródeł odnawialnych (w zakresie biogazu), 3.3. RPO WD 2014-2020: Efektywność energetyczna w budynkach użyteczności publicznej i sektorze mieszkaniowym -modernizacja systemów grzewczych. Częściowo działanie 3.4 RPO WD 2014-2020: Wdrażanie strategii niskoemisyjnych Typ B projektów: Ograniczona niska emisja kominowa w ramach kompleksowych strategii niskoemisyjnych.		

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
43.	**1.4.43.** Ochrona zasobów surowców energetycznych Dolnego Śląska.	Charakterystyka zasobów węgla brunatnego w rejonie Legnicy	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Opracowanie "Charakterystyka zasobów węgla brunatnego w rejonie Legnicy" - wnioski z przeprowadzonych analiz. Dokument przekazany w formie informacji na posiedzeniu Zarządu Województwa Dolnośląskiego.

MAKROSFERA ROZWÓJ OBSZARÓW MIEJSKICH I WIEJSKICH:

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
44.	**2.4.1.** Opracowanie i wdrożenie regionalnej polityki miejskiej.	"Demograficzne i gospodarcze aspekty rozwoju miast Dolnego Śląska" a co z planem metropolitalnym	częściowo zrealizowane	Opracowanie eksperckie pn.: „Demograficzne i gospodarcze aspekty rozwoju miast Dolnego Śląska”.
45.	**2.4.2.** Przeciwdziałanie degradacji urbanistycznej miast i ograniczanie rozlewania się zabudowy.			
46.	**2.4.3.** Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich, zwłaszcza zwartych powierzchni o charakterze parkowym.	Przygotowanie programów rewitalizacji na terenie Województwa Dolnośląskiego	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Oddziaływanie pośrednie: organizacja 4 spotkań informacyjnych dla gmin z terenu województwa. Omówienie zasad konkursu dotacji na opracowanie programów rewitalizacji, oraz zasad opracowywania programów rewitalizacji.
		Działanie 6.3 RPO WD 2014-2020: Rewitalizacja zdegradowanych obszarów (przy czym rewitalizacja w ramach RPO jest rozumiana w kontekście modernizacji społeczno-gospodarczej, nie może więc ściśle dotyczyć zwartych powierzchni o charakterze parkowym). Częściowo działanie 4.4 RPO WD 2014-2020: Ochrona i udostępnianie zasobów przyrodniczych.	nie podjęto realizacji	W latach 2013-2015 w ramach RPO WD 2014-2020 nie były wydatkowane środki.
47.	**2.4.4.** Opracowanie wytycznych urbanistycznych dla województwa dolnośląskiego w celu racjonalnego gospodarowania zasobem, jakim jest przestrzeń.			Zadanie zakończone. Zadanie zrealizowane poprzez wykonanie opracowań: - Problem delimitacji i planowania w wiejskich obszarach funkcjonalnych - prezentacja multimedialna oraz wygłoszenie referatu przez eksperta: prof. dr hab. Krystiana Heffnera, - Obszary funkcjonalne górskie i przygraniczne – delimitacja i zasady zagospodarowania, podstawowe założenia - prezentacja i referat eksperta, prof. dr hab. Jerzego Bańskiego, - Miejskie obszary funkcjonalne ośrodka wojewódzkiego – podstawowe założenia związane z delimitacją i planowaniem" - prezentacja i referat eksperta prof. dr hab. Tomasza Kaczmarka.
48.	**2.4.5.** Opracowanie strategii rozwoju i planów zagospodarowania przestrzennego miejskich obszarów funkcjonalnych, w tym Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego i obszarów funkcjonalnych ośrodków regionalnych.	Spotkanie stałego Zespołu Eksperckiego ds. polityki przestrzennej przy Konwencie Marszałków RP	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone.
49.		Zintegrowany system powiązań miast w Legnicko-Głogowskim Obszarze Funkcjonalnym (LGOF)	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Zadanie zrealizowane poprzez wykonanie opracowań: - Powiązania funkcjonalno-przestrzenne Legnicko-Głogowskiego Obszaru Funkcjonalnego, - Zintegrowany system transportu w Legnicko-Głogowskim Obszarze Funkcjonalnym,

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
				- Zintegrowany model powiązań transportowych w aglomeracji policentrycznej LGOF (Legnicko-Głogowski Obszar Funkcjonalny), etap II, część 2. – Uszczegółowienie dla obszaru problemowego Głogowa, - Perspektywy rozwoju legnickiego obszaru problemowego, - Model współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie zintegrowanego planowania przestrzennego w LGOF.
		„Studium spójności funkcjonalnej we Wrocławskim Obszarze Funkcjonalnym”	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Zadanie zrealizowane poprzez wykonanie opracowań: - Określenie granic WrOF, - Analizy i studia oraz wytyczne dla Strategii Spójności Przestrzennej WrOF, - Wytyczne dla lokalizacji węzłów usługowych na obszarze powiatu wrocławskiego – projekt pilotażowy, - Wypracowanie modelu konsultacji społecznych dla obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich.
50.	**2.4.6.** Realizacja działań w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.	Realizacja Planów Działania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich 2012-2013, 2014-2015 oraz Planu Operacyjnego KSOW w roku 2015.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Główny cel KSOW, tj. wsparcie wdrażania i oceny polityki w zakresie rozwoju obszarów wiejskich oraz identyfikację, analizę, rozpowszechnianie oraz wymianę informacji i wiedzy w tym zakresie wśród wszystkich zainteresowanych partnerów na poziomie lokalnym, regionalnym oraz wspólnotowym został zrealizowany przez wydarzenia targowe związane z produktami regionalnymi i tradycyjnymi, szkolenia dla LGD, audycje telewizyjne i radiowe na temat wpływu środków PROW na poziom życia na wsi, konferencje i seminaria, wyjazdy studyjne, współpracę międzyinstytucjonalną i międzynarodową; wszystkie wyżej wymienione działania przyczyniły się do wymiany dobrych praktyk, promocji dolnośląskiej wsi i działań LGD, zwiększenia wiedzy o polityce rozwoju obszarów wiejskich, lepszej współpracy podmiotów działających na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.
51.	**2.4.7.** Realizacja programu Odnowa Wsi Dolnośląskiej.	Odnowa Wsi	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Udzielenie dofinansowania beneficjentom w ramach konkursów, realizujących założenia programu: Konkurs "Odnowa Dolnośląskiej Wsi" - dla gmin wiejskich i miejsko - wiejskich; Konkurs "Przedsięwzięcia promujące ideę Odnowy Wsi" - dla organizacji pozarządowych.
52.	**2.4.8.** Rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich.	Realizacja w ramach zadania Odnowa Wsi	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. W ramach konkursu "Odnowa Dolnośląskiej Wsi" zrealizowano 292 projekty rewitalizujące przestrzeń wiejską (budowa placów zabaw, remont lub modernizacja świetlic wiejskich, obiektów sportowy, rekreacyjnych oraz miejsc użytku publicznego).
53. **54.**	**2.4.9.** Programowanie i realizacja prac urządzeniowo-rolnych.	Ochrona Gruntów Rolnych na podstawie ustawy z dnia 3.02.1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 2015 r., poz.909 z późn. zm.)	zadanie ciągłe	Zadanie ciągłe. W latach 2013-2015 zrealizowano 993 zadania wynikające z art. 22 c ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, w tym m.in. drogi dojazdowe do gruntów rolnych, badania gleb, użyźnianie gleb, odkamienianie gruntów rolnych, zbiorniki małej retencji wodnej, inne.
		Projekty urządzeniowo - rolne 35 wsi. Zadanie realizowane przez DBGiTR we Wrocławiu	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone.
		Plany urządzeniowo - rolne 8 gmin. Zadanie realizowane przez DBGiTR we Wrocławiu	częściowo zrealizowane	Zadanie częściowo zrealizowane - realizacja w 50%.
	2.4.10. Wsparcie działań na rzecz zwiększenia samowystarczalności	Wojewódzki Program Rozwoju Sektora Rolno-Spożywczego	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. W ramach środków KSOW: - promocja regionalnych producentów podczas imprez targowo-wystawienniczych,

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
	żywnościowej regionu (produkcja i przetwórstwo rolno-spożywcze) i kreowanie marki dolnośląskich produktów oraz poprawa dostępności do rynków zbytu.			- propagowanie działań związanych z koncentracją podaży produktów rolnych oraz budowa platformy wymiany zrzeszającej producentów, restauratorów oraz handlowców (Regionalna Sieć Dziedzictwa Kulinarnego). Ponadto: - promocja wytwarzania oraz ochrona tradycyjnych produktów spożywczych umieszczonych na Liście Produktów Tradycyjnych oraz posiadających oznaczenia unijne dla produktów wysokiej jakości, - działania na rzecz sporządzania planów urządzeniowo - rolnych gmin i wsi oraz prac scaleniowo-wymiennych.
55.	**2.4.11.** Wspieranie działań rolno-środowiskowych, szczególnie w obszarach cennych przyrodniczo i krajobrazowo.			
56.	**2.4.12.** Promowanie inwestycji umożliwiających wzrost wydajności i efektywności energetycznej w produkcji rolno-spożywczej wraz z ograniczaniem emisji.			
57.	**2.4.13.** Ochrona gleb o najwyższej klasie bonitacji.	Opiniowanie w imieniu Marszałka wniosków o zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze gruntów (klas bonitacyjnych I-III)zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tj.. Dz. U. 2015, poz. 909 z późn. zm.). Organem wydającym ostateczną decyzję jest minister właściwy do spraw rozwoju wsi.	zadanie ciągłe	Zadanie realizowane jest na bieżąco w oparciu o prowadzoną w Wydziale Geodezji i Kartografii przestrzenną bazę gruntów, które uzyskały zgodę na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze i bazę gruntów wyłączonych z produkcji rolnej. Prowadzenie przez Wydział Geodezji i Kartografii w postaci cyfrowej ewidencji wszystkich gruntów, które są wnioskowane o zmianę przeznaczenia niezależnie od końcowej decyzji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, pozwala monitorować proces i skalę zjawiska na Dolnym Śląsku. Tak prowadzona baza jest dużym wsparciem przy analizowaniu i opiniowaniu wniosków o zmianę przeznaczenia gruntów na cele nierolnicze. W latach 2013-2015 złożono 418 wniosków o wyrażenie zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze i nieleśne, dla obszarów o łącznej powierzchni ok. 5624 ha. Wydano 406 opinii w sprawie zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i przekazano do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w celu wydania decyzji.
		Analiza zmian w strukturze agrarnej oraz monitorowanie zmian w sposobie użytkowania gruntów na obszarach wiejskich woj. dolnośląskiego w latach 1999-2007-2013 wraz z Kompendium. Zadanie realizowane perz DBGiTR we Wrocławiu	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Wydawnictwo książkowe z 2015 r.
58.	**2.4.14.** Opracowanie i wdrożenie wojewódzkiego programu ochronnego dla gleb o najwyższym poziomie bonitacji.	Wyznaczenie kierunków rozwoju poszczególnych subregionów województwa z uwzględnieniem ochrony najbardziej wartościowych gleb dla rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Zadanie powiązane z nowoopracowywanym Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji i powiązane z opracowaniem Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.

MAKROSFERA ZASOBY:

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
59.	**3.4.1.** Realizacja działań na rzecz optymalizacji regionalnego systemu ochrony przyrody i krajobrazu, w tym wprowadzanie nowych form ochrony w porozumieniu z samorządami.			
60. **61.**	**3.4.2.** Rekultywacja i zagospodarowanie terenów poprzemysłowych i powydobywczych.	Ochrona Gruntów Rolnych w ograniczonym zakresie - ustawa z dnia 3.02.1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 2015 r., poz.909 z późn. zm.)	nie podjęto realizacji	W latach 2013-2015 nie były realizowane zadania wynikające z zapisów ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych.
		Przygotowanie programów rewitalizacji na terenie Województwa Dolnośląskiego	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji, zrealizowane 10%. Oddziaływanie pośrednie: organizacja 4 spotkań informacyjnych dla gmin z terenu województwa, omówienie zasad konkursu dotacji na opracowanie programów rewitalizacji, oraz zasad opracowywania programów rewitalizacji.
		Działanie 6.3 RPO WD 2014-2020: Rewitalizacja zdegradowanych obszarów	nie podjęto realizacji	W latach 2013-2015 w ramach RPO WD 2014-2020 nie były wydatkowane środki.
	3.4.3. Prowadzenie polityki ochrony oraz właściwego wykorzystania gruntów rolnych i leśnych.			
62.	**3.4.4.** Realizacja programu małej retencji na obszarach rolnych i leśnych regionu.			
63.	**3.4.5.** Wspieranie racjonalnej gospodarki zasobami wód w regionie.	1. Jaz Bartków - remont jazu na rzece Barycz, gm. Wąsosz 2. Jaz Biedaczka - remont jazu na rzece Barycz, gm. Żmigród 3. Jaz na rzece Czarna Woda - remont jazu, gm. Kąty Wrocławskie, pow. Wrocław 4. Jaz na rzece Dobra - remont jazu, gm. Dobroszyce 5. Jaz Grabownica - remont jazu na rzece Prądnia, gm. Milicz 6. Jaz Lechitów - remont jazu na rzece Barycz, gm. Wąsosz 7. Jaz na Kanale Młynówka Sułowsko-Radziądzka - remont jazu, gm. Żmigród 8. Jaz Miechów - remont jazu na rzece Barycz, gm. Góra 9. Jaz na rzece Oleśnica - remont jazu, gm. Długołęka 10. Jaz Ostrawa - remont jazu na rzece Barycz, gm. Wąsosz 11. Jaz na rzece Przerowa - remont jazu, gm. Czernica 12. Jaz Ruda Milicka - remont jazu na rzece Prądnia,	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Remont 21 jazów. Odbudowa 5 zbiorników wielofunkcyjnych o poj. 1,6 mln m3.

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
		gm. Milicz 13. Jaz Ryczeń - remont jazu na rzece Barycz, gm. Góra 14. Jaz Wąsosz - remont jazu na rzece Barycz, gm. Wąsosz 15. Jaz Wierzowice - remont jazu na rzece Barycz, gm. Góra 16. Jaz Żmigródek - remont jazu na rzece Barycz, gm. Żmigród 17. Jaz Bartodzieje - remont jazu na rzece Barycz, gm. Niechlów 18. Jaz Kędzie - remont jazu na rzece Barycz, gm. Żmigród 19. Jaz Żabin - remont jazu na rzece Barycz, gm. Niechlów 20. Jaz Bychowo - remont jazu na rzece Barycz, gm. Żmigród 21. Jaz Niezgoda - remont jazu na rzece Barycz, gm. Żmigród 22. Nieszkowice - budowa zbiornika p/pow. gm. Strzelin 23. Komorów - remont zbiornika, gm. Świdnica 24. Nieszków - odbudowa zbiornika, gm. Ziębice 25. Łagiewniki - remont zbiornika, gm. Łagiewniki 26. Zbiornik Stradomia - remont, gm. Syców		
64.	**3.4.6.** Wsparcie działań mających na celu badania potencjału wód mineralnych, leczniczych i geotermalnych do ich wykorzystania.			
65.	**3.4.7.** Zrównoważona aktywizacja i zagospodarowanie dolin rzecznych, wykorzystanie ich potencjału rekreacyjnego i zdrowotnego.	Zadania z zakresu Pełnomocnika Marszałka ds. turystyki wodnej i Departament Zdrowia i Promocji		
66.	**3.4.8.** Wspieranie działań na rzecz zwiększania lesistości regionu oraz poprawy zdrowotności lasów.			
67.	**3.4.9.** Działania na rzecz scalania gruntów.	Założenia do projektów scalenia gruntów 4 wsi. Zadanie realizowane przez DBGiTR we Wrocławiu	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji, zrealizowane 68%.
68.		Scalenia Gruntów 9 wsi. Zadanie realizowane przez DBGiTR we Wrocławiu	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji.
69.	**3.4.10.** Opracowanie polityki krajobrazowej Dolnego Śląska, m.in. dla	1. Założenia Polityki Krajobrazowej dla Dolnego Śląska.	częściowo zrealizowane	Zadanie częściowo zrealizowane. Ostateczna realizacja audytu uzależniona od opublikowania rozporządzenia wykonawczego do tzw. Ustawy krajobrazowej) 1.

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
	ochrony przestrzeni otwartych i zespołów urbanistycznych architektonicznych.			Założenia Polityki Krajobrazowej dla Dolnego Śląska przyjęte Uchwałą Nr 5983/IV/14 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z 8 lipca 2014 r.
		2. Spotkanie Zespołu Eksperckiego ds. Polityki przestrzennej przy Konwencie Marszałków Województw RP w dn. 5-6.11.2015 r.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Stanowisko nr 40 Konwentu Marszałków Województw RP z dnia 2 grudnia 2015 r.
	3.4.11. Wspieranie działań na rzecz rewitalizacji zabytkowych zespołów urbanistycznych i najcenniejszych obiektów architektury.			
70.	**3.4.12.** Opracowanie programu ochrony i wykorzystania najcenniejszych obiektów dziedzictwa kulturowego przy włączeniu źródeł finansowania i odpowiedzialności za ich zachowanie (m.in. Lubiąż, Książ, Krzeszów).			
71.	**3.4.13.** Działania wspierające ochronę i zachowanie dziedzictwa niematerialnego.	dofinansowanie zadań z zakresu ochrony zabytków	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Wsparcie 340 obiektów zabytkowych.
72.	**3.4.14.** Ochrona zasobów surowców energetycznych Dolnego Śląska.			
73.	**3.4.15.** Budowa systemu transportu kruszyw skalnych bez obciążania infrastruktury drogowej w regionie.			
74.	**3.4.16.** Zapobieganie konfliktom wynikającym z eksploatacji surowców na Dolnym Śląsku.			
75.	**3.4.17.** Wspieranie działań dotyczących zmiany prawa w celu uregulowania gospodarczego wykorzystania terenów inwestycyjnych na Dolnym Śląsku będących w dyspozycji agend rządowych (m.in. Agencji Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa, Agencji Mienia Wojskowego).			

MAKROSFERA TURYSTYKA:

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
76.	**4.4.1.** Promowanie regionu jako atrakcyjnego miejsca dla uprawiania turystyki, w tym promocja produktów turystycznych i produktów regionalnych, m.in.: obiektów UNESCO, Szlaku Cysterskiego, Drogi Św. Jakuba, Sudetów z Karkonoszami, Parku Kulturowego Dolina Pałaców i Ogrodów, Doliny Baryczy ze Stawami Milickimi, Wzgórz Trzebnickich, produktów uzdrowiskowych oraz innych wymienionych w priorytetach form uprawiania turystyki na Dolnym Śląsku.	W ramach realizacji projektu pn. "Promocja Dolnego Śląska" - emisja filmu reklamowego promującego produkty turystyczne Dolnego Śląska w stacjach telewizyjnych: TVP1, TVP2, Polsat, TVN, Discovery, Eurosport, National Geographic itd.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. 13 000 emisji, ponad 30 mln widzów.
		Materiały promocyjne (publikacje, foldery, mapy itp.) promujące produkty turystyczne Dolnego Śląska rozpowszechniane podczas eventów, targów oraz różnorodnych wydarzeń promocyjnych	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Około 18 000 szt.
		Działania promujące region i jego atrakcje turystyczne w ramach Tygodnia Województwa Dolnośląskiego podczas Światowej Wystawy EXPO 2015 w Mediolanie	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Ok. 53 000 zwiedzających.
		Udział w projekcie "Miasto Dzieci" 2015 gdzie Wydział Promocji Woj. promował Województwo Dolnośląskie oraz dolnośląskie produkty turystyczne	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Około 1200 dzieci uczestniczyło w warsztatach.
		Zdjęcia i filmy lotnicze atrakcji turystycznych Dolnego Śląska wykorzystywane do celów promocyjnych (publikacje, prezentacje, filmy promocyjne)	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. 221 zdjęć i 21 filmów lotniczych.
		6.Współorganizacja Międzynarodowych Targów Turystycznych we Wrocławiu w roku 2013 i 2015	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Około 12 000 odwiedzających w każdym roku.
77.	**4.4.2.** Aktualizacja lub opracowanie subregionalnych strategii rozwoju turystyki uwzględniających zmieniające się uwarunkowania rozwoju.	brak środków	nie podjęto realizacji	
78.	**4.4.3.** Wspieranie lokalnych inicjatyw na rzecz rozwoju turystyki oraz realizacja działań służących rozwojowi infrastruktury turystycznej określonych w obowiązujących subregionalnych strategiach rozwoju turystyki.	Zadania w zakresie upowszechniania turystyki i promowania walorów turystycznych regionu – imprezy turystyczne, zwłaszcza dla dzieci i młodzieży, konferencje, seminaria dotyczące rozwoju turystyki i promocji regionu, wydawnictwa o charakterze turystycznym (przewodniki, foldery, katalogi, informatory itp.) oraz promowanie lokalnych produktów i atrakcji turystycznych na krajowych lub zagranicznych targach turystycznych	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Realizacja 219 zadań. Uczestnictwo w każdym wydarzeniu średnio 50-200 uczestników. Upowszechnienie turystyki aktywnej, popularyzację turystyki pieszej wśród dzieci i młodzieży oraz promocja Dolnego Śląska.

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
		Projekt "Rozwój przedsiębiorczości w Sudeckim Obszarze Strategicznej Interwencji przez utworzenie Karkonosko-Izerskiego Klastra turystycznego"	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Przeprowadzono badanie ankietowe 200 przedsiębiorców - badanie potencjału turystycznego KIKT. Stworzenie strony internetowej Klastra.
		Projekt "Zapomniane punkty widokowe"	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Inwentaryzacja 25 zapomnianych punktów widokowych. Wydanie poradnika zawierającego rys historyczny, stan obecny, uwarunkowania prawne jakie należy spełnić aby odtworzy takie miejsce.
79.	**4.4.4.** Odbudowa i renowacja architektury zdrojowej, w tym m.in. pijalni wód oraz rewitalizacji parków i adaptacja na cele uzdrowiskowe obiektów o wysokim potencjale rozwojowym.	Zadanie pt. „Dolnośląskie Centrum Diagnostyki i Terapii Osteoporozy w Lądku-Zdroju" dofinansowane z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego; Priorytet I Wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw, Działanie 1.1. Inwestycje dla przedsiębiorstw, Schemat 1.1.D2 - Dotacje inwestycyjne dla przedsiębiorstw prowadzących działalność uzdrowiskową.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Utworzenie "Dolnośląskiego Centrum Diagnostyki i Terapii Osteoporozy w Lądku-Zdroju" - wprowadzenie nowych świadczeń medycznych.
		Zadanie pt. „Zwiększenie potencjału usługowego w zakresie lecznictwa uzdrowiskowego Uzdrowiska Lądek-Długopole S.A." dofinansowane z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego; Priorytet I Wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw, Działanie 1.1. Inwestycje dla przedsiębiorstw, Schemat 1.1.D2 - Dotacje inwestycyjne dla przedsiębiorstw prowadzących działalność uzdrowiskową.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Modernizacja Szpitala Uzdrowiskowego "Stanisław" - wprowadzenie nowych świadczeń medycznych.
		Przygotowanie programów rewitalizacji na terenie Województwa Dolnośląskiego.	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji, zrealizowane 10%. Oddziaływanie pośrednie: organizacja 4 spotkań informacyjnych dla gmin z terenu województwa. Omówienie zasad konkursu dotacji na opracowanie programów rewitalizacji, oraz zasad opracowywania programów rewitalizacji.
		Częściowo działanie 4.3 RPO WD 2014-2020: Dziedzictwo kulturowe , typ A projektów: Zabytki nieruchome, wpisane do rejestru prowadzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu wraz z ich otoczeniem.		
80.	**4.4.5.** Przygotowanie i wdrożenie projektu Sudety Zdrój, wykorzystującego wody termalne i mineralne.			
81.	**4.4.6.** Rozbudowa jednolitego dla całego regionu systemu informacji turystycznej uwzględniającego standardy udostępniania informacji osobom niepełnosprawnym.	Współfinansowanie dolnośląskich punktów informacji turystycznej.	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. 2 punkty informacji turystycznej.
82.	**4.4.7.** Rewitalizacja istniejących szlaków turystycznych, w tym także szczególnie	Zadania w zakresie tworzenia jednolitego systemu informacji turystycznej na Dolnym Śląsku z	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. 21 szlaków turystycznych zostało wyremontowanych i powstało 10 nowych szlaków turystycznych. Wyremontowano ok. 1200 km szlaków,

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
	atrakcyjnych pod względem krajoznawczym i widokowym linii kolejowych oraz tworzenie nowych tras turystycznych w oparciu o inwentaryzację krajoznawczą.	wykorzystaniem nowoczesnych technologii, wyznaczanie nowych i renowacja istniejących szlaków turystycznych i tematycznych w województwie dolnośląskim.		zamontowano ok. 350 drogowskazów, ok. 300 tablic informacyjnych, ok. 300 skrytek goecachingowych, 9 słupów ozdobnych.
83.	**4.4.8.** Utworzenie nowych tras turystycznych w oparciu o inwentaryzację krajoznawczą.	Opracowanie koncepcji przebiegu trasy Odrzańskiej Drogi Rowerowej.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Dokument przyjęty przez Zarząd Województwa.
84.	**4.4.9.** Inicjowanie przeprowadzania cyklicznych badań jakościowych i ilościowych sektora turystyki.	Badanie ruchu turystycznego na Dolnym Śląsku w ujęciu powiatowym i subregionalnym wg Aktualizacji Programu Rozwoju Turystyki dla Województwa Dolnośląskiego (rok 2013 oraz 2015).	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Raport końcowy z wynikami badań. Dostępny na stronie www.turystyka.dolnyslask.pl
85.	**4.4.10.** Wykorzystanie turystyki jako instrumentu poznawczego i wychowawczego na wszystkich szczeblach nauczania.		nie dotyczy	Zadanie poza kompetencjami Departamentu Zdrowia i Promocji Województwa.
86.	**4.4.11.** Wdrożenie regionalnych programów edukacji w szkołach w oparciu o wyjazdy zorganizowane (zielone szkoły) do głównych turystycznych, historycznych czy przyrodniczych atrakcji regionu.			
87.	**4.4.12.** Wdrożenie regionalnych programów edukacji w szkołach w oparciu o zajęcia wychowania fizycznego uczących wykorzystywania regionalnej infrastruktury sportowej.		nie dotyczy	Zadanie poza kompetencjami Departamentu Zdrowia i Promocji Województwa
88.	**4.4.13.** Wspieranie inwestycji niezbędnych do uprawiania turystyki kwalifikowanej, m.in.: narciarskiej, górskiej, rowerowej, pieszej, konnej i wodnej przy poszanowaniu wymogów ochrony przyrody.	Przygotowanie i organizacja imprez w sportach zimowych wraz z całorocznym utrzymaniem tras narciarskich w Szklarskiej Porębie-Jakuszycach.	zadanie zrealizowane	Zadanie zrealizowane. Modernizacja i konserwacja tras rekreacyjnych i wyczynowych łącznie o dł. - 171 km. Udział uczestników w sumie około 21 000 osób.
89.	**4.4.14.** Wsparcie tworzenia regionalnego centrum szkolenia kadr dla turystyki wraz z zapleczem infrastruktury szkoleniowej.		nie dotyczy	Zadanie poza kompetencjami Departamentu Zdrowia i Promocji Województwa
90.	**4.4.15.** Opracowanie i wdrożenie programów inwentaryzacji, konserwacji, udostępnienia oraz ekspozycji, istniejących zabytków ruchomych.			

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
91.	**4.4.16**. Podniesienie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej rzek, przede wszystkim Odry, oraz cieków i zbiorników wodnych poprzez zagospodarowanie nabrzeży, budowę przystani, marin i rozbudowę turystycznej floty odrzańskiej (jednostek pływających zaprojektowanych i skonstruowanych na Dolnym Śląsku).		nie dotyczy	Zadanie poza kompetencjami Departamentu Zdrowia i Promocji Województwa
92.	**4.4.17**. Tworzenie nowych oraz rozwój istniejących centrów wystawienniczych i kongresowych.		nie dotyczy	Zadanie poza kompetencjami Departamentu Zdrowia i Promocji Województwa
93.	**4.4.18**. Wsparcie dla ekspozycji prywatnych zbiorów muzealnych oraz tworzenia muzealnych izb regionalnych.			
94.	**4.4.19.** Wsparcie projektów zwiększających atrakcyjność i konkurencyjność na rynku turystycznym w górskich ośrodkach turystycznych.	Przygotowanie i organizacja imprez w sportach zimowych wraz z całorocznym utrzymaniem tras narciarskich w Szklarskiej Porębie-Jakuszycach.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Modernizacja i konserwacja tras rekreacyjnych i wyczynowych łącznie o dł. - 171 km. Udział uczestników w sumie około 21 000 osób.
		Zadania w zakresie upowszechniania turystyki i promowania walorów turystycznych regionu – imprezy turystyczne, zwłaszcza dla dzieci i młodzieży, konferencje, seminaria dotyczące rozwoju turystyki i promocji regionu, wydawnictwa o charakterze turystycznym (przewodniki, foldery, katalogi, informatory itp.) oraz promowanie lokalnych produktów i atrakcji turystycznych na krajowych lub zagranicznych targach turystycznych	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Realizacja 219 zadań. Uczestnictwo w każdym wydarzeniu średnio 50-200 uczestników. Upowszechnienie turystyki aktywnej, popularyzację turystyki pieszej wśród dzieci i młodzieży oraz promocja Dolnego Śląska.
		Projekt "Rozwój przedsiębiorczości w Sudeckim Obszarze Strategicznej Interwencji przez utworzenie Karkonosko-Izerskiego Klastra turystycznego"	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Przeprowadzono badanie ankietowe 200 przedsiębiorców - badanie potencjału turystycznego KIKT. Stworzenie strony internetowej Klastra.
		Projekt "Zapomniane punkty widokowe"	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Inwentaryzacja 25 zapomnianych punktów widokowych. Wydanie poradnika zawierającego rys historyczny, stan obecny, uwarunkowania prawne jakie należy spełnić aby odtworzy takie miejsce.
		Współfinansowanie dolnośląskich punktów informacji turystycznej.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. 2 punkty informacji turystycznej.
		Zadania w zakresie tworzenia jednolitego systemu informacji turystycznej na Dolnym Śląsku z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, wyznaczanie nowych i renowacja istniejących szlaków turystycznych i tematycznych w województwie dolnośląskim.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. 21 szlaków turystycznych zostało wyremontowanych i powstało 10 nowych szlaków turystycznych. Wyremontowano ok. 1200 km szlaków, zamontowano ok. 350 drogowskazów, ok. 300 tablic informacyjnych, ok. 300 skrytek goecachingowych, 9 słupów ozdobnych.

MAKROSFERA ZDROWIE I BEZPIECZEŃSTWO

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	Produkt/Rezultat
95.	**5.4.1**. Koordynacja działań jednostek różnych szczebli administracji w zakresie ochrony zdrowia, zwiększenie dostępności i jakości usług medycznych, w tym stworzenie powiązań sieciowych w ramach systemu opieki zdrowotnej w województwie.		nie dotyczy	Zadanie poza kompetencjami Departamentu Zdrowia i Promocji Województwa
96.	**5.4.2.** Opracowanie i wdrożenie wieloletnich programów ochrony zdrowia, w tym profilaktyki zdrowotnej.	Profilaktyka i Rozwiązywanie Problemów Uzależnień	zadanie ciągłe	Zadanie ciągłe. Działania profilaktyczne poprzez udzielanie dotacji.
		Polityka zdrowotna i promocja zdrowia	zadanie ciągłe	Zadanie ciągłe. Aktywizacja społeczna i opieka nad osobami straszymi, promowanie innowacyjnych metod i technik.
		CareWell	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Wdrożenie modelu zintegrowanej opieki zdrowotnej.
		Intramed	zadanie zrealizowane	Zadanie zrealizowane. Opracowanie rozwiązań biznesowych dla polepszenia pracy w sektorze medycznym.
		Mały Dolnoślązak	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Zakupiony sprzęt.
		Działanie 8.7 - Aktywne zdrowie i starzenie się, planowana jest realizacja projektów dotyczących wdrożenia programów profilaktycznych, w tym działania zwiększające zgłaszalność na badania profilaktyczne. Opracowanie i wdrożenie programów polityki zdrowotnej ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy.	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Rozstrzygnięto konkurs.
97.	**5.4.3.** Budowa nowych szpitali zastępujących obecnie istniejące, o przestarzałej infrastrukturze technicznej lub ich modernizacja, wszczególności Dolnośląskiego Centrum Onkologii we Wrocławiu, Dolnośląskiego Centrum Transplantacji Komórkowych z Krajowym Bankiem Dawców Szpiku, Dolnośląskiego Centrum Chorób Płuc we Wrocławiu, Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Legnicy, Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego we Wrocławiu. W realizacji tych inwestycji dopuszcza się	Budowa Szpitala Onkologicznego w formule partnerstwa prywatno-publicznego w okolicy miasta Wrocławia wraz z Filią Ośrodka Radioterapii zlokalizowaną w Jeleniej Górze.	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Trwają prace przygotowawcze (analizy i planowanie). Raport firmy konsultingowej o zasadności połączenia dwoch szpitali.

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	Produkt/Rezultat
	formułę partnerstwa: publiczno–prywatnego i publiczno–społecznego.			
98.	**5.4.4.** Opracowanie i wdrożenie systemów informatycznych usprawniających pracę szpitali.	Działanie 2.1 E- usługi publiczne, przewiduje się projekty z zakresu tworzenia i rozwoju elektronicznych usług wewnątrz-administracyjnych, w tym tworzenie lub rozwój e-usług publicznych dla podmiotów leczniczych działających w publicznym systemie opieki zdrowotnej ukierunkowane na gromadzenie oraz udostępnianie danych medycznych, tworzenie i rozwijanie zasobów cyfrowych, a także rozwój procesu elektronicznej obsługi pacjenta.	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Zakup sprzętu i oprogramowania.
99.	**5.4.5.** Rozwój bazy opieki długoterminowej i rehabilitacyjnej na bazie partnerstw i porozumień.	Budowa/modernizacja infrastruktury budynków ZOL - Wojewódzkie Centrum Psychiatrii Długoterminowej w Stroniu Śląskim - II Etap,	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Wykonano zaplanowane prace budowlane i remontowe.
100.	**5.4.6.** Rozwój kluczowych z punktu widzenia bezpieczeństwa życia i zdrowia mieszkańców dziedzin medycyny – poprawa efektywności funkcjonowania systemu.	Dolnośląskie Centrum Innowacyjnej Medycyny Sercowo-Naczyniowej.	nie podjęto realizacji	
		Działalność Dolnośląskiego Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy.	zadanie ciągłe	Zadanie ciągłe. Około 30 tys. rocznie wydanych orzeczeń medycyny pracy.
		Dolnośląski Ośrodek Medycyny Innowacyjnej DOMI.	nie podjęto realizacji	
101.	**5.4.7.** Rozwój subregionalych ośrodków nowoczesnej diagnostyki.	Budowa pracowni propagacji i modyfikacji komórek do wykorzystania w medycynie regeneracyjnej o standardzie GMP - Dolnośląskie Centrum Transplantacji Komórkowych z Krajowym Bankiem Dawców Szpiku	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Zakończony I etap, w trakcie realizacji II etap). Zakończona budowa i utworzona pracownia.
102.	**5.4.8.** Działania na rzecz kształtowania postaw etycznych i społecznych oraz zwiększenia wiedzy na temat zagrożeń i edukacja ekologiczna społeczeństwa.	Program Edukacji Ekologicznej na Dolnym Śląsku.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Przeprowadzono 2 edycje konkursu ,,Zbieramy zużyte baterie'' w ramach publicznej kampanii edukacyjnej, a efektem ekologicznym konkursu było zebranie 65 ton zużytych baterii i akumulatorów przenośnych. Poprawiono poziom świadomości społeczeństwa na temat zasad postępowania ze zuzytymi batriami i akumulatorami.
103.	**5.4.9.** Budowa infrastruktury służącej ochronie i zagospodarowaniu zasobów wodnych oraz ochrona jakości powietrza i powierzchni ziemi.	Program Ochrony Środowiska przed Hałasem dla Województwa Dolnośląskiego oraz Program Ochrony Powietrza.	zadanie ciągłe	Zadanie ciągłe. W 2014 roku Sejmik Województwa Dolnośląskiego uchwalił : Program ochrony środowiska przed hałasem dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2013-2017 oraz Aktualizację Programu Ochrony Powietrza.
104.	**5.4.10.** Rozwój systemu gospodarowania odpadami, zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz opartego na hierarchii sposobów postępowania z odpadami komunalnymi.	Aktualizacja Wojewódzkiego Programu Gospodarowania Odpadami.	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Projekt Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego 2016-2022 wraz załącznikami w postaci Planu Inwestycyjnego oraz Prognozy oddziaływania na środowisko Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego 2016-2022 został przekazany do opiniowania.
105.	**5.4.11.** Realizacja działań służących minimalizacji zagrożeń wynikających			

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	Produkt/Rezultat
	z ekstremalnych zjawisk atmosferycznych i awarii przemysłowych.			
106.	**5.4.12**. Koordynacja działań różnych podmiotów i zarządzanie informacją o bezpieczeństwie.	1. Program edukacyjny "Bezpieczny Dolnoślązak" (I edycja)	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Zwiększenie świadomości z zakresu bezpiecznych zachowań wśród różnych grup wiekowych Dolnoślązaków.
		2. Wojewódzki Program Profilaktyczny "Bezpieczny Senior"	częściowo zrealizowane (w trakcie realizacji)	Zadanie w trakcie realizacji. Zwiększenie świadomości z zakresu bezpiecznych zachowań wśród różnych grup wiekowych Dolnoślązaków.
		3. Akcja "Bezpieczna zima, bezpieczne góry, bezpieczny stok"	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Poprawa bezpieczeństwa na terenach górskich.
		4. ćwiczenie zintegrowane służb "VIP 2015	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Usprawnienie koordynacji działania służb, inspekcji, straży.
107.	**5.4.13.** Usprawnienie systemu zarządzania ryzykiem powodziowym, w tym zwiększanie retencyjności zlewni oraz efektywności urządzeń zabezpieczenia przeciwpowodziowego i struktur organizacyjnych ograniczających skutki powodzi (budowa, modernizacja, zarządzanie).	Działanie 4.5 projekty związane z budową lub rozbudową małej retencji - zadanie DZMiUW, dotacje na konserwację urządzeń oraz modernizacja WWW - zadania DZMiUW. Remonty i modernizacja stopni wodnych na Odrze do III kl. drogi wodnej - zadania RZGW Wrocław	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Zadania z zakresu DZMiUW i administracji rządowej (RZGW Wrocław).
108.	**5.4.14.** Właściwe zagospodarowanie przestrzenne terenów zagrożonych zjawiskami przyrodniczymi, w tym powodziami i suszami oraz uwzględnienie wymagań zawartych w ocenach zagrożenia i ryzyka powodziowego.	Przygotowując dokument Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego uwzględnia się wszystkie wymagane ustalenia zawarte we Wstępnej ocenie ryzyka powodziowego, w planach zarządzania ryzykiem powodziowym i mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego.	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Wprowadzenie wymaganych ustaleń do PZPWD skutkować będzie koniecznością uwzględniania jego zapisów w lokalnej dokuemntacji planistycznej.
109.	**5.4.15.** Współpraca w realizacji „Programu dla Odry 2006”. (Program został uchylony)			
110.	**5.4.16**. Współpraca regionów przygranicznych dorzecza Odry (polskich, czeskich i niemieckich) w dziedzinie bezpieczeństwa oraz ochrony środowiska, zwłaszcza w kwestiach poprawy jego jakości oraz sąsiadujących i powiązanych przyrodniczych obszarów chronionych.			
111.	**5.4.17.** Budowa zintegrowanego systemu ratownictwa, poprawa stanu wyposażenia w sprzęt służący prowadzeniu działań ratowniczych, wdrażanie nowoczesnych metod szkolenia służb i innych podmiotów	Konkurs "Poprawa bezpieczeństwa w Województwie Dolnośląskim"	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Zakup 47 wozów strażackich. Zakup 7 zestawów sprzętu przeciwpożarowego.
		Współpraca z KW Policji we Wrocławiu	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Przeprowadzono szkolenia dla funkcjonariuszy. Zakupiono sprzęt do badania zawartości alkoholu w wydychanym powietrzu oraz sprzęt techniki kryminalistycznej. Zakupiono wyposażenie dla Samodzielnego Pododdziału Antyterrorystycznego Policji. Rowerowe patrole policyjne.

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	Produkt/Rezultat
	ratowniczych, prowadzenie działań w kooperacji z sąsiednimi regionami i krajami.	Współpraca z KW PSP we Wrocławiu	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Zakup sprzętu na wyposażenie Grup Poszukiwawczo-Ratowniczych PSP. Zakup samochodów ratowniczo-gaśniczych z funkcją do ograniczania stref skażeń chemicznych i ekologicznych.
		Współpraca z GOPR	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Utrzymanie kadry ratowników górskich zawodowych i ochotników oraz ich szkolenie. Zakup i utrzymanie obiektów oraz ich wyposażenia. Zakup i utrzymanie środków transportu i łączności. Wyposażanie ratowników górskich w sprzęt i ekwipunek. Zakup i utrzymanie sprzętu ratowniczego. Utrzymanie obsługi administracyjnej. Prowadzenie działań profilaktycznych mających na celu zapobieganie wypadkom.
		Otwarte konkursy ofert z zakresu organizacji szkoleń oraz ratownictwa wodnego.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Przeszkolenie i doskonalenie ratowników. Ochrona i bezpieczeństwo osób przebywających na obszarach wodnych oraz w sytuacjach zagrożenia. Zakup specjalistycznego sprzętu.
		Współpraca z TVP	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Odcinki związane z bezpieczeństwem "Telewizyjnego Klubu Seniora". Program "Bezpieczny Dolnoślązak". Spoty telewizyjne promujące kampanię "Bezpieczny Senior". Miniserial fabularyzowany "Rodzina Rozsądnych".
112.	**5.4.18**. Budowa kompleksowego systemu teleinformatycznego monitorującego, identyfikującego i prognozującego zagrożenia odnoszące się do środowiska, zdrowia, życia i mienia mieszkańców regionu.			

MAKROSFERA EDUKACJA, NAUKA, KULTURA, SPORT I INFORMACJA:

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
113.	**6.4.1.** Upowszechnienie wychowania przedszkolnego oraz opieki na dziećmi w wieku do lat 3.			
114.	**6.4.2.** Tworzenie sprzyjających warunków do przyjęcia 6-latków do szkół.			
115.	**6.4.3.** Opracowanie Dolnośląskiej Podstawy Programowej (wraz z dostosowaniem do niej struktury szkolnictwa na Dolnym Śląsku), uwzględniającej edukację regionalną i wyzwania regionalnego rynku pracy.			

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
116.	**6.4.4**. Wypracowanie modelu współpracy szkół przygotowujących do wykonywania zawodu z pracodawcami.	Projekt "Dokształcanie zawodowe bez granic"	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. 72 uczestników -polskich uczniów odbyło praktyki zawodowe w niemieckich przedsiębiorstwach.
117.	**6.4.5.** Wdrożenie działań redukujących dysproporcje w efektach kształcenia poprzez równanie do najlepszych.			
118.	**6.4.6**. Rozwinięcie Dolnośląskiego Systemu Wspierania Uzdolnień.	W ramach DSWU realizowany był w latach 2013 - 2015 Program Stypendialny "zDolny Śląsk";	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. 185 stypendystów.
		"Dolnośląskie stokrotki"	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. 47 gmin otrzymało dofinansowanie do zajęć tanecznych.
		Konkurs " Naddnieprzańska epopeja"	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. 30 laureatów konkursu.
		Konkurs historyczny wiedzy o Rosji "Białe Noce"	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. 50 laureatów konkursu.
		Warsztaty filmowe dla młodzieży "KINEMA"	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. 150 uczniów wzięło udział w warsztatach.
		Zadanie pn. „Dolnośląski Program Stypendialny – Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów uzdolnionych”	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji - zrealizowane 99,81%. Liczba przyznanych i wypłaconych stypendiów : 833.
		Projekt unijny: „Modernizacja kształcenia zawodowego na Dolnym Śląsku II”	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Liczba uczniów, którzy wzięli udział w konkursach na najlepszych uczniów w zawodzie: 2270 (86,25%). Liczba uczniowskich mini projektów badawczych: 164 (109,33%). Liczba uczniów, którzy realizowali mini projekty badawcze: 357 (178,5%).
		Wsparcie finansowe za osiągnięcia w nauce; stypendia dla uczniów ze szkół, dla których organem prowadzącym jest samorząd województwa	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone.
119.	**6.4.7.** Upowszechnienie systemu wspierania uczniów z dysfunkcjami, w tym poprzez wprowadzenie instytucji asystenta w szkole i przedszkolu.			
120.	**6.4.8.** Rozwój dolnośląskiego systemu wspierania nauczycieli.	Konferencja dla nauczycieli poświęcona edukacji filmowej w szkołach .	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Udział 50 nauczycieli z Dolnego śląska w Konferencji.
		Międzynarodowa konferencja dla nauczycieli " Polska szkoła wobec Czech i relacji Pl-CZ".	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. 80 nauczycieli wzięło udział w konferencji.
		Organizacja wizyt studyjnych w czeskich i niemieckich szkołach dla nauczycieli przedmiotów zawodowych.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. 150 nauczycieli wzięło udział w wizytach studyjnych.
		Wyjazd nauczycieli na międzynarodowe seminarium nt. wspierania uzdolnień.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Udział 30 nauczycieli w seminarium.
		W ramach systemu wspierania nauczycieli przeprowadzono szkolenia nauczycieli Dolnego Śląska zgodnie z Planami Pracy skonstruowanymi w oparciu o zadania statutowe wynikające z Rozporządzenia o placówkach doskonalenia nauczycieli z dnia 19 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 200, poz. 1537 z późn. zmian.), kierunków polityki oświatowej państwa,	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Przeszkolono 34 480 nauczycieli.

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
		priorytetów SWD wynikających ze Strategii SRWD do 2020 r., priorytetów WEiN UMWD. W latach 2013 - 2015 w DODN we Wrocławiu realizowano następujące formy doskonalenia: warsztaty, konferencje, kursy doskonalące, szkolenia rad pedagogicznych , programy wspomagania szkół w ich projakościowym rozwoju, sieci szkół współpracy i samokształcenia oraz formy kształcenia nauczycieli: kursy kwalifikacyjne. W ramach zamówień publicznych realizowano szkolenia rad pedagogicznych w powiecie złotoryjskim, oławskim, strzelińskim, średzkim, trzebnickim oraz corocznie szkolenia wynikające z zamówień publicznych Dolnośląskiego Kuratora Oświaty.		
		Doskonalenie zawodowe nauczycieli ze szkół i placówek prowadzonych przez SWD.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone.
121.	**6.4.9.** Wsparcie modernizacji i uzupełnienie materialnej infrastruktury bazy edukacyjnej.			
122.	**6.4.10.** Wspieranie integracji uczelni wyższych.			
123.	**6.4.11.** Pogłębianie współpracy instytucji samorządowych i gospodarczych ze szkołami wyższymi i instytucjami naukowymi.			
124.	**6.4.12.** Rozwój szkolnictwa wyższego ukierunkowany na rynek pracy.			
125.	**6.4.13.** Wspieranie działań zmierzających do ujęcia co najmniej jednej dolnośląskiej uczelni w międzynarodowych rankingach dotyczących uczelni wyższych (np. ranking shanghaiski ARWU).			
126.	**6.4.14.** Realizacja projektów inwestycyjnych z dziedziny nauki i jej upowszechniania, szczególnie w regionalnych specjalizacjach.			
127.	**6.4.15.** Stymulowanie rozwoju nowych technologii i podnoszenie poziomu inwestycji w publiczne i prywatne badania i rozwój.	Identyfikacja oraz monitorowanie inteligentnych specjalizacji jako kluczowy elementem polityki innowacyjności w regionie	częściowo zrealizowane (w trakcie realizacji)	1. Powołanie Grup Roboczych ds. Inteligentnych Specjalizacji i identyfikacja 6 obszarów Inteligentnych Specjalizacji (branża chemiczna i farmaceutyczna, mobilność przestrzenna, żywność wysokiej jakości, surowce naturalne i wtórne, produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów, technologie informacyjno-komunikacyjne).
		Przygotowania założeń realizacji poddziałania 4.1.2. PO IR Regionalne Agendy Naukowo – Badawcze (RANB)	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Regionalne Agendy Naukowo-Badawcze umożliwiły wsparcie projektów B+R, których tematyka miała wpisywać się w regionalne inteligentne

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
				specjalizacje. Zaakceptowana fiszka z zagadnieniami badawczymi została przekazana do Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.
		Dolnośląsko-saksońskie spotkania sektora kreatywnego (7 czerwiec 2016).	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Wymiana informacji o planowanych projektach.
		Dolnośląska Rada Gospodarcza; zadanie realizowane, w ramach Rady konsultowane są dokumenty związane ze stymulacją oraz rozwojem przedsiębiorczości w regionie.	zadanie ciągłe	Zadanie ciągłe. Rekomendacje DRG dla działań Zarządu Województwa.
128.	**6.4.16.** Upowszechnianie edukacji kulturowej oraz wsparcie oferty rekreacyjnej.	Edukacja Kulturalna Dzieci i młodzieży	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Wsparcie 35 projektów z zakresu edukacji kulturalnej.
129.	**6.4.17.** Wzmacnianie oraz odbudowa mediów lokalnych i regionalnych.			
130.	**6.4.18.** Utworzenie systemu informacji o wydarzeniach kulturalnych w regionie.			
131.	**6.4.19**. Wsparcie modernizacji i uzupełnianie materialnej infrastruktury kultury.			
132.	**6.4.20**. Aktywizacja środowisk twórczych oraz pogłębianie współpracy instytucji samorządowych ze środowiskami twórczymi i artystycznymi regionu.			
133.	**6.4.21**. Wsparcie inicjatyw skierowanych na aktywizację kulturalną mieszkańców, szczególnie dzieci i młodzieży oraz wypracowanie systemu wyrównywania szans na uczestnictwo w sferze kultury.			
134.	**6.4.22.** Rozwój kompetencji kulturowych w zarządzaniu kulturą.			
135.	**6.4.23**. Wsparcie przedsięwzięć kulturalnych skierowanych na promocje regionu, w tym w szczególności współuczestnictwo w organizowaniu Europejskiej Stolicy Kultury.			
136.	**6.4.24.** Wsparcie przedsięwzięć promujących młodą sztukę i pomagających artystom młodego	Stypendia dla młodych twórców.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Wsparcie 20 stypendiów dla twórców.

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
	pokolenia zaistnieć na arenie międzynarodowej.			
137.	**6.4.25.** Wsparcie działań mających na celu upowszechnianie i zachowanie dziedzictwa kulturowego oraz jego efektywne wykorzystanie.	Tradycyjne dziedzictwo kulturowe.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Wsparcie 62 projektów z zakresu upowszechniania tradycyjnego dziedzictwa kulturowego.
138.	**6.4.26.** Rozwinięcie oferty szkolnych zajęć sportowych w celu upowszechnienia zdrowego stylu życia m.in.: poprzez zajęcia wspierające umiejętności współpracy w zespole i własne talenty przy wykorzystaniu np. projektów technicznych, zajęć muzycznych i tanecznych.	Realizacja programu poprawy stanu zdrowia i sprawności fizycznej uczniów klas I–III - „Mały Mistrz”	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Uczestnictwo w programach w ciągu 2 lat około 37 500 dzieci.
139.	**6.4.27.** Promocja, wspieranie i wdrażanie projektów zakładających systematyczny udział w sporcie, a także integrację poprzez udział w imprezach sportowych.	Realizacja programów sportu powszechnego dla dzieci: "Umiem pływać" oraz "Multisport"; realizacja zadań upowszechniających sport w różnych środowiskach: szkolnym, wiejskim, akademickim, osób niepełnosprawnych oraz upowszechnianie sportu rekreacyjnego - zadania realizowane w ramach zadań własnych województwa	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. W każdym roku zrealizowano 5 programów upowszechniających sport oraz łącznie 3 programy sportu powszechnego dla dzieci.
140.	**6.4.28.** Wspieranie inwestycji w infrastrukturę sportowo – rekreacyjną.	Program "Dolny Śląsk dla Królowej Sportu"	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Powstało 42 nowoczesne obiekty lekkoatletyczne.
141.	**6.4.29.** Wspieranie przedsięwzięć sportowych skierowanych na promocję regionu.	Zadanie "Poprawa bazy sportowej"	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Zmodernizowano 91 obiektów sportowych użytkowanych przez organizacje pozarządowe.
142.	**6.4.30**. Budowa infrastruktury dostępu do informacji.	Nie przyznano środków na realizację	nie dotyczy	
143.	**6.4.31.** Zwiększenie dostępu do informacji ważnych dla obywateli regionu w sferze publicznej.	Kampanie informacyjne w mediach lokalnych.	zadanie ciągłe	Zadanie ciągłe. Dotarcie do opinii publicznej na Dolnym Śląsku.
144.	**6.4.32.** Rozwój Dolnośląskiej Sieci Szkieletowej (DSS).	NIE PRZYZNANO ŚRODKÓW NA REALIZACJĘ (Szacunkowa wartość środków finansowych niezbędnych na realizację przedsięwzięcia: 140.000.000,00 PLN)	nie podjęto realizacji	
145.	**6.4.33.** Rozwój platformy informacyjnej e-DolnySlask.	NIE PRZYZNANO ŚRODKÓW NA REALIZACJĘ (Szacunkowa wartość środków finansowych niezbędnych na realizację przedsięwzięcia: 27.000.000,00 PLN)	nie podjęto realizacji	
146.	**6.4.34.** Cyfryzacja, rozbudowa i udostępnienie informacji instytucji publicznych Dolnego Śląska, m.in.:	Dnia 26 października 2014 roku zostało podpisane Porozumienie pomiędzy Województwem Dolnośląskim a Rektorem Uniwersytetu Wrocławskiego.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Zadanie realizowane w latach 2014-2015.

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
	poprzez przekształcenie analogowych danych i dokumentów wytwarzanych przez instytucje publiczne w zasoby cyfrowe oraz udostępnienie w ich sieci poprzez utworzenie platform internetowych.	Porozumienie dotyczyło współpracy w zakresie prowadzenia prac rozwojowych polegających na cyfryzacja wybranych zbiorów map z Pracowni Historii Kartografii Zakładu Geoinformatyki i Kartografii Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska Uniwersytetu Wrocławskiego oraz ich publikacji na portalu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego www.geoportal.dolnyslask.pl.		
		Opracowanie przestrzennej bazy danych aglomeracji ściekowych w województwie dolnośląskim do prowadzenia przedmiotowych spraw przez Wydział Środowiska UMWD.	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji od 2014 r. Planowany termin zrealizowania zadania 2017 r.
		Skanowanie 26 archiwalnych planów Wrocławia w ramach Aneksu do Porozumienia, o którym mowa w w pkt 1.	zadanie zrealizowane	Zadanie zrealizowane w 2015 roku.
147.	**6.4.35.** Budowa dolnośląskich platform internetowych, tj. e-administracja, e-zdrowie, e-kultura, e-oświata i ich integracja z platformą informacyjną eDS	Nie przyznano środków na realizację.	nie podjęto realizacji	
		System zarządzania informacją o kulturze na Dolnym Śląsku.	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Wsparcie projektu "dokis" platformy informacyjnej o wydarzeniach kulturalnych regionu.
148.	**6.4.36.** Budowa systemów obsługujących zintegrowane produkty turystyczne na Dolnym Śląsku.	brak środków na realizację	nie podjęto realizacji	
149.	**6.4.37.** Wykształcenie kadry instytucji publicznych zdolnej do udostępniania, zarządzania i administrowania zasobami cyfrowymi.			
150.	**6.4.38.** Budowa Dolnośląskiej Infrastruktury Informacji Przestrzennej.	Budowa Dolnośląskiej Infrastruktury Informacji Przestrzennej (DIIP) realizowana jest m.in. w oparciu o zadania wynikające z ustawy o infrastrukturze informacji przestrzennej (Dz.U. 2010, poz. 489 ze zm.), poprzez prowadzenie przez Geodetę Województwa Geoportalu Dolnego Śląska.	zadanie ciągłe	Zadanie w realizacji ciągłej od końca 2012 roku.
151.	**6.4.39.** Budowa Dolnośląskiego Obszaru Rozwoju Technologii Informacyjno-Komunikacyjnych.			
152.	**6.4.40.** Rozwój e-usług, m.in. w zakresie: - tworzenia i promowania mechanizmów elastycznych i aktywnych form zatrudnienia, przeciwdziałających wykluczeniu z rynku pracy; - stymulowania współpracy administracji			

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
	publicznej z organizacjami sektora pozarządowego; - wspomagania osób starszych i niepełnosprawnych, w tym usług uzupełniających system ochrony zdrowia; - monitorowanie i prognozowanie skutków nadzwyczajnych zagrożeń dla zdrowia, życia, mienia i środowiska.			

MAKROSFERA SPOŁECZEŃSTWO I PARTNERSTWO:

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
153.	**7.4.1**. Budowa sprawnego systemu zarządzania strategicznego regionem na bazie monitoringu i oceny rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego regionu.	Opracowanie dokumentów: Koncepcja monitoringu Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020, Plan wykonawczy (2016-2020) dla realizacji Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 oraz Informacji o stanie początkowym realizacji Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. W ramach realizacji opracowano następujace dokumenty: - Koncepcja monitoringu Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020, - Plan wykonawczy (2016-2020) dla realizacji Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020, - Informacja o stanie poczatkowym realizacji Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020.
154.	**7.4.2**. Budowa sprawnego długofalowego systemu wspierającego dzietność i rodziny wychowujące dzieci, m. in. poprzez sferę usług publicznych dla w/w (np. przedszkola, infrastruktura rekreacyjna).	Wzmacnianie potencjału rodzin dolnośląskich oraz przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian demograficznych - Fundusz Demograficzny.	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Realizacja 47. edycji jednodniowego szkolenia "Komunikacja interpersonalna w rodzinie i w szkole", w których łącznie uczestniczyło 1248 uczniów dolnośląskich szkoł gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Rrealizacja 46. edycji jednodniowego szkolenia "Jak rozmawiać z dziećmi - podstawowe zasady skutecznej komunikacji", w których łącznie uczestniczyło 612 rodziców. Przygotowanie i wydruk publikacji "Komunikacja interpersonalna w rodzinie i w szkole. Porady dla nastolatków i dorosłych". Badanie empiryczne "Rodzina dolnośląska 2014". Konkurs "Dolny Śląsk przyjazny rodzinie". Konferencja "Wykluczenie społeczne i integracja społeczna na Dolnym Śląsku".
		Zadania z zakresu świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego.	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Wydanie 12 797 decyzji administracyjnych w sprawie świadczeń rodzinnych.
		Prowadzenie Ośrodka Adopcyjnego.	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Przeprowadzenie 545 procedur adopcyjnych dla 739 dzieci. Udzielenie 6460 form wsparcia okołoadocyjnego. Grupa wsparcia dla rodzin adopcyjnych.
155.	**7.4.3.** Aktywizacja społeczno-zawodowa grup społecznych narażonych na wykluczenie społeczne bądź już doświadczających wykluczenia.	Aktywizacja rynku pracy na Dolnym Śląsku.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Ogranicznie napływu bezrobotnych, zwalnianych z przyczyn dotyczących pracodawców. . Rozwój przedsiębiorczości. Doractwo zawodowe.

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
156.	**7.4.4.** Podejmowanie działań na rzecz aktywności społeczności lokalnych i rozwoju lokalnego, ze szczególnym uwzględnieniem społeczności marginalizowanych.			
157.	**7.4.5.** Realizacja działań mających na celu budowanie zintegrowanego systemu wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	Przeciwdziałania przemocy w rodzinie	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Przygotowanie narzędzi pomocniczych dla lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i wspierania osób doświadczających przemocy w rodzinie – wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2015-2020. Przygotowanie ramowego programu ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz ramowego programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Realizacja 11 szkoleń (370 h) z zakresu problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w których uczestniczyło 305 osób. Wykład specjalistyczny dla 31 osób. 2 edycje spotkania eksperckiego dla 88 osób. 11 sesji superwizji grupowej dla 85 osób.
158.	**7.4.6**. Kształtowanie postaw społecznych i gospodarczych, tożsamości regionalnej, a także wzmacnianie więzi wspólnotowych i aktywności obywatelskiej mieszkańców regionu, w tym edukacja obywatelska dzieci i młodzieży.			
159.	**7.4.7.** Rozwój systemu podnoszenia kompetencji kadr i instytucji zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych.	Projekt systemowy DOPS w zakresie podnoszenia kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Realizacja 36 szkoleń, w których uczestniczyło 1953 osoby. 9 studiów podyplomowych dla 405 osób. 3 kursy zawodowych dla 86 osób. 3 wizyty studyjne, 25 seminaria, 3 badania, 2 konferencje, 2 kampanie promocyjno-informacyjne na temat rodzicielstwa zastępczego i partnerstw.
		Przynależność DOPS jako reprezentanta Województwa Dolnośląskiego do European Social Network (Sieci Europejskich Służb Społecznych).	częściowo zrealizowane (w trakcie realizacji)	Zadanie w trakcie realizacji. Reprezentacja WD na 3 konferencjach Europejskich Służb Społecznych organizowanych przez ESN, pełnienie funkcji konsultacyjnych i eksperckich dotyczacych kwestii polityki społecznej i usług socjalnych.
160.	**7.4.8**. Wspieranie i pobudzanie aktywności zawodowej mieszkańców regionu.			
161.	**7.4.9.** Zwiększanie elastyczności rynku pracy w ramach modelu flexicurity.			
162.	**7.4.10.** Zapewnienie dostępu do zatrudnienia osobom niezatrudnionym i poszukującym pracy.			
163.	**7.4.11.** Wspieranie równości mężczyzn i kobiet oraz godzenia życia zawodowego i prywatnego, w szczególności wspieranie usług opieki na dziećmi do 3 roku życia i seniorami.			

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
164.	**7.4.12**. Rozwijanie kompetencji młodych ludzi Dolnego Śląska niezbędnych do skutecznego funkcjonowania na nowoczesnym rynku pracy.	Współpraca z Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (NCBR) w zakresie konkursu POWER.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Jednym z kluczowych elementów branym pod uwagę w ocenie złożonych projektów było posiadanie pozytywnej opinii samorządu województwa potwierdzającej zgodność zaplanowanych w nim działań z Regionalną Strategią Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020. Celem takiego działania było zapewnienie, że w konkursie zostaną złożone wyłącznie projekty, których założenia m.in. odpowiadają na zidentyfikowane w regionie istniejące specyficzne potrzeby w zakresie kształcenia na poziomie wyższym.
		Przedsiębiorcza klasa	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Przygotowanie dzieci w wieku szkolnym do aktywnego i świadomego uczestnictwa w zyciu gospiodarczym oraz pełnienia różnych ról zawodowych, a także promocja podstaw przedsiębiorczych i pobudzenie kreatwności wśród dzieci w wieku szkolnym.
165.	**7.4.13.** Przeciwdziałanie wykluczeniu młodych z rynku pracy, wydłużanie perspektywy przydatności zawodowej.			
166.	**7.4.14.** Rozwój wśród młodych ludzi postaw związanych z twórczym i aktywnym uczestniczeniem w społeczeństwie obywatelskim.			
167.	**7.4.15**. Powołanie pokoleniowej instytucji wdrażającej ideę samorządności.			
168.	**7.4.16.** Wspieranie organizacji pozarządowych i osób pracujących z młodzieżą, także w obszarze edukacji pozaformalnej.			
169.	**7.4.17.** Stworzenie systemu wspierania osób z niepełnosprawnością i osób starszych.	Utworzenie stanowiska Pełnomocnika Marszałka ds. Osób Niepełnosprawnych	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Włączenie Pełnomocnika Marszałka ds. Osób Niepełnosprawnych do systemu wsparcia osób niepełnosprawnych w Województwie.
		Wdrożenie wsparcia w formie asystentury osób niepełnosprawnych w ramach proj. "Sprawni w pracy"	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Uzupełnienie systemu wsparcia ON o nową formą wsparcia – asystentura osób niepełnosprawnych. Wypracowanie i przetestowanie w gronie 50 ON modelu wsparcia w formie usług asystenckich. Świadczenie usług asystenckich dla 28 ON. Wyszkolenie 69 asystentów osób niepełnosprawnych.
170.	**7.4.18**. Wsparcie i aktywizacja osób starszych.	Wojewódzki Program Nestor	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Realizacja 44 edycji jednodniowego szkolenia dla 955 nieformalnych opiekunów osób starszych. Przygotowanie 3 publikacji poświęconych problematyce zdrowego starzenia się i wydruk 2 z nich. Zorganizowanie 4 koncertów muzycznych dla 2100 dolnośląskich seniorów.
171.	**7.4.19**. Realizacja działań wspierających aktywność społeczną seniorów i przeciwdziałających ich wykluczeniu poprzez tworzenie lokalnych Ośrodków Aktywnego Seniora.			

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
172.	**7.4.20.** Program stypendialny dla osób niepełnosprawnych.	Dolnośląski program pomocy uczniom niepełnosprawnym "Sprawny uczeń"	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. 1507 jednorazowych stypendiów dla uczniów niepełnosprawnych udzielonych w latach 2013-2014.
173.	**7.4.21.** Znoszenie barier architektonicznych oraz przystosowanie infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych.	Dofinansowanie ze środków PFRON robót budowlanych dotyczących obiektów służących rehabilitacji w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Wykonano łącznie remonty, budowy lub przebudowy 54 obiektów na terenie Województwa
174.	**7.4.22.** Wspieranie działań twórczych osób z niepełnosprawnością i poprawiających ich dostępność do dóbr kultury.	Zlecanie zadań w formie konkursów dla organizacji pozarzadowych na realizację zadań finansowanych z BWD: "GALERION"	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. 1 partnerstwo z organizacją pozarządową, 8 regionalnych przeglądów twórczości ON, 2 finałowe koncerty podsumowujące "GALERION" w latach 2013-2014
175.	**7.4.23.** Rozwijanie infrastruktury służącej rehabilitacji osób niepełnosprawnych.	Utworzenie zakładów aktywności zawodowej	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Utworzenie ZAZ Wałbrzych SDiR przy ZSZ dla 20 osób niepełnosprawnych w 2013 r., Utworzenie ZAZ Wałbrzych "Nadzieja" dla 64 osób niepełnosprawnych w 2015 r.
176.	**7.4.24.** Propagowanie pozytywnego wizerunku osób z niepełnosprawnością wśród dzieci i młodzieży.	1. Realizacja projektu unijnego "Razem w pełni sprawni", 2. Zlecanie zadań w formie konkursów dla organizacji pozarządowych na realizację zadań finansowane z BWD: "Razem w pełni sprawni"	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Wypracowanie programu propagowania pozytywnego wizerunku ON wśród dzieci i młodzieży ze szkół ogólnodostępnych. Objęcie programem upowszechniania pozytywnego wizerunku ON wśród 5.434 odbiorców z 91 przedszkoli i szkół na terenie Województwa.
177.	**7.4.25.** Realizowanie działań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.	1. Dofinansowanie działalności zakładów aktywności zawodowej 2. Zlecanie zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej ze środków PFRON w formie konkursów dla organizacji pozarządowych 3. Zlecanie zadań ze środków BWD w formie konkursów dla organizacji pozarządowych	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Funkcjonowanie 5 zakładów aktywności zawodowej, w których zatrudniono 211 ON, 2. Przekazanie 137 dotacji dla NGOs ze środków PFRON i 137 dotacji ze środków BWD dla organizacji pozarządowych na działania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej.
178.	**7.4.26.** Wielopoziomowa współpraca samorządów dolnośląskich.	Dolnośląska Sieć Doradztwa Pozarządowego	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Udzielono 260 porad 141 podmiotom; 2014 r. - 3 168 porad 1 425 podmiotom; 2015 r. - Udzielono 2 111 porad 1 123 podmiotom.
		Przygotowanie programów rewitalizacji na terenie Województwa Dolnośląskiego	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji, zrealizowane 10%. Oddziaływanie pośrednie:organiacja 4 spotkań informacyjnych dla gmin z terenu województwa. Omówienie zasad konkursu dotacji na opracowanie porgramów rewitalizacji, oraz zasad opracowywania programów rerwitalizacji.
		Dolnośląski Fundusz Pomocy Rozwojowej	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Termomodernizacja, przebudowa i remonty budynków oświatowych. Przebudowy nawierzchni chodników i dróg gminnych. Budowa oświetlenia drogowego i toru biathlonowego. Boiska sportowe i place zabaw. Rewitalizacja terenów rekreacyjnych i budynków mieszkalnych, Dokumentacja techniczna rozbudowy lotniska. Parkingi.
		Projekt "Razem dla pogranicza Dolny Śląsk-Saksonia" w ramach POWT Polska–Saksonia 2007-2013	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. 4 konferencje transgraniczne (ok. 660 uczestników). Kursy języka polskiego (30 przedstawicieli saksońskiej administracji oraz urzędów/instytucji). Praktyki w administracyjnych jednostkach i innych instytucjach w kraju sąsiada (20 pracowników administracji i instytucji z Dolnego Śląska i Saksonii). Seminaria dotyczące znajomości kraju i komunikacji międzykulturowej (15 uczestników z saksońskich urzędów i administracji); uzupełniające je wyjazd studyjny (12 uczestników z saksońskich urzędów

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
				i administracji). 2 szkolenia poświęcone wiedzy ogólnej o protokole dyplomatycznym w Niemczech (66 uczestników z dolnośląskiej administracji). Mobilna wystawa fotografii „Pogranicze z lotu ptaka". 4 rundy warsztatowe 5 tematycznych grup roboczych, składających się w sumie od 12 do 16 członków z Polski (Dolnego Śląska) i Niemiec (Saksonii) - zaangażowanych było ok. 107 osób. Wizyty studyjne dla członków wszystkich grup roboczych (10 wizyt po stronie saksońskiej i dolnośląskiej). Opracowanie dokumentów: "Analiza porównawcza struktur administracji publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej i Republice Federalnej Niemiec", „Podręcznik struktur i kompetencji administracyjnych", dokumentacja końcowa projektu: "Razem dla pogranicza Dolny Śląsk-Saksonia", „Miasto mądrej energii – podręcznik dla samorządów", „Małe studium współpracy transgranicznej w regionie sąsiedzkim jeziora „Berzdorfer See" i kopalni odkrywkowej Turów", „Kalendarz imprez na pograniczu Dolnego Śląska i Saksonii", „Badania ankietowe pasażerów na obszarze obowiązywania biletu Euro-Nysa"; Raport całościowy", „Transgraniczna współpraca w zakresie kształcenia zawodowego: przykłady dobrych praktyk na terenie niemieckich pogranicz", 9 fiszek projektowych. We wszystkich działaniach projektowych (warsztatach, konferencjach, seminariach, posiedzeniach, wyjazdach studyjnych i innych spotkaniach oraz kursach językowych i praktykach) wzięło udział ok. 590 osób z polskich i niemieckich urzędów oraz instytucji. Ogólna ilość uczestników zarejestrowanych w ramach wszystkich działań projektowych to ok. 1 327 osób.
		projekt "Wdrażanie Czechy 2015" w ramach POWT Republika Czeska - Rezczpospolita Polska 2007-2013	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Zwiększenie konkurencyjności regionu poprzez zapewnienie prawidłowego wdrażania POWT RCz-RP 2007-2013 na Dolnym Śląsku. Upowszechnianie wiedzy na temat współpracy transgranicznej, informowanie beneficjentów Programu o zasadach wdrażania projektów i dofinansowania w ramach Programu oraz zapewnienie wsparcia merytorycznego i technicznego dla potencjalnych wnioskodawców i beneficjentów Programu, w tym: 45 konsultacji telefonicznych, 4 spotkania konsultacyjne oraz konsultacje e-mailowe; aktualizowacja strony www.ewt.dolnyslask.pl oraz interaktywnej mapy projektów; przygotowanie i publikacja w 2 czasopismach o łącznym nakładzie 19,62 tys. egzemplarzy artykułu sponsorowanego dot. stanu wdrażania POWT RCz-RP 2007-2013 na Dolnym Śląsku oraz stanu prac nad przygotowaniem Programu Interreg V-A RCz-PL; uczestnictwo w posiedzeniach Wspólnego Panelu Ekspertów oraz pracach Grupy Roboczej przygotowującej Program transgranicznej współpracy polsko-czeskiej na lata 2014-2020, Komitetu Monitorującego i in.
		projekt "WST Czechy 2015" w ramach POWT Republika Czeska - Rezczpospolita Polska 2007-2013	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Zagwarantowanie prawidłowego wdrażania Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska - Rzeczpospolita Polska 2007-2013 poprzez delegowanie dwóch pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego do pracy we Wspólnym Sekretariacie Technicznym w Ołomuńcu w RCz.
		"Wdrażanie Czechy" w ramach Programu Interreg V-A Republika Czeska-Polska	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Zwiększenie konkurencyjności regionu poprzez zapewnienie prawidłowego wdrażania Programu Interreg V-A RCz-PL na Dolnym Śląsku. Upowszechnianie wiedzy na temat współpracy transgranicznej, informowanie

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
				potencjalnych wnioskodawców i wnioskodawców Programu o zasadach wdrażania projektów i dofinansowania w ramach Programu oraz zapewnienie wsparcia merytorycznego i technicznego dla potencjalnych wnioskodawców i wnioskodawców Programu, w tym: 335 konsultacji telefonicznych, 42 konsultacje mailowe oraz 72 spotkania konsultacyjne z wnioskodawcami; 3 warsztaty dla potencjalnych wnioskodawców Programu. Aktualizacja strony www.ewt.dolnyslask. Przygotowanie i publikacja 2 artykułów sponsorowanych dot. pierwszych naborów projektów oraz naboru na ekspertów regionalnych do oceny wniosków w ramach Wspólnego Panelu Ekspertów. Uczestnictwo w tworzeniu strategii komunikacji Programu i Rocznych Planów Komunikacyjnych na lata 2015 i 2016, posiedzeniach Wspólnego Panelu Ekspertów i innych. Przeniesienie do nowej siedziby, częściowe wyposażonie i rozpoczęcie działalności Regionalnego Punktu Kontaktowego Programu Interreg V-A RCz-PL w Wałbrzychu.
		"WS Czechy 2015-2018" w ramach Programu Interreg V-A Republika Czeska-Polska	częściowo zrealizowane (w trakcie realizacji)	Zadanie w trakcie realizacji. Zagwarantowanie prawidłowego wdrażania Programu Interreg V-A Republika Czeska-Polska poprzez delegowanie dwóch pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego do pracy we Wspólnym Sekretariacie w Ołomuńcu w Republice Czeskiej.
179.	**7.4.27**. Aktywizacja podmiotów w realizacji działań służących rozwojowi regionu oraz wykorzystywanie partnerstwa publiczno-prywatnego, publiczno-publicznego, publiczno-społecznegoi społeczno-prywatnego.	Konkurs na wkład własny dla kluczowych projektów Dolnego Śląska	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone.W 2013 r. zawarto umowy z 8 oferentami na realizację 8 zadań, w 2014 r. zawarto umowy z 8 oferentami na realizację 8 zadań.
180.	**7.4.28.** Wzmacnianie roli partnerów społecznych i gospodarczych w realizacji zadań publicznych.	Działania na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. W 2013 r. zawarto 1 umowę na realiacje zadania, w 2014 r. zawarto 1 umowę na realiacje zadania, w 2015 r. zawarto 1 umowę na realiacje zadania.
181.	**7.4.29.** Wsparcie i promocja partnerstwa społecznego, w tym sektora ekonomii społecznej oraz zwiększenie ich roli.	Koordynacja Ekonomii Społecznej w województwie dolnosląskim	częściowo zrealizowane (w trakcie realizacji)	Zadanie w trakcie realizacji. Utworzenie komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej oraz 5 grup roboczych.
182.	**7.4.30**. Zwiększenie roli sektora pozarządowego oraz organizacji pracodawców w przejmowaniu zadań publicznych i budowaniu gospodarki społecznej jako uzupełnienie głównego nurtu gospodarki i rynku pracy.	Działania na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz Dolnośląska Sieć Doradztwa Pozarządowego	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. W 2013 r. zawarto 17 umów na realizację 17 zadań, w 2014 r. - zawarto 26 umów na realizację 26 zadań, w 2015 r. - zawarto 15 umów na realizację 14 zadań.

MAKROSFERA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I INNOWACYJNOŚĆ:

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
183.	**8.4.1.** Działania służące uruchamianiu nowych firm w regionie, z preferencją dla MŚP.	Środki powodziowe - umowa dotacji nr IV/82/P/15078/2830/13/DIW	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Podpisano 61 umów pożyczek na kwotę 1 689 581,07 zł.
		Środki powodziowe - umowa dotacji nr IV/49/P/15078/2830/14/DIW	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Podpisano 112 umów pożyczek na kwotę 3.014 253,55 zł.
		JEREMIE I - umowa pożyczki nr 2.2/2011/DEP/7/073	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Podpisano 69 umów pożyczek na kwotę 8 643 697 zł.
		JEREMIE II - umowa pożyczki nr 2.3/2012/DFP/9/121	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Podpisano 72 umowy pożyczek na kwotę 10 879 100 zł.
		JEREMIE III - umowa pożyczki nr 2.6/2014/DFP/5/170	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Podpisano 105 umów pożyczek na kwotę 16 345 243 zł.
		JEREMIE IV - umowa pożyczki nr 2.7/2014/DFP/3/229	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Podpisano 92 umowy pożyczek na kwotę 6 316 400 zł.
		Umowa z Polską Agencją Przedsiębiorczości w zakresie udzielania wsparcia służącego łagodzeniu problemów rynku pracy w powiecie lubańskim nr 1/B/DPP/2013	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Podpisano 15 umów pożyczek na kwotę 545 000 zł.
		Umowa z Polską Agencją Przedsiębiorczości w zakresie udzielania wsparcia służącego łagodzeniu problemów rynku pracy w powiecie zgorzeleckim nr 1/B/DPP/2012	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Podpisano 12 umów pożyczek na kwotę 665 500 zł.
		Umowa z Polską Agencją Przedsiębiorczości w zakresie udzielania wsparcia służącego łagodzeniu problemów rynku pracy w powiecie Kamiennogórskim B/2009/4	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Podpisano 17 umów pożyczek na kwotę 1 154 000 zł.
		11. ŚRODKI WŁASNE KARKONOSKIEJ AGENCJI ROZWOJU REGIONALNEGO S.A.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Podpisano 29 umów pożyczek na kwotę 1 687 700 zł.
		POKL - Działanie 6.2 Fundusz Pożyczkowy EFS	częściowo zrealizowane (w trakcie realizacji)	Zadanie w trakcie realizacji. Podpisano 53 umowy pożyczkowe na kwotę 2 191 210 zł.
		Aktywizacja rynku pracy - wsparcie osób, które utraciły zatrudnienie z przyczyn dotyczących pracodawców	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Poradnictwo zawodowe dla 221 osób. Poradnictwo psychologiczne dla 59 osób. Szkolenia z zakresu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej dla 57 osób. Doradztwo indywidualne związane z zakładaniem działalności gospodarczej dla 57 osób. Dotacje na uruchomienie działalności gospodarczej dla 40 osób. Wsparcie pomostowe dla 40 osób. Szkolenia zawodowe dla 140 osób (uczestnikom szkoleń wypłacone zostały stypendia).
		Zadanie pn. "Grant Plus" - projekt systemowy. Przedsięwzięcie przyczynia się do współpracy przedsiębiorstw z jednostkami badawczo-rozwojowymi i uczelniami w zakresie transferu i absorpcji innowacji oraz nowych technologii, w tym rozwój systemu stypendialnego w powiązaniu z badaniami stosowanymi.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Liczba podpisanych porozumień z podmiotami gospodarczymi w formie listów intencyjnych – 747. Liczba zgłoszonych i przyznanych patentów, wzorów użytkowych lub rekomendacji odnośnie wdrożenia wyników prac badawczych w przedsiębiorstwach - 56. Liczba doktorantów prowadzących innowacyjne badania - 249. Udział w szkoleniach, stażach krajowych, zagranicznych lub innych formach podnoszenia kwalifikacji - 251. Liczba opublikowanych artykułów w czasopismach naukowych lub artykułów przyjętych do druku po recenzji - 299. Uczestnictwo w konferencjach, seminariach naukowych krajowych, zagranicznych z wystąpieniem - 211. Uczestnictwo w konferencjach, seminariach naukowych krajowych, zagranicznych z materiałami itp. –

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
				363. Liczba osób, które skorzystały z dostępu do portalu prawnego – 89. Liczba osób, które skorzystały z konsultacji prawnych - 39. Liczba osób, które ukończyły szkolenie w formie e-learningowej - 74. Liczba uczestników, którzy ukończyli warsztaty tematyczne - 152.
184.	**8.4.2.** Wsparcie dla rozwoju firm innowacyjnych i kreatywnych oraz rodzinnych także w obszarach peryferyjnych.	„Dolnośląski Bon na Innowacje”	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Dzięki 5,4 mln na sfinansowanie proinnowacyjnych usług badawczych bądź wdrożeniowych, realizowanych przez jednostki naukowe na rzecz MŚP z rejonu Dolnego Śląska, stał się wyjątkową szansą na nawiązanie realnej współpracy między biznesem a nauką. Ze względu na kompleksowy charakter działań w ramach projektu - doradztwo i audyt w zakresie identyfikacji potrzeb wdrożeniowych oraz wsparcie finansowe, przyczynił się znacząco do rozwoju oferowanych w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw produktów i usług. Nie bez znaczenia jest fakt, że wsparcie to odbyło się w dialogu ze środowiskiem naukowym Dolnego Śląska, a o dużym zainteresowaniu ze strony przedsiębiorców świadczy liczba udzielonych konsultacji, blisko 10 tysięcy. W ramach projektu sfinansowane zostały prace B+R ukierunkowane na uzyskanie innowacyjnych efektów wdrożeniowych, poprzez opracowanie nowej lub udoskonalenie istniejącej usługi/produktu przedsiębiorstwa, wykonanie testów laboratoryjnych, wykonanie analiz przedwdrożeniowych, przeprowadzenie badań w zakresie optymalizacji produktu. Wysokość dofinansowania pojedynczej usługi wyniosła maksymalnie 18 tys. zł, a każde przedsiębiorstwo mogło skorzystać z jednego bonu. W trakcie realizacji projektu wpłynęło 497 wniosków o przyznanie bonu na innowacje, z czego 306 wniosków zostało ocenionych pozytywnie. Przeprowadzono również 50 audytów technologicznych w przedsiębiorstwach, dotyczących identyfikacji ich potrzeb/problemów technologicznych, pod kątem możliwości aplikowania o bon. Wśród przyznanych bonów dominowały techniczne branży gospodarki, tj. mechanika, elektrotechnika, elektryka, energetyka, budowlana.
		„Dolnośląska sieć wzornictwa przemysłowego”	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Rezultatem projektu „Dolnośląska sieć wzornictwa przemysłowego” jest wzmocnienie sieci współpracy między sferą nauki, projektantami i przedsiębiorstwami na Dolnym Śląsku, a także zwiększenie świadomości na temat roli wzornictwa w budowaniu przewagi konkurencyjnej dolnośląskich przedsiębiorstw. utworzenie Centrum Innowacji i Design na ASP – łącznie: 1 szt., - umowy o współpracy między ASP a przedsiębiorcami z terenu Dolnego Śląska – łącznie: 20 szt., - umowy o współpracy między projektantami (naukowcami) a przedsiębiorcami z terenu Dolnego Śląska – łącznie: 19 szt., - liczba wspólnych projektów wdrożeniowych projektantów i przedsiębiorstw zainicjowanych w czasie projektu – łącznie: 26 szt., - liczba wdrożeń w przedsiębiorstwach – łącznie: 17 szt., - liczba złożonych deklaracji o przystąpieniu do sieci współpracy – łącznie: 61 szt., - liczba przedsiębiorstw, które zbadały swoje zapotrzebowanie na stosowanie wzornictwa przemysłowego w praktyce działalności przedsiębiorstwa – łącznie: 94 szt.; - liczba audytów technologicznych w przedsiębiorstwach dotyczących wykorzystania wzornictwa – łącznie: 40 szt., oraz wskaźniki opisujące efekty realizacji Zadania w

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
				Przedsięwzięciu Wsparcie Rozwoju Regionalnego, na poziomie: - liczba wspartych projektów sieci współpracy/klastrów w regionie – 1 - liczba projektów dotyczących wsparcia rozwoju regionalnego w tym wspierających innowacyjność – 1 - liczba opracowań/analiz w zakresie rozwoju regionalnego – 1 - liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie w ramach realizowanych zadań – 40 - liczba osób, które otrzymały wsparcie – 141 - liczba działań, których celem jest intensyfikacja relacji gospodarczych: gospodarka – nauka – samorząd -1 - liczba uczestników, w tym przedstawicieli nauki i MŚP, w ramach działań, których celem jest intensyfikacja relacji gospodarczych: gospodarka – nauka – samorząd - 141
		Misja gospodarcza firm z Dolnego Śląska do Saksonii dla branży IT - XII 2015	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Poznanie najlepszych praktyk w zakresie technologii i usług w obszarze cyfryzacji.
185.	**8.4.3.** Rozwój regionalnych instytucji finansowych finansujących przedsiębiorców.	Współpraca z DEF w zakresie opracowywania i realizacji strategii inwestycyjnej przez Dolnośląski Fundusz Rozwoju.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Opracowanie strategii inwestycyjnej przez DFR odpowiadającej na potrzeby sektora MŚP w regionie.
186.	**8.4.4.** Rozwój i wykorzystanie mechanizmów i instrumentów inżynierii finansowej m.in. funduszu zalążkowego w działaniach promujących i aktywizujących powstawanie nowych firm w regionie.	Współpraca z DEF w zakresie opracowywania i realizacji strategii inwestycyjnej przez Dolnośląski Fundusz Rozwoju.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Opracowanie strategii inwestycyjnej przez DFR odpowiadającej na potrzeby sektora MŚP w regionie.
187.	**8.4.5.** Działania zmierzające do rozwoju istniejących firm w regionie poprzez wzrost ich konkurencyjności na rynku lokalnym, krajowym i zagranicznym.	Organizacja 22-Polsko-Niemiecko-Czeskie Forum Kooperacji	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Zorganizowano 22-Polsko-Niemiecko-Czeskie Forum Kooperacji Firm, w którym uczestniczyły 222 osoby. 410 rozmów biznesowych wydanie katalogu uczestników wraz z ofertami życzeniami kooperacyjnymi.
		Projekt "Innowacja kontaktów gospodarczych w Euroregionie Nysa"	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Zorganizowano 21-Polsko-Niemiecko-Czeskie Forum Kooperacji Firm, 105 polskich uczestników, 43 niemieckich uczestników, 54 czeskich uczestników. Wydanie katalogu uczestników wraz z ofertami życzeniami kooperacyjnymi. Stworzenie portalu www.forum.karr.pl.
		Projekt "Współpraca gospodarcza w Euroregionie Nysa"	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Zorganizowano 20-Polsko-Niemiecko-Czeskie Forum Kooperacji Firm; 105 polskich uczestników, 58 niemieckich uczestników, 43 czeskich uczestników. Wydanie katalogu uczestników wraz z ofertami życzeniami kooperacyjnymi.
		Projekt "Wspieranie rozwoju regionalnych firm na czesko-polskim pograniczu"	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Liczba uczestników w zorganizowanych przez KARR konferencjach, wystawach, wyjazdach studyjnych - 600 osób. Liczba zorganizowanych przez KARR konferencji, wystaw, wyjazdów studyjnych – 12 w tym organizacja Wystaw Produktów Regionalnych "Wyprodukowano pod Śnieżką", Kiermaszy Świątecznych, Karkonosko-Izerskich Sejmików Turystycznych. Opracowano i wydano polsko-czesko-polski słownik terminologii biznesowo-administracyjnej na płycie CD. Opracowano i wydano publikację dotyczącą prawnych i podatkowych aspektów działalności gospodarczej w obu krajach, udzielano informacji na temat prowadzenia działalności gospodarczej w Republice Czeskiej i w Polsce, zorganizowano wyjazdy na targi, seminaria, wystawy i fora dyskusyjne w Republice Czeskiej.

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
		Misja gospodarcza firm dolnośląskich na Międzynarodowe Targi dostawców dla Przemysłu Kosmetycznego do Monachium VI 2014.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Nawiązanie kontaktów biznesowych, promocja.
		Zadanie pn. "Grant Plus" - projekt systemowy.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Przedsięwzięcie przyczynia się do współpracy przedsiębiorstw z jednostkami badawczo-rozwojowymi i uczelniami w zakresie transferu i absorpcji innowacji oraz nowych technologii, w tym rozwój systemu stypendialnego w powiązaniu z badaniami stosowanymi. 2. Liczba podpisanych porozumień z podmiotami gospodarczymi w formie listów intencyjnych – 747. Liczba zgłoszonych i przyznanych patentów, wzorów użytkowych lub rekomendacji odnośnie wdrożenia wyników prac badawczych w przedsiębiorstwach - 56. Liczba doktorantów prowadzących innowacyjne badania - 249.
188.	**8.4.6**. Budowa sieci powiązań gospodarczych w regionie, w tym wspieranie powstawania i funkcjonowania klastrów.	Konkurs ofert na realizację zadań publicznych Województwa Dolnośląskiego z zakresu działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości i sieci współpracy w 2014 roku, dotyczący rozwoju Klastrów Województwa Dolnośląskiego w latach 2013 i 2014	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Celem konkursu było wyłonienie i wsparcie projektów realizujących zadania publiczne na terenie Województwa Dolnośląskiego z zakresu działalności wspomagającej rozwój gospodarczy w tym rozwój przedsiębiorczości, dotyczących rozwoju klastrów Województwa Dolnośląskiego wraz z udzieleniem dotacji na: - inicjowanie powiązań klastrowych oraz rozwój współpracy wewnątrz klastra, - inicjowanie współpracy klastrów z jednostkami B+R, - promocja klastrów na rynkach międzynarodowych w tym m. in. udział w targach, giełdach, wystawach i wizytach studyjnych w klastrach branżowych, - opracowanie dokumentów strategicznych oraz operacyjnych klastra (np. mapy kompetencji klastra, łańcuchy wartości), - szkolenia i warsztaty informacyjne dotyczące rozwoju współpracy wewnątrz klastrów w tym między innymi spotkania członków klastra.
		Dolnośląska Rada Gospodarcza; zadanie realizowane; w ramach Rady konsultowane są dokumenty związane ze stymulacją oraz rozwojem przedsiębiorczości w regionie;	zadanie ciągłe	Zadanie ciągłe. W ramach Rady omawiano: edukację i szkolnictwo wyższe, analizę SWOT dla MŚP w kontekście SRWD, Strategię Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020, Inicjatywę JEREMIE i jej realizację, dokumenty programowe dotyczące RPO 2014-2020, priorytety dotyczące innowacyjności i B+R.
		konferencja gospodarcza dla dolnośląskich i saksońskich klastrów oraz sieci VI 2014	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Prezentacja klastrów oraz nawiązanie kontaktów biznesowych.
		Projekt „CLuStrat" (Boosting innovation through new cluster concepts in support of emerging issues and cross-sectoral themes).	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Głównym celem projektu jest opracowanie i przetestowanie za pomocą działań pilotażowych wspólnej strategii, dotyczącej nowej koncepcji klastrów jako wsparcia dla wschodzących sektorów gospodarki, technologii wykorzystywanych w różnych branżach oraz tematów obejmujących zagadnienia między sektorowe. Rezultaty: - 3 spotkania regionalne dotyczące kierunków rozwoju polityki klastrowej na Dolnym Śląsku, organizowane dla przedstawicieli dolnośląskich klastrów oraz instytucji otoczenia biznesu.

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
				- Międzynarodowe warsztaty zorganizowane wspólnie z Wrocławskim Parkiem Technologicznym, Data Techno Park sp. z o.o. oraz Klastrem ICT. W warsztatach wzięło udział 57 osób, w tym ok. 25 firm działających w branżach: technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT), spożywczej, farmaceutycznej, surowcowej, biotechnologicznej, itp.; a także przedstawiciele uczelni wyższych, IOB oraz przedstawiciele władz regionalnych. 3. Spotkanie dotyczące dialogu politycznego na szczeblu narodowym, pn. „Kierunki wsparcia klastrów na poziomie krajowym i regionalnym na lata 2014-2020". Udział w tym wydarzeniu wzięło 81 przedstawicieli: instytucji otoczenia biznesu, przedsiębiorców, uczelni wyższych oraz władz na szczeblu lokalnym oraz krajowym. Prezentacje wygłosili przedstawiciele: Ministerstwa Gospodarki, Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, Banku Światowego oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego. Główne tematy konferencji: klastry kluczowe, klastry a inteligentne specjalizacje. Przedstawiono złożenia wsparcia klastrów z POIR 2014-2012 oraz Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020. Ponadto uczestnicy spotkań mieli okazję wysłuchać informacji o bieżących oraz planowych działaniach Województwa Dolnośląskiego w zakresie wsparcia inicjatyw klastrowych. - Wdrożenie 2 akcji pilotażowych „Zero energy buildings" oraz „Ambient assisted living", w ramach których 4 ekspertów z Dolnego Śląska z Wrocławskiego Parku Technologicznego S.A., Data Techno Park sp. z o.o.; Dolnośląskiego Klastera Energii Odnawialnej oraz SIDE-CLUSTER wzięło udział w międzynarodowych warsztatach w Koszycach i Lubljanie. - Stworzenie międzynarodowej strategii wsparcia klastrów dla krajów Europy Środkowej.
189.	**8.4.7.** Wsparcie instytucji stymulujących rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności, w szczególności inkubatorów przedsiębiorczości, akademickich inkubatorów przedsiębiorczości i parków technologicznych oraz sieci tych instytucji.	Projekt DISTRICT +	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Zostało zrealizowanych 6 podprojektów: 1.Networks for Internationalisation of Cluster Excellence In Regions, zrealizowany przez Toskanię (lider), Dolny Śląsk, Sachsen-Anhalt, West Midlands, Brasov County. Z Województwo Dolnośląskiego udział w projekcie wzięła Dolnośląska Agencja Współpracy Gospodarczej. Celem projektu to zaprojektowanie oraz wprowadzenie polityk, które połączą udoskonalanie innowacji z przyciąganiem zagranicznych inwestycji w firmach klastrowych. 2. Next Generation Science Park zrealizowany przez regiony Vastra Gotalands (lider), West Midlands, Dolny Śląsk (Dolnośląski Park Innowacji i Nauki), Sachsen-Anhalt. Celem projektu jest przegląd najnowszych koncepcji funkcjonowania parków technologicznych oraz identyfikacja najstosowniejszego podejścia do regionalnego systemu parków naukowych i technologicznych dla każdego z regionów. 3. Science Park Without Walls jest zrealizowany przez West Midlands (lider), Dolny Śląsk, Vastra Gotalands, Sachsen-Anhalt. Województwo dolnośląskie reprezentował Dolnośląski Park Innowacji i Nauki oraz Dolnośląską Agencję Rozwoju Regionalnego. Projekt koncentrował się na nowym typie zaawansowanych połączeń i usług biznesowych potrzebnych dla nowej generacji przedsiębiorców pragnących rozszerzyć i rozwinąć swoją działalność w czasach

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
				bardzo szybko „przemieszczającego się" przemysłu. 4. Supporting Innovation and Fostering Knowledge Transfer in the New EU Member States zrealizowany przez Brasov County (lider), Dolny Śląsk, West Midlands i Toskanię. Województwo Dolnośląskie reprezentował Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości z Politechniki Wrocławskiej. Projekt miał na celu wsparcie rozwoju akademickich inkubatorów przedsiębiorczości oraz centrów transferu technologii jak również agencji rozwoju regionalnego głównie na Dolnym Śląsku oraz w Brasov County poprzez wymianę doświadczeń i dobrych praktyk wypracowanych w Toskanii i West Midlands. 5. Enhancing Knowledge Collaboration In Eco-Innovation zrealizowany przez West Midlands, Dolny Śląsk (Dolnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego), Sachsen-Anhalt i Toskanię. Projekt koncentrował się wokół zagadnień ekologicznych, w tym zwłaszcza wykorzystania innowacji ekologicznych w sektorze budowlanym oraz mobilnym. 6. Improved Definition and Profiling for Sustainable Technology Park zrealizowany przez Sachsen-Anhalt (lider), Dolny Śląsk (Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego) oraz West Midlands. Podprojekt koncentrował się na sektorze motoryzacyjnym. Jego celem była identyfikacja instrumentów, zestawu narzędzi, metodologii mających na celu przygotowanie się do utworzenie zorientowanych na przyszłość zrównoważonych parków technologicznych. Ponadto projekt zakładał identyfikację najbardziej znaczących usług dla innowacyjnych MSP, oraz najefektywniejszego sposobu transferu technologii pomiędzy gospodarką a nauką.
		Dolnośląska Rada Gospodarcza; zadanie realizowane, w ramach Rady konsultowane są dokumenty związane ze stymulacją oraz rozwojem przedsiębiorczości w regionie	zadanie ciągłe	Zadanie zakończone. W ramach Rady omawiano: edukację i szkolnictwo wyższe, analizę SWOT dla MŚP w kontekście SRWD, Strategię Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020, Inicjatywę JEREMIE i jej realizację, dokumenty programowe dotyczące RPO 2014-2020, priorytety dotyczące innowacyjności i B+R
190.	**8.4.8.** Stymulacja współpracy przedsiębiorstw z jednostkami badawczo-rozwojowymi i uczelniami w zakresie transferu i absorpcji innowacji oraz nowych technologii, w tym rozwój systemu stypendialnego w powiązaniu z badaniami stosowanymi.	„Dolnośląski Bon na Innowacje"	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Dzięki 5,4 mln na sfinansowanie proinnowacyjnych usług badawczych bądź wdrożeniowych, realizowanych przez jednostki naukowe na rzecz MŚP z rejonu Dolnego Śląska, stał się wyjątkową szansą na nawiązanie realnej współpracy między biznesem a nauką. Ze względu na kompleksowy charakter działań w ramach projektu - doradztwo i audyt w zakresie identyfikacji potrzeb wdrożeniowych oraz wsparcie finansowe, przyczynił się znacząco do rozwoju oferowanych w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw produktów i usług. Nie bez znaczenia jest fakt, że wsparcie to odbyło się w dialogu ze środowiskiem naukowym Dolnego Śląska, a o dużym zainteresowaniu ze strony przedsiębiorców świadczy liczba udzielonych konsultacji, blisko 10 tysięcy. W ramach projektu sfinansowane zostały prace B+R ukierunkowane na uzyskanie innowacyjnych efektów wdrożeniowych, poprzez opracowanie nowej lub udoskonalenie istniejącej usługi/produktu przedsiębiorstwa, wykonanie testów laboratoryjnych, wykonanie analiz przedwdrożeniowych, przeprowadzenie badań w zakresie optymalizacji produktu. Wysokość dofinansowania pojedynczej usługi wyniosła maksymalnie 18 tys. zł, a każde przedsiębiorstwo mogło skorzystać z jednego bonu. W trakcie realizacji projektu wpłynęło 497 wniosków o przyznanie bonu na innowacje, z czego 306 wniosków zostało ocenionych pozytywnie. Przeprowadzono również 50

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
				audytów technologicznych w przedsiębiorstwach, dotyczących identyfikacji ich potrzeb/problemów technologicznych, pod kątem możliwości aplikowania o bon. Wśród przyznanych bonów dominowały techniczne branży gospodarki, tj. mechanika, elektrotechnika, elektryka, energetyka, budowlana.
		„Dolnośląska sieć wzornictwa przemysłowego”	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Rezultatem projektu „Dolnośląska sieć wzornictwa przemysłowego” jest wzmocnienie sieci współpracy między sferą nauki, projektantami i przedsiębiorstwami na Dolnym Śląsku, a także zwiększenie świadomości na temat roli wzornictwa w budowaniu przewagi konkurencyjnej dolnośląskich przedsiębiorstw. utworzenie Centrum Innowacji i Design na ASP – łącznie: 1 szt., - umowy o współpracy między ASP a przedsiębiorcami z terenu Dolnego Śląska – łącznie: 20 szt., - umowy o współpracy między projektantami (naukowcami) a przedsiębiorcami z terenu Dolnego Śląska – łącznie: 19 szt., - liczba wspólnych projektów wdrożeniowych projektantów i przedsiębiorstw zainicjowanych w czasie projektu – łącznie: 26 szt., - liczba wdrożeń w przedsiębiorstwach – łącznie: 17 szt., - liczba złożonych deklaracji o przystąpieniu do sieci współpracy – łącznie: 61 szt., - liczba przedsiębiorstw, które zbadały swoje zapotrzebowanie na stosowanie wzornictwa przemysłowego w praktyce działalności przedsiębiorstwa – łącznie: 94 szt.; - liczba audytów technologicznych w przedsiębiorstwach dotyczących wykorzystania wzornictwa – łącznie: 40 szt., oraz wskaźniki opisujące efekty realizacji Zadania w Przedsięwzięciu Wsparcie Rozwoju Regionalnego, na poziomie: - Liczba wspartych projektów sieci współpracy/klastrów w regionie – 1 - Liczba projektów dotyczących wsparcia rozwoju regionalnego w tym wspierających innowacyjność – 1 - Liczba opracowań/analiz w zakresie rozwoju regionalnego – 1 - Liczba przedsiębiorstw, które otrzymały wsparcie w ramach realizowanych zadań – 40 - Liczba osób, które otrzymały wsparcie – 141 - Liczba działań, których celem jest intensyfikacja relacji gospodarczych: gospodarka – nauka – samorząd -1 - Liczba uczestników, w tym przedstawicieli nauki i MŚP, w ramach działań, których celem jest intensyfikacja relacji gospodarczych: gospodarka – nauka – samorząd - 141.
		Wzmocnienie mechanizmów transferu wiedzy między nauką i biznesem w celu komercjalizacji wyników badań, w ramach Strategii Rozwoju Polski Zachodniej 2020.	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Opracowanie szczegółowego planu działań do roku 2020, organizacja w roku 2017 spotkania jednostek naukowych i B+R z makroregionu Polski Zachodniej.
		zadanie pn. "Grant Plus" - projekt systemowy. Przedsięwzięcie przyczynia się do współpracy przedsiębiorstw z jednostkami badawczo-rozwojowymi i uczelniami w zakresie transferu i absorpcji innowacji oraz nowych technologii, w tym rozwój systemu	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Produkt: Liczba zgłoszonych i przyznanych patentów, wzorów użytkowych lub rekomendacji odnośnie wdrożenia wyników prac badawczych w przedsiębiorstwach - 56, Liczba podpisanych porozumień z podmiotami gospodarczymi w formie listów intencyjnych – 747 / Rezultat: liczba doktorantów prowadzących innowacyjne badania - 249, liczba przyznanych stypendiów doktoranckich - 249,

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
		stypendialnego w powiązaniu z badaniami stosowanymi.		
191.	**8.4.9**. Rozwój unikalnej dla regionu infrastruktury badawczo rozwojowej dla przemysłu, np. toru testowego Instytutu Kolejnictwa w Żmigrodzie.			
192.	**8.4.10.** Rozwój nowych technologii, w tym regionalnych specjalizacji naukowo-technologicznych, do których zaliczyć można: nauki chemiczne (w tym inżynieria materiałowa i nanotechnologie), nauki medyczne, biologię, biotechnologię i biomedycynę, farmaceutykę, nauki o żywności, mechanikę i automatykę, inżynierię wodną i lądową, nanofotonikę oraz technologie środowiskowe, pomiarowe, kosmiczne, mikronizowanych materiałów biologicznych i informacyjno-komunikacyjne na Dolnym Śląsku.	Identyfikacja oraz monitorowanie inteligentnych specjalizacji jako kluczowy elementem polityki innowacyjności w regionie	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Powołanie Grup Roboczych ds. Inteligentnych Specjalizacji i identyfikacja 6 obszarów Inteligentnych Specjalizacji (branża chemiczna i farmaceutyczna, mobilność przestrzenna, żywność wysokiej jakości, surowce naturalne i wtórne, produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów, technologie informacyjno-komunikacyjne).
		Przygotowania założeń realizacji poddziałania 4.1.2. PO IR Regionalne Agendy Naukowo – Badawcze (RANB)	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Regionalne Agendy Naukowo-Badawcze umożliwiły wsparcie projektów B+R, których tematyka miała wpisywać się w regionalne inteligentne specjalizacje. Zaakceptowana fiszka z zagadnieniami badawczymi została przekazana do Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.
193.	**8.4.11**. Rozwój instrumentów wspierania przedsięwzięć konkurencyjnych i innowacyjnych gospodarczo.	„Dolnośląski Bon na Innowacje”	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Dzięki 5,4 mln na sfinansowanie proinnowacyjnych usług badawczych bądź wdrożeniowych, realizowanych przez jednostki naukowe na rzecz MŚP z rejonu Dolnego Śląska, stał się wyjątkową szansą na nawiązanie realnej współpracy między biznesem a nauką. Ze względu na kompleksowy charakter działań w ramach projektu - doradztwo i audyt w zakresie identyfikacji potrzeb wdrożeniowych oraz wsparcie finansowe, przyczynił się znacząco do rozwoju oferowanych w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw produktów i usług. Nie bez znaczenia jest fakt, że wsparcie to odbyło się w dialogu ze środowiskiem naukowym Dolnego Śląska, a o dużym zainteresowaniu ze strony przedsiębiorców świadczy liczba udzielonych konsultacji, blisko 10 tysięcy. W ramach projektu sfinansowane zostały prace B+R ukierunkowane na uzyskanie innowacyjnych efektów wdrożeniowych, poprzez opracowanie nowej lub udoskonalenie istniejącej usługi/produktu przedsiębiorstwa, wykonanie testów laboratoryjnych, wykonanie analiz przedwdrożeniowych, przeprowadzenie badań w zakresie optymalizacji produktu. Wysokość dofinansowania pojedynczej usługi wyniosła maksymalnie 18 tys. zł, a każde przedsiębiorstwo mogło skorzystać z jednego bonu. W trakcie realizacji projektu wpłynęło 497 wniosków o przyznanie bonu na innowacje, z czego 306 wniosków zostało ocenionych pozytywnie. Przeprowadzono również 50 audytów technologicznych w przedsiębiorstwach, dotyczących identyfikacji ich potrzeb/problemów technologicznych, pod kątem możliwości aplikowania o bon. Wśród przyznanych bonów dominowały techniczne branży gospodarki, tj. mechanika, elektrotechnika, elektryka, energetyka, budowlana.

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
194.	**8.4.12**. Wsparcie i promocja sektora ekonomii społecznej oraz zwiększenie jej roli w rozwoju społeczno-gospodarczym województwa.	Koordynacja Ekonomii Społecznej w województwie dolnośląskim	częściowo zrealizowane	Zadanie w trakcie realizacji. Utworzenie komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej oraz 5 grup roboczych.
195.	**8.4.13.** Wzmocnienie potencjału instytucji otoczenia biznesu i ich roli w rozwoju korzystnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości oraz realizacji zadań publicznych w porozumieniu z Samorządem Województwa Dolnośląskiego m. in. poprzez wspieranie i powierzanie zadań.	Projekt DISTRICT +	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Zostało zrealizowanych 6 podprojektów: 1.Networks for Internationalisation of Cluster Excellence In Regions, zrealizowany przez Toskanię (lider), Dolny Śląsk, Sachsen-Anhalt, West Midlands, Brasov County. Z Województwo Dolnośląskiego udział w projekcie wzięła Dolnośląska Agencja Współpracy Gospodarczej. Celem projektu to zaprojektowanie oraz wprowadzenie polityk, które połączą udoskonalanie innowacji z przyciąganiem zagranicznych inwestycji w firmach klastrowych. 2. Next Generation Science Park zrealizowany przez regiony Vastra Gotalands (lider), West Midlands, Dolny Śląsk (Dolnośląski Park Innowacji i Nauki), Sachsen-Anhalt. Celem projektu jest przegląd najnowszych koncepcji funkcjonowania parków technologicznych oraz identyfikacja najstosowniejszego podejścia do regionalnego systemu parków naukowych i technologicznych dla każdego z regionów. 3. Science Park Without Walls jest zrealizowany przez West Midlands (lider), Dolny Śląsk, Vastra Gotalands, Sachsen-Anhalt. Województwo dolnośląskie reprezentował Dolnośląski Park Innowacji i Nauki oraz Dolnośląską Agencję Rozwoju Regionalnego. Projekt koncentrował się na nowym typie zaawansowanych połączeń i usług biznesowych potrzebnych dla nowej generacji przedsiębiorców pragnących rozszerzyć i rozwinąć swoją działalność w czasach bardzo szybko „przemieszczającego się" przemysłu. 4. Supporting Innovation and Fostering Knowledge Transfer in the New EU Member States zrealizowany przez Brasov County (lider), Dolny Śląsk, West Midlands i Toskanię. Województwo Dolnośląskie reprezentował Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości z Politechniki Wrocławskiej. Projekt miał na celu wsparcie rozwoju akademickich inkubatorów przedsiębiorczości oraz centrów transferu technologii jak również agencji rozwoju regionalnego głównie na Dolnym Śląsku oraz w Brasov County poprzez wymianę doświadczeń i dobrych praktyk wypracowanych w Toskanii i West Midlands. 5. Enhancing Knowledge Collaboration In Eco-Innovation zrealizowany przez West Midlands, Dolny Śląsk (Dolnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego), Sachsen-Anhalt i Toskanię. Projekt koncentrował się wokół zagadnień ekologicznych, w tym zwłaszcza wykorzystania innowacji ekologicznych w sektorze budowlanym oraz mobilnym. 6. Improved Definition and Profiling for Sustainable Technology Park zrealizowany przez Sachsen-Anhalt (lider), Dolny Śląsk (Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego) oraz West Midlands. Podprojekt koncentrował się na sektorze motoryzacyjnym. Jego celem była identyfikacja instrumentów, zestawu narzędzi, metodologii mających na celu przygotowanie się do utworzenie zorientowanych na przyszłość zrównoważonych parków technologicznych. Ponadto projekt zakładał identyfikację najbardziej znaczących usług dla innowacyjnych MSP, oraz najefektywniejszego sposobu transferu technologii pomiędzy gospodarką a nauką.

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
		Dolnośląsko-Brandenburska konferencja nt. PPP X 2014	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Wymiana doświadczeń i dyskusja na temat projektów realizowanych w ramach PPP.
		Dolnośląski Gryf	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Nagradzanie z najwyższymi osiągnięciami biznesowymi.
		plebiscyt gospodarczy Sudeckie Kryształy	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Promocja przedsiębiorczości.
		plebiscyt gospodarczy Muflony	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Promocja przedsiębiorczości.
196.	**8.4.14.** Promocja idei społecznej odpowiedzialności biznesu.			
197.	**8.4.15.** Wspieranie przystosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian.			
198.	**8.4.16.** Działania zmierzające do stymulacji procesów związanych z działalnością B+R przedsiębiorstw, np. poprzez PPP, wdrażania wyników prac B+R, kooperacji firm, głównie z sektora MŚP, w tym zakresie.	Dolnośląska Rada Gospodarcza: zadania realizowane; w ramach Rady funkcjonują zespoły tematyczne ds. finansowego wsparcia dolnośląskich firm oraz zespołów ds. innowacji i B+R	zadanie ciągłe	Zadanie ciągłe. W ramach Rady omawiano: edukację i szkolnictwo wyższe, analizę SWOT dla MŚP w kontekście SRWD, Strategię Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020, Inicjatywę JEREMIE i jej realizację, dokumenty programowe dotyczące RPO 2014-2020, priorytety dotyczące innowacyjności i B+R.
		Zadanie pn. "Grant Plus" - projekt systemowy. Przedsięwzięcie przyczynia się do stymulacji procesów związanych z działalnością B+R poprzez budowe powiązań między biznesem a nauką (listy intencyjne) oraz wdrażanie wyników prac (patenty, wzory użytkowe itp.) zadanie pn.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Produkt: Liczba zgłoszonych i przyznanych patentów, wzorów użytkowych lub rekomendacji odnośnie wdrożenia wyników prac badawczych w przedsiębiorstwach - 56, Liczba podpisanych porozumień z podmiotami gospodarczymi w formie listów intencyjnych – 747 / Rezultat: liczba doktorantów prowadzących innowacyjne badania - 249. Udział w szkoleniach, stażach krajowych, zagranicznych lub innych formach podnoszenia kwalifikacji - 251. Uczestnictwo w konferencjach, seminariach naukowych krajowych, zagranicznych z wystąpieniem - 211, rezultaty w kontekście udzielonego wsparcia towarzyszącego - Liczba osób, które skorzystały z dostępu do portalu prawnego – 89. Liczba osób, które skorzystały z konsultacji prawnych - 39. Liczba osób, które ukończyły szkolenie w formie e-learningowej - 74. Liczba uczestników, którzy ukończyli warsztaty tematyczne - 152.
		W ramach realizacji przedsięwzięcia "Grant Plus" opracowano podręcznik dotyczący komercjalizacji badań naukowych. Przeprowadzone zostało postepowanie nr DU-Z.272.91.2014 oraz zawarto Umowę nr DG-G/3467/14. Zadanie zostało rozpoczęte w listopadzie 2014, zakończone w lutym 2015r.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Produkt: Podręcznik komercjalizacji pn. Komercjalizacja wiedzy - podręcznik dla naukowców. Rezultat: opracowanie i publikacja elektroniczna podręcznika komercjalizacji
199.	**8.4.17.** Tworzenie korzystnych warunków do międzynarodowej współpracy gospodarczej przedsiębiorstw, wymiany doświadczeń i wykorzystywania modeli biznesowych.	misja gospodarcza firm dolnośląskich na Międzynarodowe Targi dostawców dla Przemysłu Kosmetycznego do Monachium VI 2014; Misja gospodarcza do Lipska na Międzynarodowe Targi Obrabiarek, Technologii i Automatyzacji Produkcji Intec II 2015; Konferencja gospodarcza dla dolnośląskich i saksońskich klastrów oraz sieci VI 2014; konferencja gospodarcza dla dolnośląskich i saksońskich klastrów oraz sieci branży IT	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Wymiana doświadczeń, nawiązanie kontaktów biznesowych.

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
199.	**8.4.18.** Stymulowanie, w porozumieniu z właściwymi samorządami lokalnymi, powstawania i rozwoju stref aktywności gospodarczej. Wspieranie działań na rzecz rozwoju Specjalnych Stref Ekonomicznych w rozwoju gospodarczym regionu.	konkurs "Grunt na medal" , przygotowywanie opinii Zarządu do wniosków SSE o objecie Strefą nowych terenów inwestycyjnych	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Wyłonienie i promocja najlepszych terenów pod inwestycje produkcyjne.
200.	**8.4.19**. Opracowanie koncepcji specjalizacji istniejących agencji rozwoju i spółek Samorządu Województwa pod kątem realizacji Strategii i powierzenia im zadań wynikających ze specyfiki terytorialnej i subregionalnych uwarunkowań ekonomicznych.	Usługi doradcze dla MŚP i osób rozpoczynających działalność gospodarczą, świadczone w ramach projektu systemowego Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości pn. "Zapewnienie usług z zakresu rozwoju firmy dla przedsiębiorców oraz osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą w formule one-stop-shops" (poddz. 2.2.1 PO KL)	Zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Zadanie zakończone. Zrealizowano 324 usługi doradcze.
		Pożyczki dla MŚP i osób rozpoczynających działalność gospodarczą, udzielane w ramach Inicjatywy JEREMIE (dz. 1.3 RPO WD), Dolnośląskiego Regionalnego Funduszu Pożyczkowego (poddz. 1.2.1 SPO WKP) i projektu "Fundusz Pożyczkowy EFS" (dz. 6.2 PO KL)	Zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Udzielono 383 pożyczki.
		Zadanie publiczne pn. "Klaster "Wałbrzyskie surowce" - surowce dla zaawansowanych technologii materiałowych" (projekt finansowany ze środków województwa dolnośląskiego)	Zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Przeprowadzono badania ankietowe dot. problemów i ograniczeń występujących w branży surowcowej. Uruchomiono stronę internetową Klastra. Zorganizowano Bibliotekę Klasta. Zarejestrowano Stowarzyszenie Klaster "Wałbrzyskie Surowce". Uruchomiono projekt "Dolina Kompozytowa" w ramach Regionalnych Inteligentnych Specjalizacji.
		Rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności na Dolnym Śląsku ze szczególnym uwzględnieniem subregionu legnicko-głogowskiego poprzez udzielanie wsparcia: - informacyjnego, - doradczego o charakterze ogólnym i proinnowacyjnym, - szkoleniowego, - finansowego.	zadanie ciągłe	Realizacja ciągła usług i projektów. rok 2013: - usługi informacyjne - 2194 - usługi doradcze o charakterze ogólnym - 317 - usługi doradcze o charakterze proinnowacyjnym - 22 - usługi szkoleniowe - 8 - usługi finansowe - 22 rok 2014: - usług informacyjne - 1089 - usługi doradcze o charakterze ogólnym - 260 - usługi doradcze o charakterze proinnowacyjnym - 34 - usługi szkoleniowe - 13 - usługi finansowe - 113 rok 2015: - usług informacyjne - 89 - usługi doradcze o charakterze ogólnym - 110 - usługi doradcze o charakterze proinnowacyjnym - 25

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
				- usługi szkoleniowe - 8 - usługi finansowe - 262
		Udzielanie pożyczek dla MŚP ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach RPO dla WD na lata 2007-2013 Priorytet I: "Wzrost konkurencyjności dolnośląskich przedsiębiorstw", Działanie 1.3 Wsparcie odnawialnych instrumentów finansowych dla MŚP oraz środków własnych Spółki	Zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. 223 udzielonych pożyczek dla dolnośląskich MŚP.
201.	**8.4.20.** Wspieranie działań służących poprawie efektywności energetycznej oraz wykorzystania OZE w przedsiębiorstwach, w tym w rolnictwie.			
202.	**8.4.21**. Podnoszenie zdolności w zakresie przedsiębiorczości i innowacyjności MŚP np. poprzez wspieranie dyfuzji i adaptacji technologii, m.in. kluczowych technologii.	Misja gospodarcza firm dolnośląskich na Międzynarodowe Targi dostawców dla Przemysłu Kosmetycznego do Monachium VI 2014	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Wymiana doświadczeń, nawiązanie kontaktów biznesowych.
		Dolnośląsko-Brandenburska konferencja nt. PPP X 2014	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Wymiana doświadczeń i dyskusja na temat projektów realizowanych w ramach PPP.
		Misja gospodarcza do Lipska na Międzynarodowe Targi Obrabiarek, Technologii i Automatyzacji Produkcji Intec II 2015	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Stworzenie platformy do rozmów kooperacyjnych pomiędzy firmami dolnośląskimi i saksońskimi.
		Konferencja gospodarcza dla dolnośląskich i saksońskich klastrów oraz sieci IT VI	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Prezentacja klastrów oraz nawiązanie kontaktów biznesowych.
		Misja gospodarcza firm z Dolnego Śląska do Saksonii dla branży IT - XII 2015	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Poznanie najlepszych praktyk w zakresie technologii i usług w obszarze cyfryzacji.
		I Dolnośląsko-saksońskie spotkania sektora kreatywnego (7 czerwiec 2016)	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Wymiana informacji o planowanych projektach.
		Zadanie pn. "Grant Plus" - projekt systemowy. Przedsięwzięcie przyczynia się do stymulacji procesów związanych z działalnością B+R poprzez budowę powiązań między biznesem a nauką (listy intencyjne) oraz wdrażanie wyników prac (patenty, wzory użytkowe itp.) zadanie pn.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Produkt: Liczba zgłoszonych i przyznanych patentów, wzorów użytkowych lub rekomendacji odnośnie wdrożenia wyników prac badawczych w przedsiębiorstwach - 56, Liczba podpisanych porozumień z podmiotami gospodarczymi w formie listów intencyjnych – 747 / Rezultat: liczba doktorantów prowadzących innowacyjne badania - 249. Udział w szkoleniach, stażach krajowych, zagranicznych lub innych formach podnoszenia kwalifikacji - 251. Uczestnictwo w konferencjach, seminariach naukowych krajowych, zagranicznych z wystąpieniem - 211, rezultaty w kontekście udzielonego wsparcia towarzyszącego - Liczba osób, które skorzystały z dostępu do portalu prawnego – 89. Liczba osób, które skorzystały z konsultacji prawnych - 39. Liczba osób, które ukończyły szkolenie w formie e-learningowej - 74. Liczba uczestników, którzy ukończyli warsztaty tematyczne - 152.

LP.	PRZEDSIĘWZIĘCIE	NAZWA ZADANIA REALIZUJĄCEGO PRZEDSIĘWZIĘCIE	STOPIEŃ REALIZACJI ZADANIA	PRODUKT/REZULTAT
		W ramach realizacji przedsięwzięcia "Grant Plus" opracowano podręcznik dotyczący komercjalizacji badań naukowych. Przeprowadzone zostało postepowanie nr DU-Z.272.91.2014 oraz zawarto Umowę nr DG-G/3467/14. Zadanie zostało rozpoczęte w listopadzie 2014, zakończone w lutym 2015r.	zadanie zrealizowane	Zadanie zakończone. Produkt: Podręcznik komercjalizacji pn. Komercjalizacja wiedzy - podręcznik dla naukowców. Rezultat: opracowanie i publikacja elektroniczna podręcznika komercjalizacji.
203.	**8.4.22.** Wsparcie dla lokowania przedsiębiorstw z sektora usług wyższego rzędu wykorzystujących wysoki potencjał kapitału ludzkiego.			

4 WNIOSKI I REKOMENDACJE

4. WNIOSKI I REKOMENDACJE

System monitoringu Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 stanowi narzędzie zarządzania umożliwiające efektywne planowanie, alokację środków, okresową ocenę i dostosowanie podejmowanych działań zgodnie ze zmieniającymi się warunkami społeczno-gospodarczymi i zdiagnozowanymi potrzebami na podstawie zestandaryzowanej i powtarzalnej metodyki. Celem monitoringu i ewaluacji Strategii jest wzmocnienie jej skutecznego wdrażania, a analiza wskaźników ilościowych i jakościowych w odniesieniu do celów strategicznych i makrosfer umożliwiają bieżącą identyfikację obszarów problemowych i obszarów wzrostu.

Okres obowiązywania Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 to prawie 4 lata, od 28 lutego 2013 roku. Dokonana ocena zmian wartości wskaźników przypisanych do celów strategicznych, pomimo krótkiego przedziału czasu, wykazuje iż podejmowane działania na obszarze regionu przez różne podmioty, wpisują się w realizację celu głównego: *Nowoczesna gospodarka i wysoka jakość życia w atrakcyjnym środowisku*. W zakresie realizacji celów przeprowadzono również ocenę podejmowanych przedsięwzięć w podziale na makrosfery, zarówno tych zrealizowanych, w trakcie realizacji lub planowanych. W ogólnej ocenie, realizacja przedsięwzięć wpisuje się w realizację celów strategicznych oraz pozytywnie wpływa na tendencję zmian wartości przyjętych wskaźników. Jednocześnie ujęta została w odniesieniu do każdego miernika pozycja regionu na tle kraju.

Realizacja Celów strategicznych

CEL 1. ROZWÓJ GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY

- **Nakłady ogółem na działalność badawczą i rozwojową (% PKB)** w roku bazowym (2009) notują wartość 0,53% natomiast w 2013 roku 0,65%, wartość docelowa w horyzoncie 2020 roku zakłada natomiast osiągnięcie nakładów na działalność B+R w wysokości 3% PKB. Osiągnięcie wartości docelowej, przy obecnie obserwowanej tendencji wzrostu nie będzie możliwe. Uzyskanie założonej wartości wskaźnika w 2020 roku związane jest z równomiernym, wzrostem nakładów na B+R w relacji do PKB rok do roku. Szacuje się, że aby spełnić ten warunek corocznie wzrost wskaźnika musiałby następować o około 0,5 punktu procentowego. W latach 2009-2013 wartość nakładów wzrosła o 0,12 punktu procentowego, przy czym w 2010 roku wskaźnik zanotował niewielki spadek (z 0,53% w 2009 r. do 0,52% w 2010 r.).
- **Udziału podmiotów gospodarczych ponoszących nakłady na działalność badawczą i rozwojową w ogólnej liczbie podmiotów (%)** w roku bazowym (2010) wynosił 33,7%, wartość docelowa dla roku 2020 została określona na 41%. Dla województwa dolnośląskiego udział ten już w 2011 roku notował 43,1%, dzięki czemu udało się już wtedy osiągnąć wartość wyższą niż oczekiwana w roku docelowym. W 2012 roku odnotowano spadek wartości do poziomu 38,7%, natomiast w 2014 roku ponownie wynosił 43%, po czym 2015 roku spadł do 38,2%. Jak wynika z obserwacji indykator ten cechuje się dość znacznymi rocznymi wahaniami. Jego wysoka wartość oraz znaczna dynamika wzrostu pozwalają zakładać, iż w 2020 udział podmiotów gospodarczych ponoszących nakłady na działalność B+R w ogólnej liczbie podmiotów również zostanie osiągnięty pomimo wcześniejszych wahań wartości.

CEL 2. ZRÓWNOWAŻONY TRANSPORT I POPRAWA DOSTĘPNOŚCI TRANSPORTOWEJ

- **Objęcie całego zamieszkałego obszaru województwa dolnośląskiego izochroną 30 minut odległości od istniejących i projektowanych obecnie autostrad i dróg szybkiego ruchu** w badanym okresie nie odnotował znacznej poprawy w stosunku do lat poprzednich. Jednak przeprowadzona została analiza z uwzględnieniem inwestycji będących w trakcie realizacji. Wynik wskazuje iż założony cel po realizacji inwestycji będących w trakcie realizacji lub planowanych, nie pozwoli na objęcie całości województwa zakładaną izochroną. Zatem osiągnięcie wartości docelowej wymaga rozwoju sieci dróg krajowych (m.in. łączników), wojewódzkich i powiatowych umożliwiających następnie szybki oraz wygodny dostęp do sieci autostrad i dróg szybkiego ruchu.

► **Liczba obsłużonych pasażerów w porcie lotniczym Wrocław – przyjazdy i wyjazdy (mln)** w roku bazowym 2011, port lotniczy odnotował obsłużonych 1,61 mln pasażerów. W latach 2010-2015 w sumie obsłużono ponad 11 mln pasażerów. Ruch pasażerów pomiędzy portami krajowymi i zagranicznymi w roku 2015 wyniósł 2,27 mln i w stosunku do roku 2010 wzrósł o ponad 40% (666 412 pasażerów). Port lotniczy im. Mikołaja Kopernika we Wrocławiu jest obecnie jednym z najnowocześniejszych lotnisk w Polsce z nowym terminalem pasażerskim i co istotne nadal podsiada znaczne rezerwy przepustowości. Obecnie obsługuje 7,4% krajowego ruchu lotniczego. W związku z powyższym w kolejnych latach spodziewać się można dalszego wzrostu liczby obsłużonych pasażerów co znacznie wpływa na zwiększenie dostępności regionu i jego stolicy. Kluczowym działaniem jest zwiększenie dostępności do samego portu lotniczego poprzez dowiązanie innych form transportu zbiorowego.

CEL 3: WZROST KONKURENCYJNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW, ZWŁASZCZA MŚP

► **Udział MŚP w wytwarzaniu PKB** powinien osiągnąć w 2020 roku poziom 55%. Wskaźnik ten w 2010 roku wynosił 45% i był niższy o 3,4% od średniej dla Polski. Przyjmując jako wartość bazową 45% w 2010 roku i zakładając teoretycznie równomierny wzrost wskaźnika w latach 2010-2020 do poziomu docelowego, średni roczny wzrost powinien kształtować się na poziomie 1 punktu procentowego. Ze względu na brak danych w statystyce publicznej odnośnie tego indykatora nie jest możliwa ocena zmian zachodzących w latach 2010-2012.

► **Udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów gospodarczych ogółem (%),** dla którego strategia zakłada wzrost do poziomu 75%. W 2011 roku wskaźnik ten wynosił 69,6%. Przyjmując tę wartość jako bazową i zakładając teoretycznie równomierny wzrost wskaźnika w latach 2011-2020 do poziomu docelowego, średni roczny wzrost powinien kształtować się na poziomie około 0,6 punktu procentowego. Tymczasem w latach 2010-2015 odnotowano spadek wartości tego wskaźnika w województwie z poziomu 70,9% do poziomu 65,9% (podobnie jak w całej Polsce z 75,3% do 71%). Dynamika spadku w województwie w tym okresie wynosiła rocznie średnio około 1 punktu procentowego. Należy jednak zwrócić uwagę, iż na zmiany wartości wskaźnika wpływa obserwowana zmianą struktury rynku i duży udział w tym rynku innych podmiotów niż prowadzone przez osoby fizyczne gwarantujących zatrudnienie.

CEL 4. OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO, EFEKTYWNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW ORAZ DOSTOSOWANIE DO ZMIAN KLIMATU I POPRAWA POZIOMU BEZPIECZEŃSTWA

► **Emisja zanieczyszczeń powietrza SO_2 z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza na 1 mieszkańca**, która w roku bazowym (2011) wyniosła 16,6 kg na mieszkańca, natomiast w latach 2010-2015 spadała osiągając w 2015 roku 7,8 kg na mieszkańca. Wartość docelowa w perspektywie 2020 roku wynosi 13 kg na 1 mieszkańca, co oznacza iż założony SRWD 2020 poziom emisji został osiągnięty już w 2014 roku.

► **Udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w liczbie ludności ogółem** w roku bazowym wynosił 76,8%, natomiast w roku 2015 79,7%. W perspektywie 2020 roku spodziewane jest osiągnięcie wartości tego indykatora na poziomie 85%. Jak wynika z analizy, wartość wskaźnika w każdym roku wzrasta, wzrost ten jest jednak bardzo powolny (między 2010 a 2015 rokiem o około 3,8 punktu procentowego) i ze względu na znacznie ograniczone środki finansowe na realizację zadań inwestycyjnych z tego zakresu w stosunku do lat poprzednich, osiągnięcie założonych wartości może być trudne.

CEL 5. ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI TECHNOLOGII KOMUNIKACYJNO-INFORMACYJNYCH

► **Udział korzystających z łączy szerokopasmowych w ogólnej liczbie ludności** w roku bazowym 2009 wyniósł 49,8% i stale od tej pory rośnie. W 2015 r. wyniósł już 70,2%, zatem realny do osiągnięcia jest założony na 2020 rok poziom 75%.

► **Wzrost wydatków na technologie telekomunikacyjne** z 2,5% PKB w 2009 roku do 8,5% w 2020 roku.

Obecnie nie ma dostępnych informacji pozwalających na ocenę realizacji powyższego wskaźnika.

CEL 6. WZROST ZATRUDNIENIA I MOBILNOŚCI PRACOWNIKÓW

► **Stopa bezrobocia rejestrowanego** w latach 2010-2015 notowana była znacznie powyżej niż wskazana w Strategii wartość (w 2015 roku 8,5%, 5. miejsce w kraju). Analiza wskaźnika na przestrzeni lat 2010-2015 wskazuje na jego

początkowy spadek w 2011 roku, po czym notowano jego wzrost w 2012 roku. Od 2013 roku widoczny jest spadek wartości wskaźnika. Docelowa założona wartość to 7%. Region nie jest na tyle silny ekonomicznie, by nie ulec pogarszającej się okresowo sytuacji na rynku pracy, pomimo że cechuje go jeden z najniższych poziomów bezrobocia w kraju. Niemniej jednak między 2010 a 2015 rokiem zanotowano spadek stopy bezrobocia w województwie dolnośląskim o 4,6 punktu procentowego (w województwie dolnośląskim o 34%, średnio w Polsce o 21%), przy czym w 2015 roku wskaźnik osiągnął wartość 8,5% na Dolnym Śląsku przy średniej dla kraju wynoszącej 9,8%. Należy zaznaczyć, że wielkość wskaźnika w regionie kształtowała się na zbliżonym poziomie co w kraju, reagując podobnie na zmiany koniunktury gospodarczej, co wskazuje na brak odporności struktury gospodarczej Dolnego Śląska na tego typu zdarzenia.

- **Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych**, zgodnie z założeniami SRWD 2020, powinien w 2020 roku wynosić 26%. Tymczasem sytuacja osób niepełnosprawnych na rynku pracy w województwie dolnośląskim, podobnie jak w innych regionach, jest trudna. Podkreślić należy jednak, iż na przestrzeni pięcioletniego okresu lat 2010-2015 uległa ona znacznej poprawie. W 2010 roku wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosił zaledwie 15,4%. Coroczny wzrost jednak dał 2015 roku 22% (4. miejsce w kraju). W 2015 roku zanotowano znaczną liczbę osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w urzędzie pracy – 8 268. Liczba ta zmniejszyła się jednak o ponad 25% względem 2012 roku.

- **Wskaźnik zatrudnienia osób powyżej 55. roku życia**, na przestrzeni lat 2010-2015 odsetek ten wzrósł z 32,9% w 2010 roku do 43,6% w 2015 roku, a zatem wyznaczony w *SRWD 2020* wskaźnik zatrudnienia osób powyżej 55. roku życia został osiągnięty (2020: 40%).

CEL 7. WŁĄCZENIE SPOŁECZNE, PODNOSZENIE POZIOMU I JAKOŚCI ŻYCIA

- **PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca** w 2011 roku wyniósł 46 296 zł. W 2015 roku wg szacunków wstępnych GUS na jednego mieszkańca w regionie PKB wyniosło 52 128 zł. Warto zwrócić uwagę na zmieniającą się dynamikę wzrostu PKB per capita w latach 2010-2015, która po 2011 roku uległa znacznemu spowolnieniu.

- **Średnie roczne tempo wzrostu PKB** SRWD zakłada zwiększenie z 1,4% w 2011 roku do poziomu powyżej 4% w roku 2020. Brak dostępnych danych za lata 2012-2015 uniemożliwia dokonanie oceny realizacji Celu 7. za pomocą wymienionego wskaźnika. W tym miejscu można jedynie nadmienić, że produkt krajowy brutto wytworzony w województwie dolnośląskim w 2014 roku był realnie wyższy o 3,7% w porównaniu z rokiem poprzednim (Polska – 3,8%), natomiast w odniesieniu do 2010 roku wzrósł o 17,9%.

- **Średnia długość życia** w Strategii zakłada się osiągnięcie wskaźnika docelowego dotyczącego wzrostu średniej długości życia o co najmniej rok. Z analizy wynika, że w województwie dolnośląskim od 2010 do 2015 roku utrzymuje się korzystna tendencja w tym zakresie, podobnie jak w całej Polsce. Średnie trwanie życia mężczyzn w latach 2010-2015 wydłużyło się o około 1,5 roku, natomiast przyrost długości życia kobiet wynosił niecały rok. Zróżnicowanie wyraźnie zaznacza się także ze względu na miejsce zamieszkania Dolnoślązaków. W 2015 roku kobiety w miastach żyły o 0,5 roku dłużej niż kobiety na wsi, mężczyźni natomiast o 0,8 roku. Dysproporcja między przeciętnym trwaniem życia mężczyzn i kobiet w województwie była wyższa wśród mieszkańców wsi i wynosiła 8 lat, natomiast w miastach różnica ta wynosiła 7,7 roku.

CEL 8. PODNIESIENIE POZIOMU EDUKACJI, KSZTAŁCENIE USTAWICZNE

- **Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w grupie wiekowej 3-5 lat,** zakłada się objęcie do 2020 roku tą formą opieki 90% dzieci. W 2015 roku odsetek ten wyniósł 84,8% i był wyższy w porównaniu do 2010 roku o 21,8 punktu procentowego. Największy wzrost miał miejsce między 2010 a 2011 rokiem, kiedy wartość wskaźnika zmieniła się o 7 punktów procentowych. Warto także podkreślić znaczące różnice między sytuacją w gminach wiejskich i miejskich. W przypadku tych drugich zakładana wartość wskaźnika została osiągnięta już w 2014 roku, natomiast w gminach wiejskich, dopiero od 2012 roku wartość wskaźnika przekroczyła 50%, co oznacza, że ponad połowa dzieci w wieku 3-5 lat uczęszczała do przedszkoli. Należy podkreślić jednak, że w gminach wiejskich wartość odsetka również wzrasta. Zmianę sytuacji w zakresie wskazanego wskaźnika należy silnie skorelować ze zmianami sytuacji demograficznej województwa, przede wszystkim z bardzo dużym zróżnicowaniem przestrzennym jego rozkładu.

PODSUMOWANIE

Do najważniejszych wyzwań stających przed regionem, wynikających z przeprowadzonej oceny stopnia wdrażania SRWD 2020 należy, konieczność dalszego wspierania zrównoważonego rozwoju województwa, zarówno pod względem przestrzennym, gospodarczym jak i społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji wewnątrz regionalnej. Monitoring wskazuje, iż region dolnośląski w odniesieniu do wskaźników rozwoju dla całego województwa w poszczególnych celach strategicznych odnotowuje dobrą pozycję w kraju oraz ogólne tendencje wzrostowe, wykazując stabilną poprawę warunków gospodarczych i społecznych. Niepokojąca jest jednak zachowanie spójności wewnątrz regionalnej poprzez odpowiednie kształtowanie biegunów wzrostu i ich dostępności.

Przeprowadzony w latach 2013-2015 monitoring realizacji Strategii wskazuje jednak na potrzebę aktualizacji tego dokumentu. Wynika to zarówno ze zmian w otoczeniu prawnym (krajowym i międzynarodowym), jak i sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie. Główne zmiany w otoczeniu prawnym powstały między innymi podjęciu się przez rząd porządkowania krajowych dokumentów strategicznych. Z kolei sytuacja społeczno-gospodarcza w regionie uległa znaczącym zmianom m.in. na skutek szeregu inwestycji, w tym wielu współfinansowanych ze środków unijnych, zmianom demograficznym, czy również nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej.